

SETOMAA VALLA HARIDUSUURING

Haridusvaldkonna statistika, trendid ja
tulevikuprognosisid aastal 2023



Teravik OÜ

2023



RAHANDUSMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Sisukord

1 Sissejuhatus	4
2 Eesti kontekst	5
3 Valdkonna põhinäitajad	6
4 Setomaa rahvastik	9
4.1 Setomaa rahvaarvu muutus	9
4.2 Meeste ja naiste osakaal	10
4.2.1 Sünnitusealised naised	11
4.3 Ränne	13
4.4 Rahvastikuprognosis	14
4.5 Õppekohtade prognoos	16
4.5.1 Kooliminevate laste prognoos 2023-2029	16
4.5.2 Värska Gümnaasiumi õppekohtade prognoos	18
4.6 Setomaal elavad lapsed	19
4.5.3 Laste paiknemine Setomaa vallas	20
4.5.4 Koolitee pikkus	29
4.5.5 Laste arvu muutus Setomaa haridusasutustes	30
4.5.6 Õpiränne	35
5 Hariduse rahastamine	37
5.1 Hariduskulude osakaal valla eelarvest	37
5.2 Kulukomponentide osakaal haridusvaldkonna väljaminekutest	43
5.2.1 Setomaa valla haridusasutuste majandamiskulud 2019–2022	45
5.2.2 Setomaa valla haridusasutuste tööjõukulud 2019–2022	47
5.3 Riiklik haridustoetus üldhariduskoolidele	49
5.4 Õpetajate palk (üldhariduskool ja alusharidus)	55
6 Setomaa valla õpetajad	59
6.1 Õpetajate arv, keskmine koormus	59
6.2 Õpetajate vanus	61
6.3 Õpetajate kvalifikatsioon ja viimasest tasemeõpingust möödunud aeg	64
6.3.1 Üldhariduskoolide õpetajad	64
6.3.2 Lasteaiaõpetajad	69
6.4 Kooli- ja lasteaiaõpetajate osalemine erialavõrgustikes	72
6.5 Tugispetsialistid	75
6.5.1 Tõhustatud ja eritoel olevad lapsed	76
7 Hariduse tulemuslikkus	78
7.1 Tasemetööde tulemused	78

7.2 Riigieksamite tulemused	83
7.2.1 Põhikooli riigieksamite tulemused	84
7.2.2 Gümnaasiumi riigieksamite tulemused	86
7.3 Edasiõppimine	91
7.3.1 Põhikoolilõpetajate edasiõppimine	91
7.3.2 Valikud pärast gümnaasiumi lõpetamist	93
7.3.3 Kõrghariduse omandamine	94
7.3.4 Setomaa inimesed kõrgkoolides ja kutsekoolides	95
8 Setomaa koolide vilistlaste tagasipöördumine Setomaale	96
9 Huviharidus ja huvitegevus	100
9.1 Huviharidus	100
9.2 Huvitegevus	103
10 Haridusasutuste koostöö	105
11 Uuringu kokkuvõte	114
11.1 Setomaa hariduse väljakutsed uuritud valdkondades	114
11.2 Setomaa hariduse tugevused uuritavates valdkondades	116
12 Kasutatud kirjandus	118
13 LISA 1 Tasemetööde tulemused 2013-2022	119

1 Sissejuhatus

Setomaa Liidu tellimusel teostas Teravik OÜ (Meel Valk ja Maris Andreller) perioodil september 2022 – jaanuar 2023 Setomaa valla haridusvaldkonna uuringu. Uuring teostati Setomaa programmi toetatava projekti „Setomaa koostöövõrgustiku tugevdamine 2022 – 2023“ raames. Uuringu eesmärk oli koondada Setomaa koolide ja lasteaedade kohta olemasolevad andmed, analüüsida viimase kümne aasta trende ning praegust olukorda. Uuringu kaugem eesmärk on kavandada Setomaa haridusvõrgustiku (koolid ja lasteaiad) arendamist haridusasutuste omavahelise koostöö suurendamise ja haridusasutuste ning kolmanda sektori koostöö suurendamise abil.

Lähteülesandes paluti uurida järgmisi teemavaldkondi:

- Setomaal elavate laste statistika
- Setomaa koolivõrgu rahastamine
- Setomaa koolide õpilaste õpitulemused ja lõpetanute edasiõppimine
- Setomaa koolide õpetajad
- Huviharidus ja -tegevus
- Setomaa haridusasutuste koostöö

Uuringu teostajatele jäeti vabadus valdkondade uurimisküsimusi lähtuvalt Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) nõuannetest täpsustada. Uurimisküsimuste täpsustamiseks kohtuti HTMi esindajatega kaks korda (26.10.22 üldhariduse osakonna juhataja Ülle Matsin; 01.11.22 kohalike omavalitsuste koostöö ja koolivõrgu nõunik Piret Sapp + 8 HTM-i eri valdkondade spetsialisti).

Andmekogumise etapis tehti päringud Setomaa Vallavalitsusele, Setomaa haridusasutustele, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Haridus- ja Noorteametile ning koondati andmed avalikest andmebaasidest (Statistikaameti andmebaas, Rahandusministeeriumi portaalid www.riigiraha.fin.ee ja www.minuomavalitsus.ee; haridusandmeid koondav portaal Haridussilm (www.haridussilm.ee), [Rändekalkulaator](#) jm.) Kohtuti ka kõigi Setomaa üldhariduskoolide juhtidega, et andmeid täpsustada ja konteksti avada ning küsitleti Setomaa koolide vilistlasi.

Valminud uuringu raport sisaldab koondatud andmeid ja analüüsi ning ettepanekuid edasiste kvalitatiivuuringute osas, mis aitaksid Setomaa haridusvõrgustikku arendada.

2 Eesti kontekst

2021. aasta OECD uuringu põhjal tehtud raportis „*Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis: regionaalne valmistumine demograafilisteks muutusteks*” on kirjeldatud tänast murettekitavat olukorda Eestis, kus võrreldes 20 aasta taguse ajaga õpib üldhariduskoolides ca 50 000 õpilast vähem. Edaspidi on oodata õpilaste arvu kasvu ainult üksikutes suuremates linnades ja nende lähiümbruses, samas kui mujal, eriti maapiirkondades, kahanemine jätkub. See tähendab, et isegi kui kahaneva rahvastikuga omavalitsused koondavad koolivõrku, seisavad nad ikkagi silmitsi 30% suuremate vältimatute kuludega õpilase kohta, võrreldes linnadega. Kui võrrelda tänaseid kulusid prognoosiga aastaks 2035, siis kulude kasv ühe maakoolis õppiva õpilase kohta on Eestis peaaegu suurim Euroopa Liidus (OECD, 2021).

OECD soovitused paremaks ressursikasutuseks on:

- Ühe piirkonna väikeste koolide ühise juhtimise alla viimine;
- ühiste transpordilahenduste planeerimine ja õpilaskodude loomine koos naaberomavalitsustega;
- koolivõrgu otsuste ümbervaatamine (lähim kool võib asuda teises vallas);
- ühistransporditeenuste arendamine (nt nõudepõhine ühistransport);
- keskhariiduse tasemel võimalus läbida osa õpinguid e-õppes.

Haridus- ja Teadusministeeriumi juhtivanalüütik Sandra Fomotškin (Raudla, 2022) on raportit kommenteerides soovitanud tagada õpetajatele KOV-i ja koolijuhtide poolt tervikuna mõtestatud väärtuspakkumine (täistööajaga töötamise võimalus oma valdkonnas, vähemalt 20% alammäärast kõrgem töötasu, arengu- ja karjäärivõimalused, alustavale õpetajale vajadusel mentori tugi ja sisseelamist võimaldav töökoormus ning teiste alustavate õpetajate võrgustik). Fomotškin rõhutab, et õpetaja maakooli jõudmise ja jäämise puhul on sageli määrav, kas sealne organisatsiooni- ja juhtimiskultuur on avatud ning uuendusi mõtestav ja rakendav ning kas kooli jätkusuutlikkus on õpilaste arvust lähtuvalt tagatud (Raudla, 2022). Väärtuspakkumise osana saaks KOV pakkuda ka elukohta, transporditoetust ja muid täiendavaid hüvesid ning toetavat sotsiaalset keskkonda (infrastruktuur, kultuurielu jms).

3 Valdkonna põhinäitajad

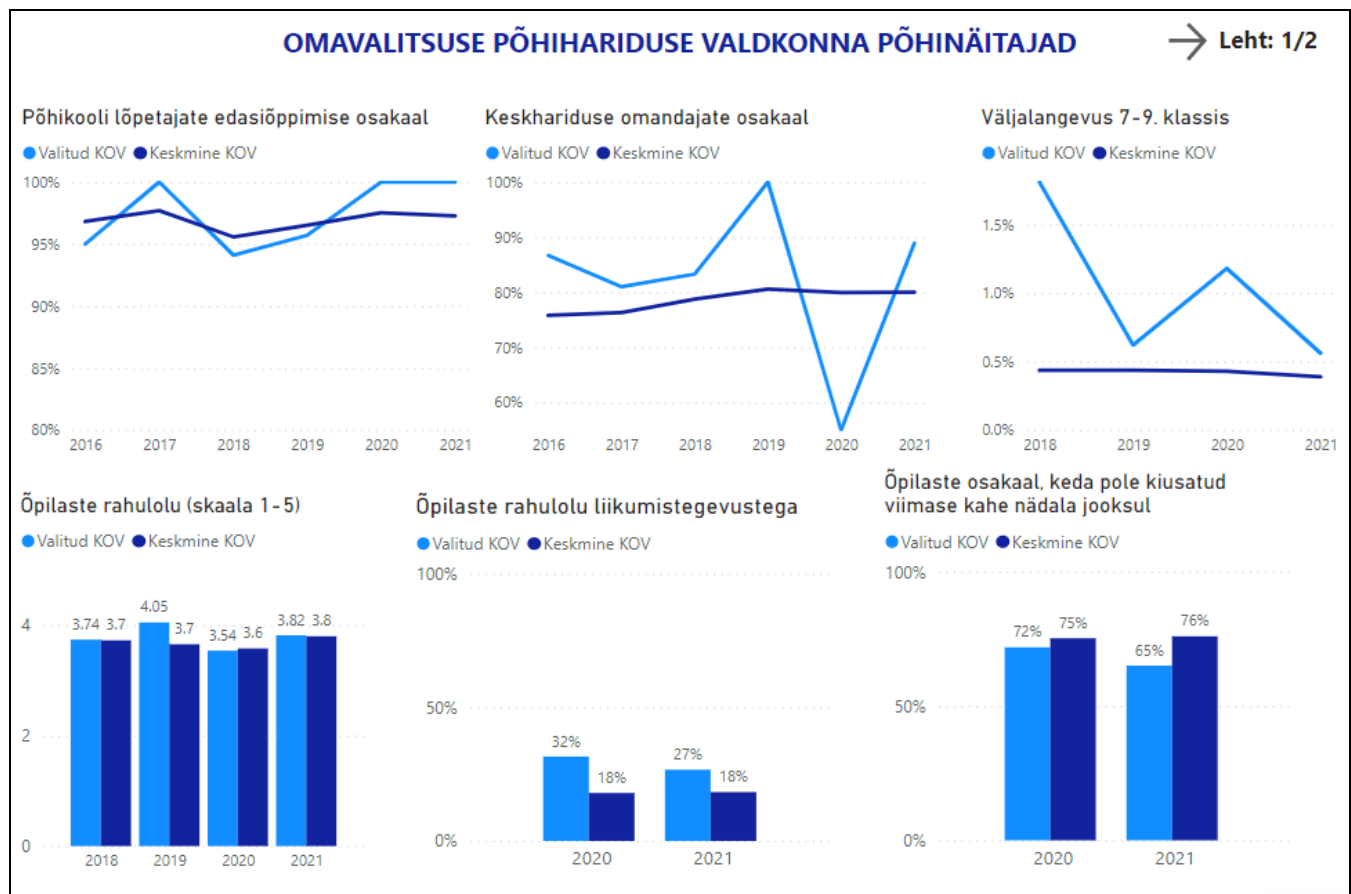
Rahandusministeeriumi portaal minuomavalitsus.fin.ee annab sadade kriteeriumite alusel ülevaate erinevate omavalitsuste teenuste olukorrast. Kaardistatakse ka hariduse valdkonna andmeid. Allolevas tabelis on näha põhihariduse valdkonna kriteeriumite täitmine 2021. aastal, mis annab hea lühiülevaate tähelepanu vajavatest valdkondadest:

Kriteeriumite täitmine Setomaa vallas		Teenustase		
Vali teenus:		3		
Põhiharidus				
Kriteeriumite täitmise osakaal		Baastase	Edasijõudnu	Eeskujulik
Põhiharidus		75%	50%	21%
Legend:		Ei hinnata	Ei täideta	Täidetud
		●	✗	✓
Valdkonna kriteeriumite täitmine 2021. aastal				
Kriteerium	Baastase	Edasijõudnu	Eeskujulik	
☒ Kättesaadavus ja tulemuslikkus				
Edasiõppijate osakaal	✓	✓	✓	
Keskhariduseni jõudjate osakaal	✓	✓	✗	
Koolikiusamine	✗	✗	✗	
Koolist väljalangemine 7-9 klassis	✗	✗	✗	
Lastevanemate rahuolu kaasamisega		✓	✓	
Õpilaste rahulolu	✓	✓	✗	
Õpilaste rahulolu liikumistegevustega	✓	✓	✗	
☒ Süsteemsus, töötajad ja taristu				
Alla 39-aastaste õpetajate osakaal	✓	✗	✗	
Haridusvaldkonna teenistuja		✓	✓	
Hoolekogu	✓			
Koolide seisund	✓	✗	✗	
Koolijuhtide arenguvestlused		✗	✗	
Põhihariduse valdkonna käsitus arengukavas	✓	✓	✗	
Õpetaja palk	✓	✗	✗	
Õpetajate kvalifikatsioon	✗	✗	✗	

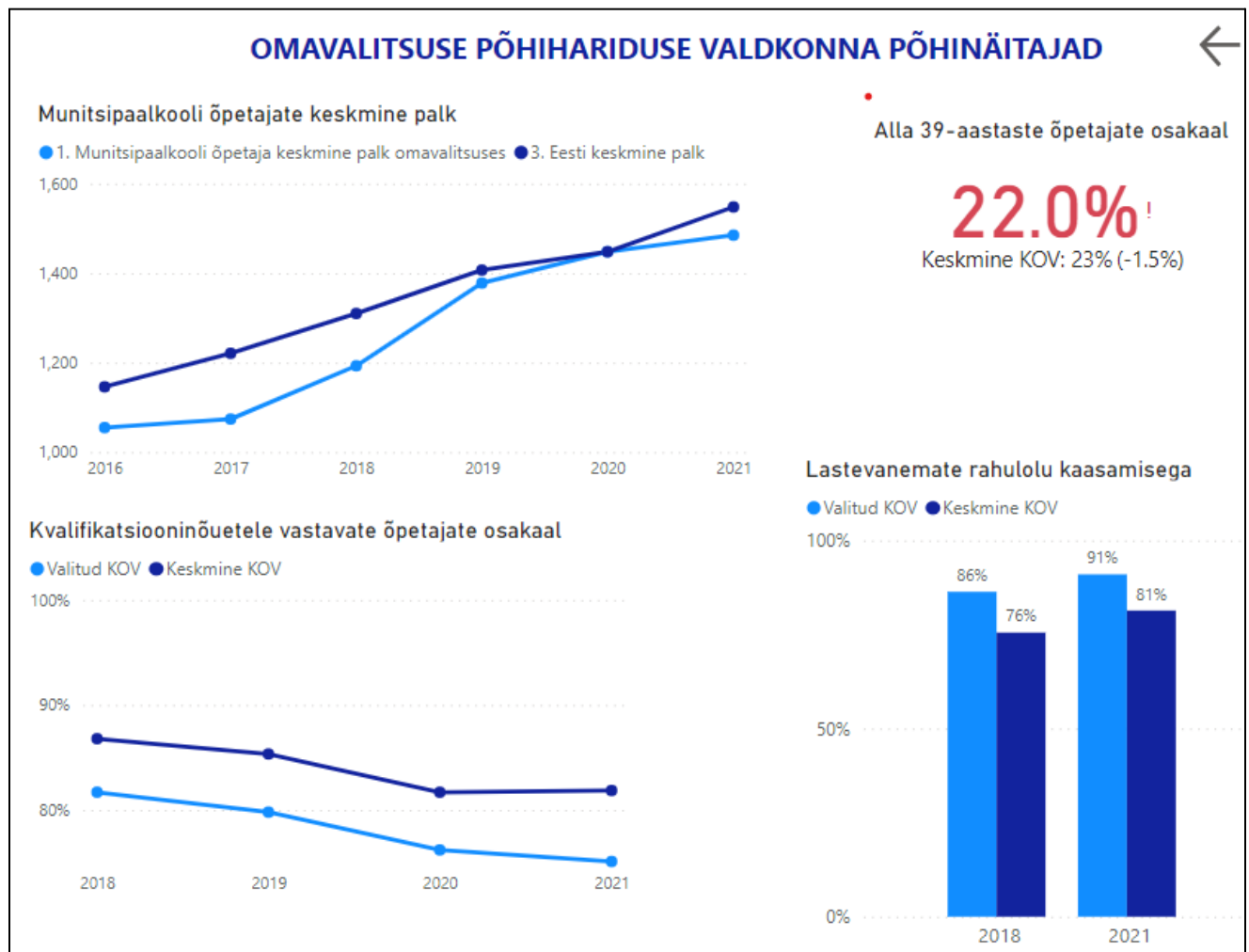
Rahandusministeerium: minuomavalitsus.ee, 2023

Lühiülevaatest selgub, et riiklikku baastaset ei ole Setomaa vald saavutanud õpetajate kvalifikatsiooni, koolikiusamise, koolijuhtide arenguestluste ning koolist väljalangevuse aspektides. Ainult baastase ehk miinimumkriteeriumid on täidetud järgmistes aspektides: alla 39a õpetajate osakaal, koolide seisund, õpetajate palk. Eeskujulikult on hinnatud edasiõppijate osakaalu, lapsevanemate kaasamise ja haridusvaldkonna teenistuja olemasolu aspekti.

Samast portaalist leiab omavalitsuse põhihariduse valdkonna põhinäitajad võrreldes Eesti keskmise KOViga:



Keskmisest paremad tulemused on Setomaa vallas 2021. aastal edasiõppijate osakaalus ja keskhariduse omandajate osakaalus, samuti on suurem õpilaste rahulolu liikumistegevustega. Keskmisest 10% kõrgem on ka lapsevanemate rahulolu kaasamisega. Negatiivsena võib välja tuua, et keskmisest KOVist 11% rohkem lapsi on tajunud küsitlusele eelneva kahe nädala jooksul koolikiusamist, väljalangevus 7-9 klassis on stabiilselt olnud Eesti keskmisest kõrgem ning kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal oluliselt madalam.



Portaali andmed on esitatud sissejuhataval eesmärgil ning annavad põgusa ülevaate riigi seisukohast oluliste kriteeriumite ja näitajate kohta. Samas on tegemist mainekujunduslikult olulise infoga, kuna andmed on avalikud ja võrreldavad ning kujundavad nõnda nii praeguste kui tulevaste lapsevanemate, õpetajate ja vallaelanike arvamust Setomaa valla koolidest ja haridusjuhtimisest.

4 Setomaa rahvastik

Rahvastikuandmete analüüsiks kasutatakse põhiliselt Statistikaameti andmeid, mis kirjeldavad tegelikku elanike arvu täpsemalt kui Rahvastikuregistri andmed. Alates 2022. aastast on Statistikaameti andmetes elukoht määratud registriandmete põhjal, kasutades [paiknemisindeksi metoodikat](#). See tähendab, et inimese tegelik elukoht määratakse suure hulga registrite koondinfo põhjal. Inimese alaliseks elukohaks määratakse see aadress, millega ta on registrite põhjal kõige rohkem seotud. Arvestatakse oluliste märkidega, mis seovad inimest teatud kohtadega, olgu need siis võimalikud elukohad (nt aadress rahvastikuregistris, omand, elektrivõrguga liitumise aadress) või märgid, mis näitavad, millises kandis inimene elab (nt perearst, töökoht, kool, apteek, kust on ostetud digiretsept jm). Kui rahvastikuregistrijärgne elanike arv näitab kohaliku omavalitsuse maksubaasi suurust, siis Statistikaameti paiknemisindeksi eesmärk on hinnata inimeste ja leibkondade arvu, kes tegelikult kohalikus omavalitsuses elavad, et riik tervikuna ja ka kohalikul omavalitsused oskaksid oma ressursse planeerida ja otsustada, milliseid prioriteete seada (Statistikaamet, 2022).

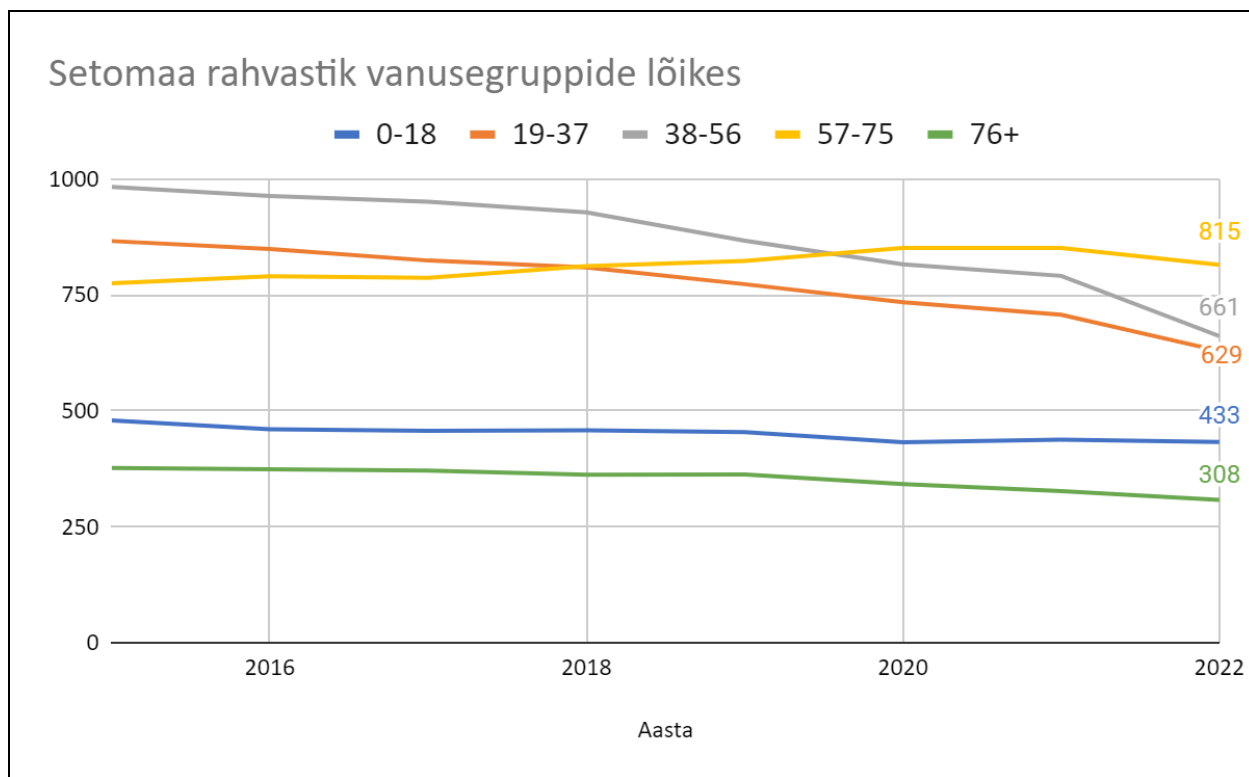
4.1 Setomaa rahvaarvu muutus

Setomaa rahvaarv on viimase 7 aastaga vähenenud 18,8%. 0–18-aastaste laste arv on samal ajaperioodil vähenenud 12,5%. Kõige suurem langus on toimunud vanusegrupis 38–56 (langus 32,4%), samuti näitab suurt langust vanusegrupp 19–37, kus elanike arv on vähenenud 27,6%. Ainuke vanusegrupp, kus elanike arv on suurenenud, on 57–75-aastased - seitsme aastaga on rahvaarv kasvanud 5,7%.

Aasta	Setomaa rahvaarv	0-18	19-37	38-56	57-75	76+
2015	3480	479	866	983	775	377
2016	3436	460	849	963	790	374
2017	3390	457	824	951	787	371
2018	3369	458	809	928	812	362
2019	3280	454	773	867	823	363
2020	3175	432	734	816	851	342
2021	3114	438	707	791	851	327
2022	2826	419	627	664	819	297
Muutus	-18,8%	-12.5%	-27.6%	-32.4%	+5.7%	-21.2%

Statistikaamet, jaanuar 2023

Vanusegrupid on moodustatud 19 aasta kaupa, et vanusegruppide suurused oleksid võrreldavad. Ainuke erineva suurusega vanusgrupp on 76+. Murettegev on, et 0–18-aastaste vanusegrupp on järgmistest vanusegruppidest ~35–38% väiksem. Kõige suurem on 57–75-aastaste vanusegrupp, mis on keskmistest vanusgruppidest ~25% suurem. See ennustab rahvaarvu olulist vähenemist lähima 20 aasta jooksul, juhul kui positiivse rändega negatiivset iivet ei tasakaalustata.



Statistikaamet, jaanuar 2023

4.2 Meeste ja naiste osakaal

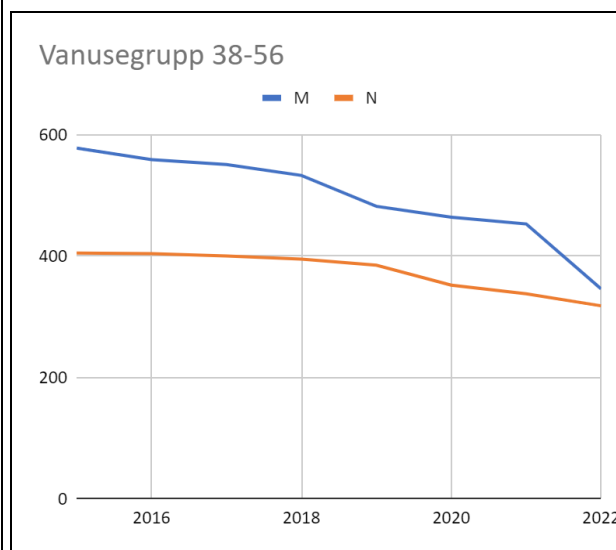
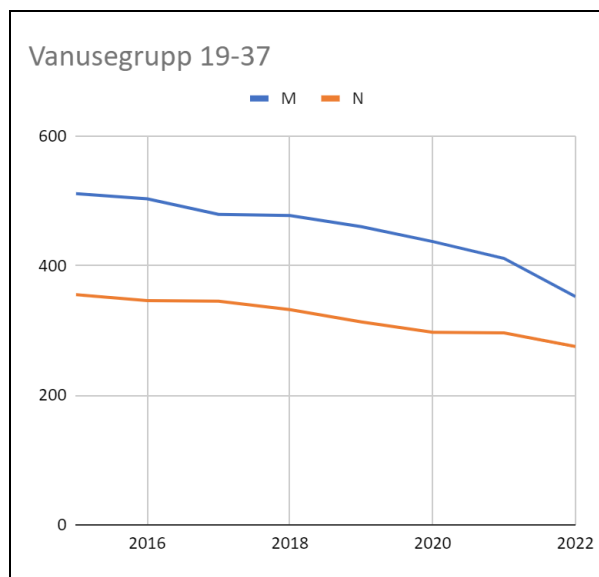
Setomaal elab 2023. aasta jaanuarikuu seisuga kokku 1440 meest ja 1386 naist. Meeste ja naiste arvud on viimase 7 aastaga ühtlustunud, sest meeste hulgas on toimunud oluliselt kiirem rahvastiku vähenemine. Mehi on 7 aastaga vähenenud 21,4% ja naisi 15,8%. Kõige suurem muutus on toimunud 38–56-aastaste meeste vanusegrupis, kus meeste arvukus on vähenenud 40,1%. Samuti on suur meeste arvu langus toimunud 19–37-aastaste vanusegrupis. Mõlemas vanusegrupis on siiski hetkel mehi rohkem kui naisi, kuid meeste ja naiste osakaalud on läinud võrdsemaks. Huvitaval kombel on vanusegrupis 57–75 toimunud 18,7% meeste arvukuse kasv. Seda võib seostada 38–56-aastaste vanusegrupi

suure langusega, ilmselt on mõni suurem põlvkond nihkunud 38–56 vanusegrupist 57–75-aastaste gruppi.

Meeste (M) ja naiste (N) osakaal erinevates vanusegruppides:

	0-18		19-37		38-56		57-75		76+		Kokku	
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N
2015	249	230	511	355	578	405	385	390	110	267	1833	1647
2016	239	221	503	346	559	404	400	390	111	263	1812	1624
2017	238	219	479	345	551	400	407	380	110	261	1785	1605
2018	242	216	477	332	533	395	427	385	101	261	1780	1589
2019	235	219	460	313	482	385	450	373	98	265	1725	1555
2020	221	211	437	297	464	352	462	389	87	255	1671	1504
2021	230	208	411	296	453	338	466	385	83	244	1643	1471
2022	216	203	352	275	346	318	457	362	69	228	1440	1386
Muutus	-13.3%	-11.7%	-31.1%	-22.5%	-40.1%	-21.5%	+18.7%	-7.2%	-37.3%	-14.6%	-21.4%	-15.8%

Statistikaamet, jaanuar 2023



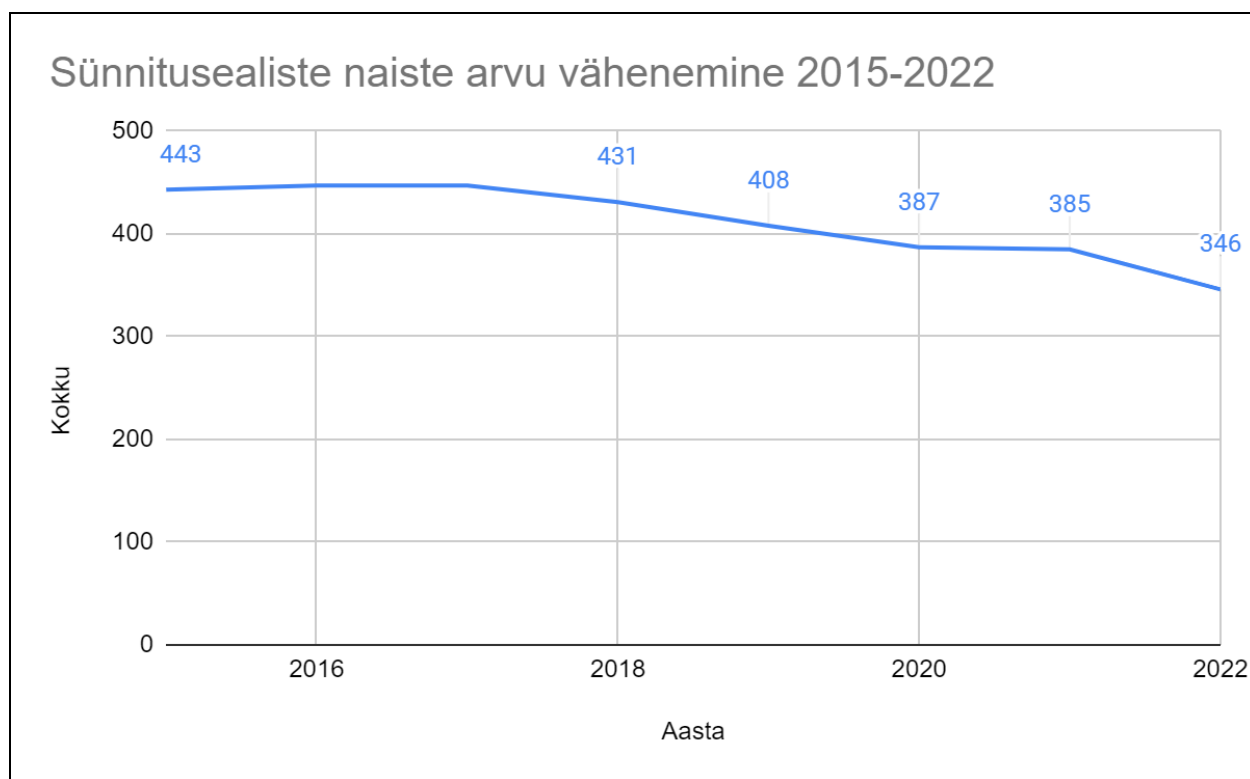
Statistikaamet, jaanuar 2023

4.2.1 Sünnitusealised naised

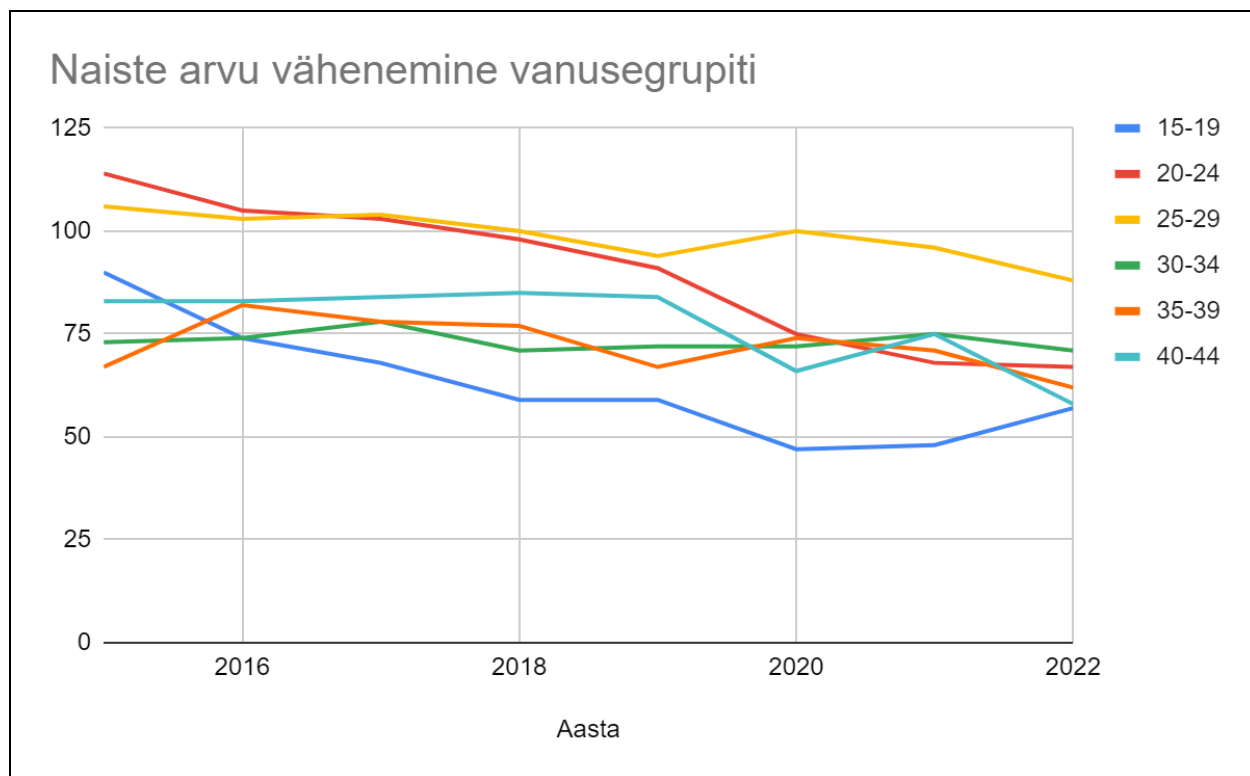
Sünnitusealiste naiste osakaal on vähenenud 7 aastaga ligi 22%. Suurim langus on toimunud vanusgruppides 15–19 ja 20–24, mis ennustab ka tulevikuks tugevat langustrendi. Sünnitusealiste naiste arvu vähenemine mõjutab otseselt Setomaa sündide arvu. Summaarne sündimuskordaja on Eestis 1,61 (1,61 last ühe naise kohta). Kui sünnitusealiste naiste arv väheneb 21,9%, siis laste arv väheneb keskmiselt 35%.

Aasta	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	Kokku
2015	90	114	106	73	67	83	443
2016	74	105	103	74	82	83	447
2017	68	103	104	78	78	84	447
2018	59	98	100	71	77	85	431
2019	59	91	94	72	67	84	408
2020	47	75	100	72	74	66	387
2021	48	68	96	75	71	75	385
2022	57	67	88	71	62	58	346
Muutus	-36.7%	-41.2%	-17%	-2.7%	-7.5%	-30.1%	-21.9%

Statistikaamet, jaanuar 2023



Statistikaamet, jaanuar 2023



Statistikaamet, jaanuar 2023

4.3 Ränne

Heites pilgu Setomaa viimase 7 aasta rändeandmetele, näeme, et neist kuuel aastal on olnud rändesaldo (saabujad miinus lahkujad) negatiivne. Vaid 2017. aastal oli rändesaldo seoses välisriikidest sissetundega positiivne. Eestisene ränne on olnud igal aastal negatiivne. Seejuures naiste rändesaldo on olnud suuremas miinuses kui meeste oma ja eestisene rändesaldo oluliselt suuremas miinuses kui välisriikide rändesaldo. See näitab, et Setomaale tuleb elama oluliselt vähem inimesi kui siit lahkub.

Alloleva tabel näitab rändesaldot (saabujad - lahkujad), mitte lahkujate koguarvu:

Aasta	Eestisene ränne		Välisriikide ränne		Kokku
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	
2015	-1	-9	-1	1	-10
2016	-1	-9	-19	-3	-32
2017	-6	-19	33	21	29
2018	-23	-21	-7	-2	-53
2019	-28	-28	-5	-6	-67
2020	0	-6	-9	-7	-22
2021	-16	-24	-3	1	-42
Kokku	-75	-116	-11	5	-197

Statistikaamet, jaanuar 2023

4.4 Rahvastikuproгноос

Setomaa rahvastikuproгноосi aluseks on Tartu Ülikooli Geograafia osakonna tööühma (Tartu Ülikooli rahvastiku- ja linnageograafia professori Tiit Tammaruga eesotsas) loodud uuenduslik [rändekalkulaator](#). Rändekalkulaator võimaldab kiiresti ja lihtsalt läbi mängida erinevad tööturu ja rände, aga ka sündimuse stsenaariumid ning prognoosida nende mõju rahvastiku muutusesse. Rändekalkulaatori loodud Setomaa rahvastikuproгноосis on rände prognoosimisel lähtutud viimase 5 aasta rändesaldost. Sündide ja surmade arv on prognoositud vanusnihke meetodil keskmise eluea ja keskmise sündide arvu järgi.

Rahvastikuproгноос näitab rahvastiku vähenemist järgmise 10 aastaga 16% ja aastaks 2045 koguni 37%. Kusjuures sündide arv kahaneb järgmise 10 aastaga prognoositavalt 55% ja aastaks 2045 koguni 72%. Progноос näitab ka olulist rahvastiku vananemise tendentsi: aastaks 2045 on Setomaa progноositav mediaanvanus tõusnud 8,9 eluaasta võrra ehk vanusest 50,2 (2023. aastal) vanuseni 59,1 (2045. aastal). See tähendaks, et 2045. aastal on pool Setomaa rahvastikust üle 60-aastased.

Rahvastikuproгноос 2023–2034:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Rahvastik	3025	2980	2935	2890	2846	2800	2753	2707	2659	2612	2564	2514
Sünnid	36	31	31	29	29	28	26	23	23	20	16	16
Surmad	52	47	47.6	47	46.2	48	47.4	44.4	47.4	43.8	41.8	44
Rahvastiku kasv	-16	-16	-16.6	-18	-17.2	-20	-21.4	-21.4	-24.4	-23.8	-25.8	-28
Ränne	-30	-29	-28.4	-27	-26.8	-26	-25.6	-24.6	-23.6	-23.2	-22.2	-22
Rahvastiku muutus	-46	-45	-45	-45	-44	-46	-47	-46	-48	-47	-48	-50
Mediaanvanus	50.2	50.4	50.8	50.9	51.1	51.7	52.0	52.0	52.4	52.8	53.4	53.8

(Rahvastikuproгноос jätkub järgmisel leheküljel)

Rahvastikuprognosis 2035–2045:

	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045
Rahvastik	2465	2415	2362	2310	2255	2201	2145	2088	2031	1974	1917
Sünnid	17	14	11	11	12	9	8	8	13	10	10
Surmad	44.8	42.8	42.8	41.4	44.8	40.4	41	41.6	46	42.6	41.8
Rahvastiku kasv	-27.8	-28.8	-31.8	-30.4	-32.8	-31.4	-33	-33.6	-33	-32.6	-31.8
Ränne	-21.2	-21.2	-21.2	-21.6	-22.2	-22.6	-23	-23.4	-24	-24.4	-25.2
Rahvastiku muutus	-49	-50	-53	-52	-55	-54	-56	-57	-57	-57	-57
Mediaanvanus	53.8	54.3	54.7	55.2	55.8	56.4	57.1	57.5	57.9	58.4	59.1

[Rändekalkulaator](#), 2023

Võrreldes Setomaa rahvastikuprognosisi teiste Lõuna-Eesti valdade rahvastikuprognosisidega selgub, et Setomaa vallast kiiremini väheneb rahvastik vaid Rõuge vallas ja sedagi vaid paari protsendi võrra. Sünnide arvu prognoos on Setomaa vallas aga kõigest teistest valdadest väga palju negatiivsem:

	Setomaa vald	Rõuge vald	Räpina vald	Antsla vald	Võru vald	Valga vald
Rahvastik 2033	-16%	-18%	-15%	-13%	-4%	-10%
Rahvastik 2045	-37%	-38%	-34%	-28%	-10%	-23%
Sünnide arv 2033	-55%	-41%	-45%	-46%	-25%	-22%
Sünnide arv 2045	-72%	-54%	-66%	-41%	-15%	-41%

[Rändekalkulaator](#), 2023

4.5 Õppekohtade prognoos

Selleks, et teha kaalutletud otsuseid Setomaa hariduselu kujundamisel, tuleks läbi mängida nii positiivsemad kui negatiivsemad tulevikustsenaariumid. Mis juhtub siis, kui me midagi ei muuda? Järgnevas tabelis on esitletud negatiivsem stsenaarium, mis põhineb reaalsel sünditusealiste naiste arvu vähenemisel ja rahvastikuprognosis, mis ennustas 10 aastaga sündide vähenemist 53%. Ennustatud on Setomaa haridusasutuste õpilaste arvu 2030-ndatel aastatel (eeldusel, et praegune naiste arvukuse ja sellega seoses sündide arvu vähenemine hakkab kooliminevate laste arvudes kajastuma umbes 7 aasta pärast) ning 2040-ndatel aastatel (eeldusel, et kui sündide arvu -53% muutus peaks saabuma 2033. aastaks, siis haridusasutuste õpilaste numbreid hakkab muutus mõjutama 2040ndatel aastatel).

	2023 Õpilaste arv 2022/2023	2030-ndad Õpilaste arvu muutus -38% (sünditusealiste naiste arvu vähenemine 22% x sünnituskordaja 1,6 = 38%)	2040-ndad Õpilaste arvu muutus -53% (kui sündide arv väheneb 53% 2033. aastaks)
Värskas Gümnaasium	129	80	61
Mikitamäe Kool	47	29	22
Meremäe Kool	40	25	19
Värskas Lasteaed	66	41	31
Mikitamäe lasteaed	17	10	8
Meremäe lasteaed	26	16	12
Kokku	325	201	153

[Rändekalkulaatori](#) rahvastikuprognosis, 2023, Statistikaamet, 2023

4.5.1 Kooliminevate laste prognoos 2023-2029

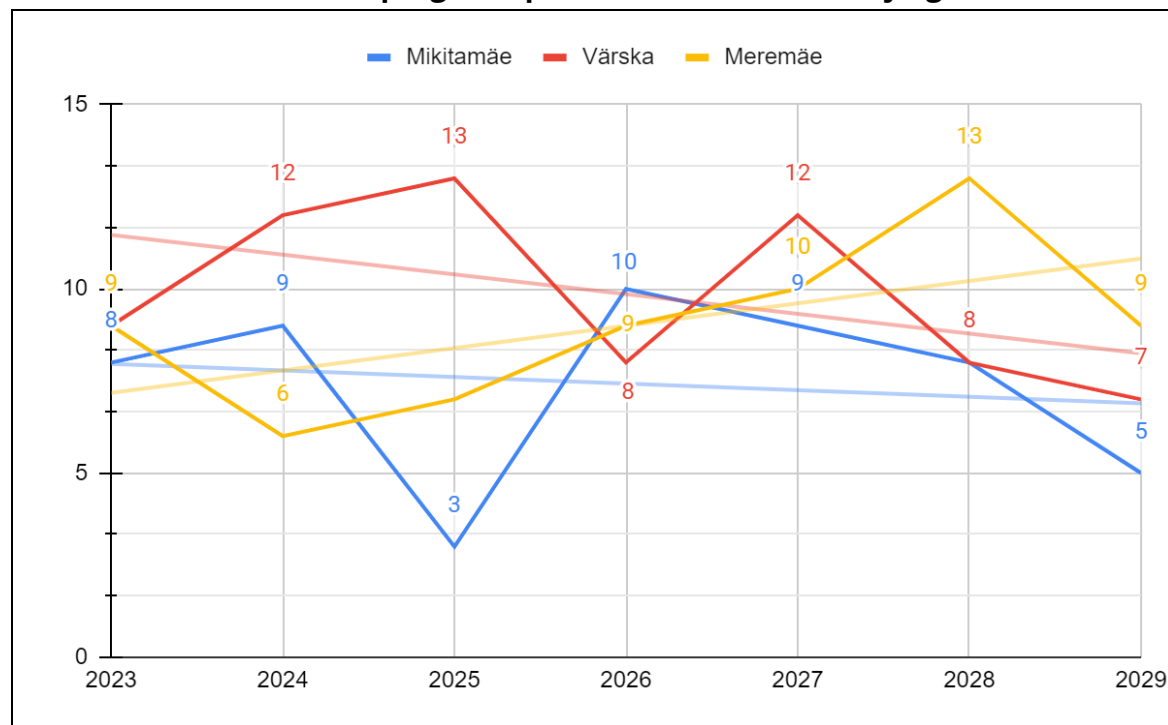
Järgnevas tabelis on välja toodud kooliminevate laste prognoositavad arvud piirkonniti (haldusreformi eelsete omavalitsuste piiride järgi). Koolikohustuslik on laps, kes on saanud jooksva aasta esimeseks oktoobriks seitsmeaastaseks ning prognoosi aluseks on rahvastikuregistri alusel reaalsed sündide arvud, sünnikuupäevad ja laste elukohad.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	KOKKU
Mikitamäe	8	9	3	10	9	8	5	52
Värskas	9	12	13	8	12	8	7	69
Meremäe	9	6	7	9	10	13	9	63
Kokku	26	27	23	27	31	29	21	

Rahvastikuregister, november 2022

Võrreldes Setomaa kolme piirkonna koolieelses eas olevate laste koguarve, selgub, et piirkondades kooliminevate laste arvud on üsnagi võrdsed: Mikitamäel 52 last, Meremäel 62 last ja Värskas 69 last. Laste koguarv kõigub aastate jooksul 21 lapsest 31 lapseni ja selget laste arvu muutuse trendi märgata ei ole. Neljal aastal on enim lapsi kooli minemas Värskas piirkonnas, kahel aastal Meremäe piirkonnas ja ühel aastal Mikitamäe piirkonnas. See näitab, et Setomaal on kolm üsna võrreldava laste arvuga piirkonda ning ei ole selgelt välja joonistumas mõne piirkonna tugevam laste arvu vähenemine. Kui vaadata alloleval graafikul kooliminevate laste trendijooni, siis on kõige kiiremas languses Värskas piirkond, sellele järgneb Mikitamäe piirkond ja Meremäe piirkond näitab hoopis kooliminevate laste tõusutrendi. Prognoos kehtib eeldusel, et koolieelses eas olevate lastega pered panevad lapsed koduvalla kooli ega lahku piirkonnast, mistõttu peavad Setomaa koolid olema perede jaoks atraktiivsed.

Kooliminevate laste arvu prognoos piirkonniti sündide arvu järgi:



Rahvastikuregister, jaanuar 2023

4.5.2 Värska Gümnaasiumi õppekohtade prognoos

Värska Gümnaasiumi õppekohtade prognoosi saab teha selgete ja teadaolevate andmete alusel. Teada on nii tänased Setomaa koolide klassikomplektide suurused kui ka viimase 8 aasta koduvalla gümnaasiumis jätkamise trendid (ehk kui mitu protsenti iga Setomaa kooli põhikooli lõpetajatest on jätkanud õppeteed Värska Gümnaasiumis).

Klassikomplektide suurused Setomaa koolides 01.01.2023 seisuga:

	Värska	Mikitamäe	Meremäe	Kokku
1. klass	11	7	3	21
2. klass	13	3	5	21
3. klass	10	4	5	19
4. klass	13	4	4	21
5. klass	12	6	6	24
6. klass	9	5	2	16
7. klass	10	6	8	24
8. klass	12	8	2	22
9. klass	9	4	6	19
10. klass	14	-	-	14
11. klass	13	-	-	13
12. klass	2	-	-	2
Kokku	128	47	41	216

Setomaa koolid, 2023

Viimase 8 aasta (2015–2022) keskmise näitajana on Värska Gümnaasiumis haridusteed jätkanud 59.8% Värska Gümnaasiumi põhikooli lõpetajatest, 18.2% Mikitamäe Kooli lõpetajatest ja 2.9% Meremäe Kooli lõpetajatest. Setomaa koolide kõigist põhikoolilõpetajatest jätkab kooliteed Värska Gümnaasiumis 37.6% (*Haridussilm, 2023*).

Alljärgnev tabel näitab Värska Gümnaasiumi 10. klassi õppekohtade prognoosi järgmiseks viieks aastaks, arvestades viimase 8 aasta keskmist Setomaa koolidest Värska Gümnaasiumisse tulemise trendi ja Setomaa koolide klassikomplektide suuruseid (nende järgi saame arvutada järgmise 5 aasta põhikooli lendude lõpetajate arvu igas koolis).

Värskas Gümnaasiumi 10. klassi õppekohtade prognoos 2023-2027:

	Värskas	Mikitamäe	Meremäe	Kokku
2023	5.4	0.7	0.2	6
2024	7.2	1.5	0.1	9
2025	6.0	1.1	0.2	7
2026	5.4	0.9	0.1	6
2027	7.2	1.1	0.2	8

Lisaks Setomaa koolidele tuleb Värskas Gümnaasiumisse õpilasi ka Räpina Ühisgümnaasiumist, Orava koolist ja Vastseliina Gümnaasiumist. 2022/2023. õppeaastal on Värskas Gümnaasiumi 10. klassis 1 Orava kooli põhikooli lõpetaja ja 2 Vastseliina Gümnaasiumi põhikooli lõpetajat (Setomaa valla elanikud). Räpina vallast käib hetkel Värskas kooli gümnaasiumi osas 4 noort. Prognoosi tegemisel on arvesse võetud tänast trendi, kus teiste valdade põhikoolidest tuleb Värskas Gümnaasiumisse õppima 2–3 last, kuid reaalseid numbreid mõjutavad väga paljud asjaolud. Tihti mõjutab kooli valimise otsust nt klassi ühine kambavaim, mis on aastate lõikes väga erinev. Teadaolevate andmete ja senise trendi alusel saame ennustada Värskas Gümnaasiumi klassikomplektide suuruseks järgmisel viiel aastal keskmisel 8–11 last.

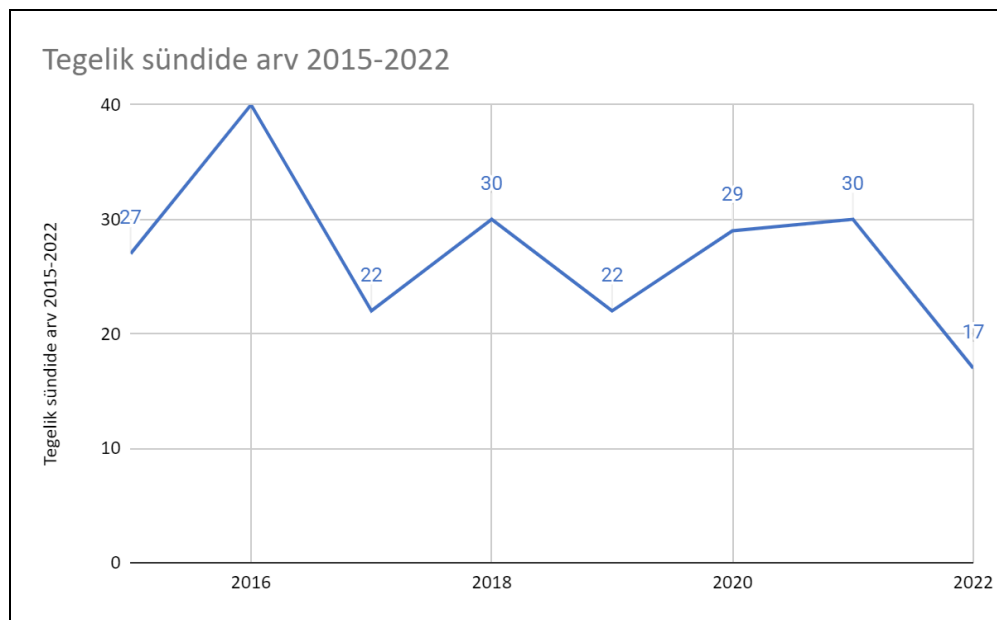
4.6 Setomaal elavad lapsed

Setomaa vallas elab 01.11.2022 seisuga Rahvastikuregistri andmetel 489 last (alla 19-aastased) ja Statistikaameti andmetel 433 last (alla 19-aastased). Statistikaameti andmetel on laste arv Setomaa vallas viimase 7 aastaga vähenenud 12.5%. Suurim vähenemine on toimunud 16–18-aastaste hulgas (-33.7%) ja 13–15-aastaste hulgas (-18.7%). Enim on kasvanud 10–12-aastaste laste hulk (+11%) ja 0-2-aastaste hulk (+7%).

Vanusegrupp	0-2	3-6	7-9	10-12	13-15	16-18
2015	71	95	78	63	80	92
2016	72	95	74	71	65	83
2017	86	88	60	74	73	76
2018	78	99	65	77	62	77
2019	85	89	75	70	67	68
2020	70	98	64	58	73	69
2021	82	97	72	55	75	57
2022	76	95	66	70	65	61
Muutus	+7%	0%	-15.4%	+11%	-18.7%	-33.7%

Statistikaamet, 2023

2022. aastal oli kogu Eestis ja Euroopas suur sündimuse langus: Eestis oli 100 aasta kõige väiksem sündide arv ja võrreldes eelmise aastaga vähenesid sünid 13%. Üle-Eestiliselt on sündide vähenemise põhjuseks sõjahirm, inflatsioon ja 1990ndatel aastatel sündinud väikesed põlvkonnad. Setomaal on 2022. aastal võrreldes 2021. aastaga sündimus vähenenud koguni 49% ning viimase 7 aastaga 33%:



Statistikaamet, jaanuar 2023

4.6.1 Laste paiknemine Setomaa vallas

Setomaal elab 489 last, kellest üle poole (250 last) elab 10 suuremas külas:

Asula	Laste arv (0-18)
Värska alevik	68
Mikitamäe küla	47
Meremäe küla	32
Obinitsa küla	25
Matsuri küla	17
Väike-Rõsna küla	15
Karisilla küla	12
Usinitsa küla	12
Nedsaja küla	11
Võõpsu küla	11

Rahvastikuregister, 01.11.2022

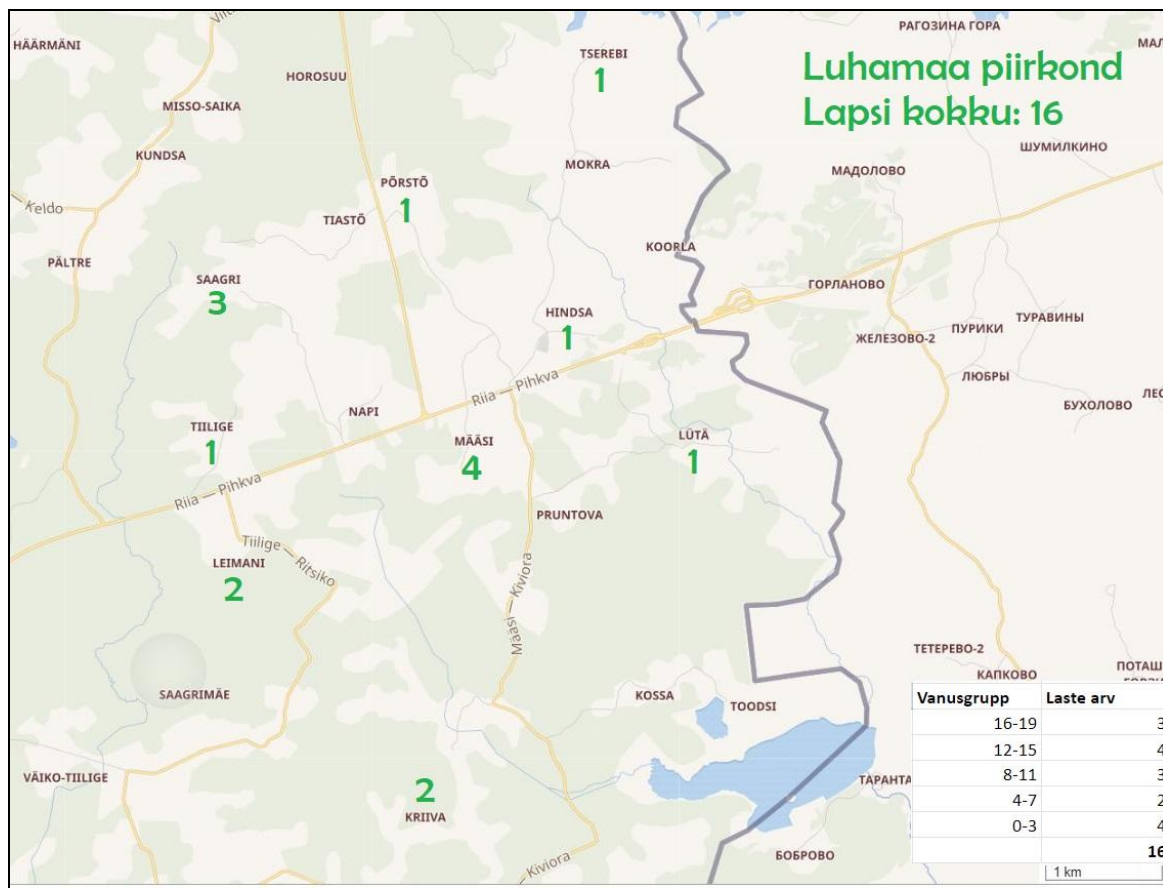
Laste paiknemise analüüsimiseks jagati Setomaa 8 piirkonnaks. Piirkondade piirideks on haldusreformieelsed valla piirid ja kogukondade/piirkondade tunnetuslikud piirid. Enim lapsi on hetkel Mikitamäe piirkonnas ning teisel kohal on Värskas piirkond. Kõige vähem lapsi on Saatse ja Luhamaa piirkonnas. Piirkonnad on võrreldava, ent siiski mitte võrdse pindalaga, mistõttu ei saa numbritest teha kindlaid järeldusi laste paiknemise tihedusele.

Piirkond	Laste arv
Mikitamäe	127
Värskas	115
Meremäe	75
Obinitsa	65
Matsuri	44
Võõpsu	23
Saatse	22
Luhamaa	16

Rahvastikuregister, 01.11.2022

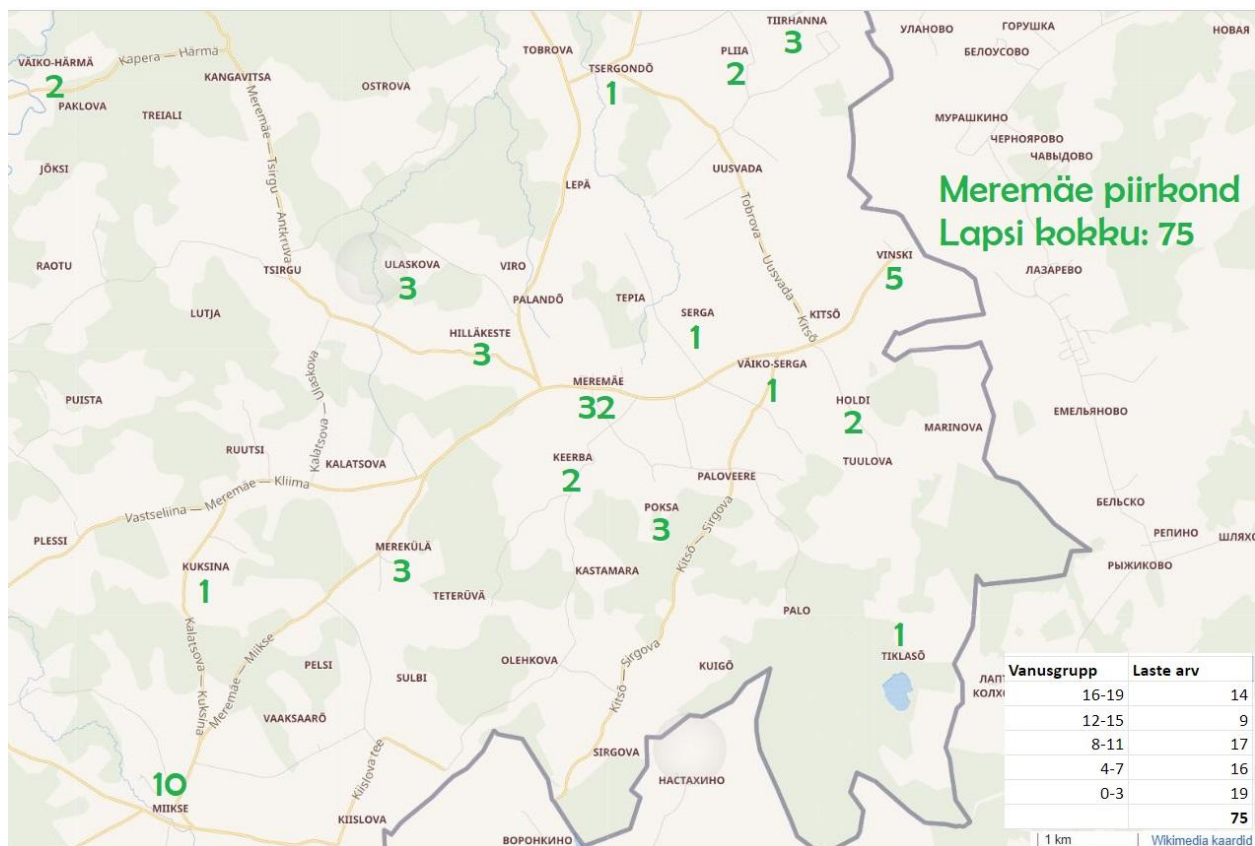
Luhamaa piirkonna lapsed

Luhamaa piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 16 last. Kõige rohkem (4 last) elab Määsi külas. Laste vanuseline jaotus on Luhamaa piirkonnas üsnagi ühtlane.



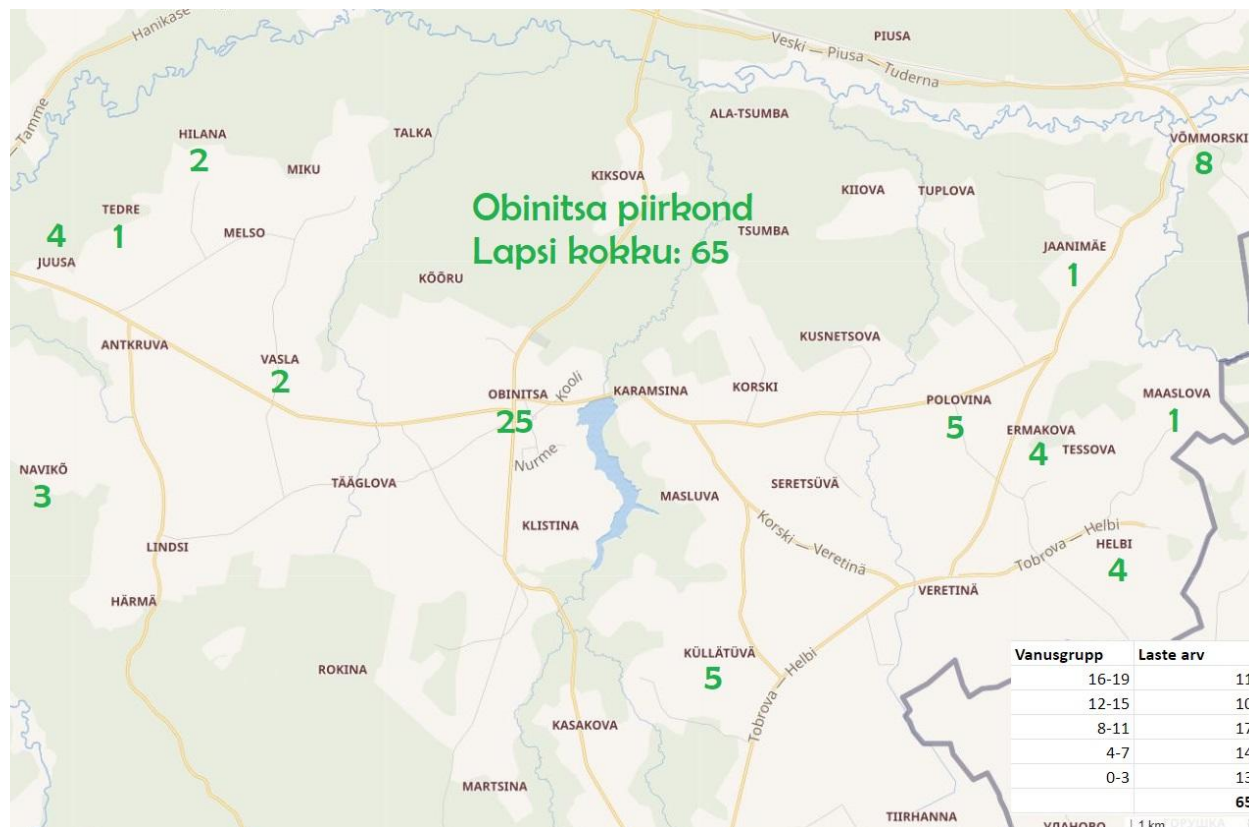
Meremäe piirkonna lapsed

Meremäe piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 75 last, kellest pea pooled (35 last) elab Meremäe külas. Teise suurima lastearvuga külana paistab silma Miikse küla (10 last). Kõige suurem vanusgrupp on Meremäe 0-3-aastased (19 last) (mis kajastus ka kooliminevate laste prognoosis tõusutrendina). Kõige vähem on Meremäe piirkonnas 12-15-aastaseid lapsi (9).



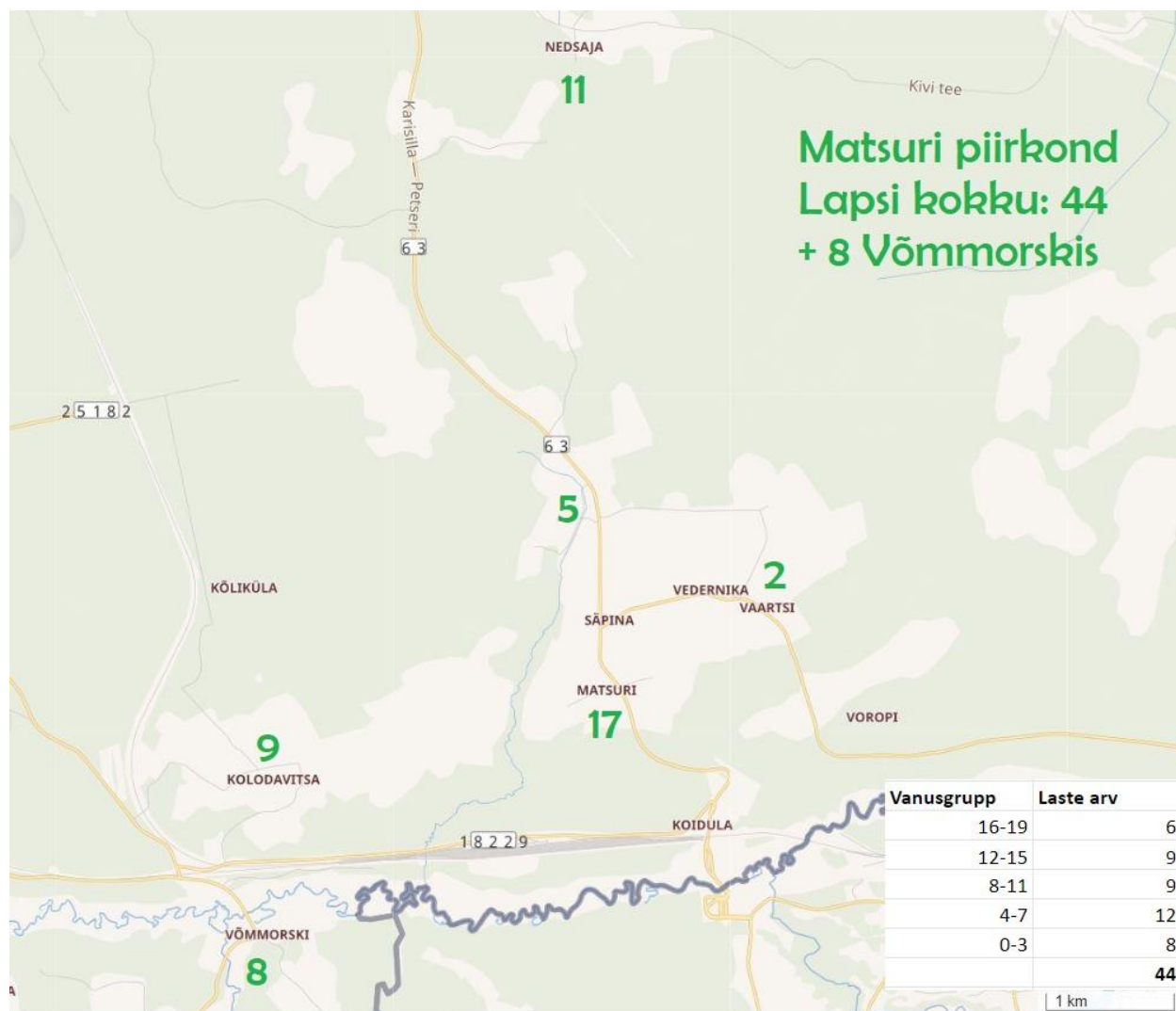
Obinitsa piirkonna lapsed

Obinitsa piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 65 last, kellest 25 elab Obinitsa külas. Teise lasterikkama külana paistab silma Võmmorski küla (8 last). Kõige enam on Obinitsa piirkonnas lapsi vanusegrupis 8–11 eluaastat (17) ja kõige vähem on 12–15-aastaseid (10) ja 16–18-aastaseid (11) noori.



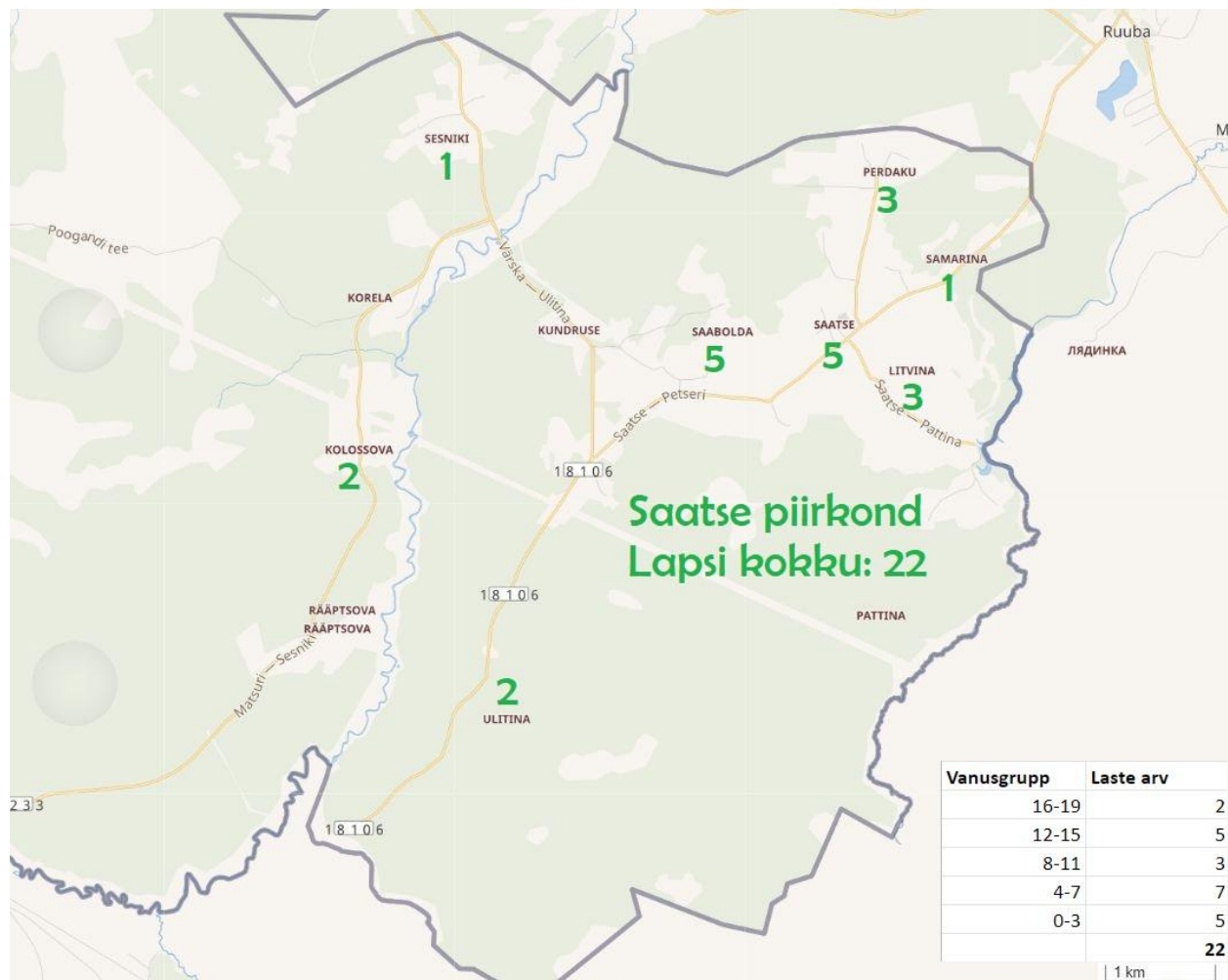
Matsuri piirkonna lapsed

Matsuri piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 44 last, neist 17 Matsuri külas, 11 Nedsaja külas ja 9 Kolodavitsa külas. Kaardile on märgitud ka läheduses asuva Võmmorski küla laste arv, kuid Võmmorski kuulub Obinitza piirkonna alla ja vanusegruppide analüüsis ei ole siin kaardil Võmmorski lastega arvestatud. Piirkond paistab silma suure koolieelses eas olevate laste hulga poolest. Suurim vanusegrupp on 4–7-aastased (12 last) ning küllaltki suur on ka 0–3-aastaste vanusgrupp (8 last). Vähem on piirkonnas 16–18-aastaseid lapsi (6 last).

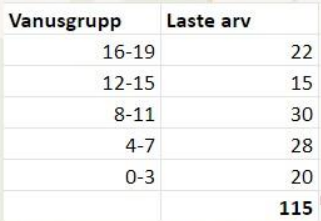


Saatse piirkonna lapsed

Saatse piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 22 last. Neist 5 Saatses ja 5 Saaboldas. Enim on lapsed vanuses 4–7 (7 last). Kokku elab Saatses piirkonnas 12 alla 8-aastast last, kes on peagi kooliteed alustamas.

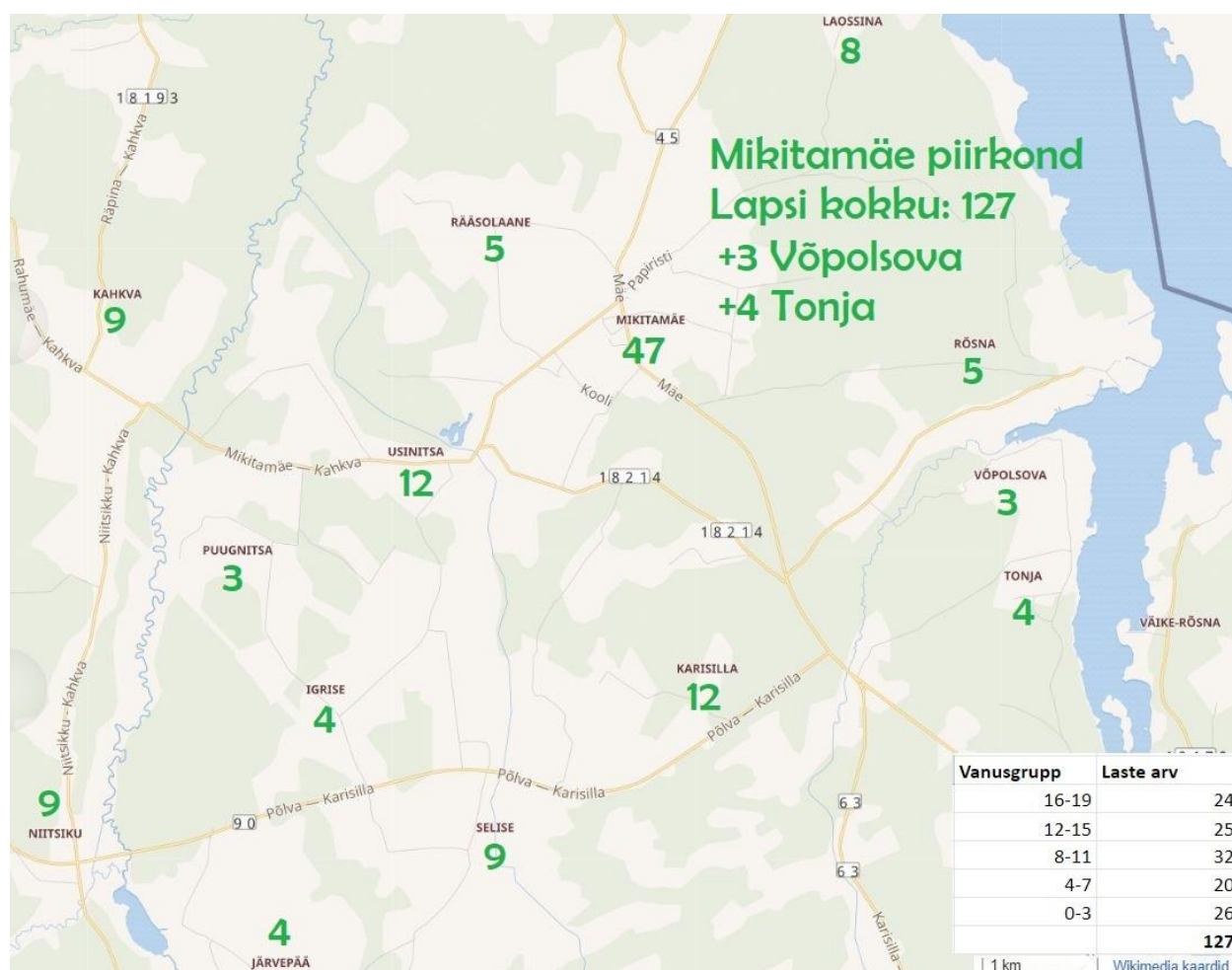


Värska piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 115 last, 68 neist elab Värska alevikus, 15 Väike-Rõsnas ja 9 Treskis. Suurimad vanusegrupid on 8–11-aastased (30 last) ja 4–7-aastased (28 last).



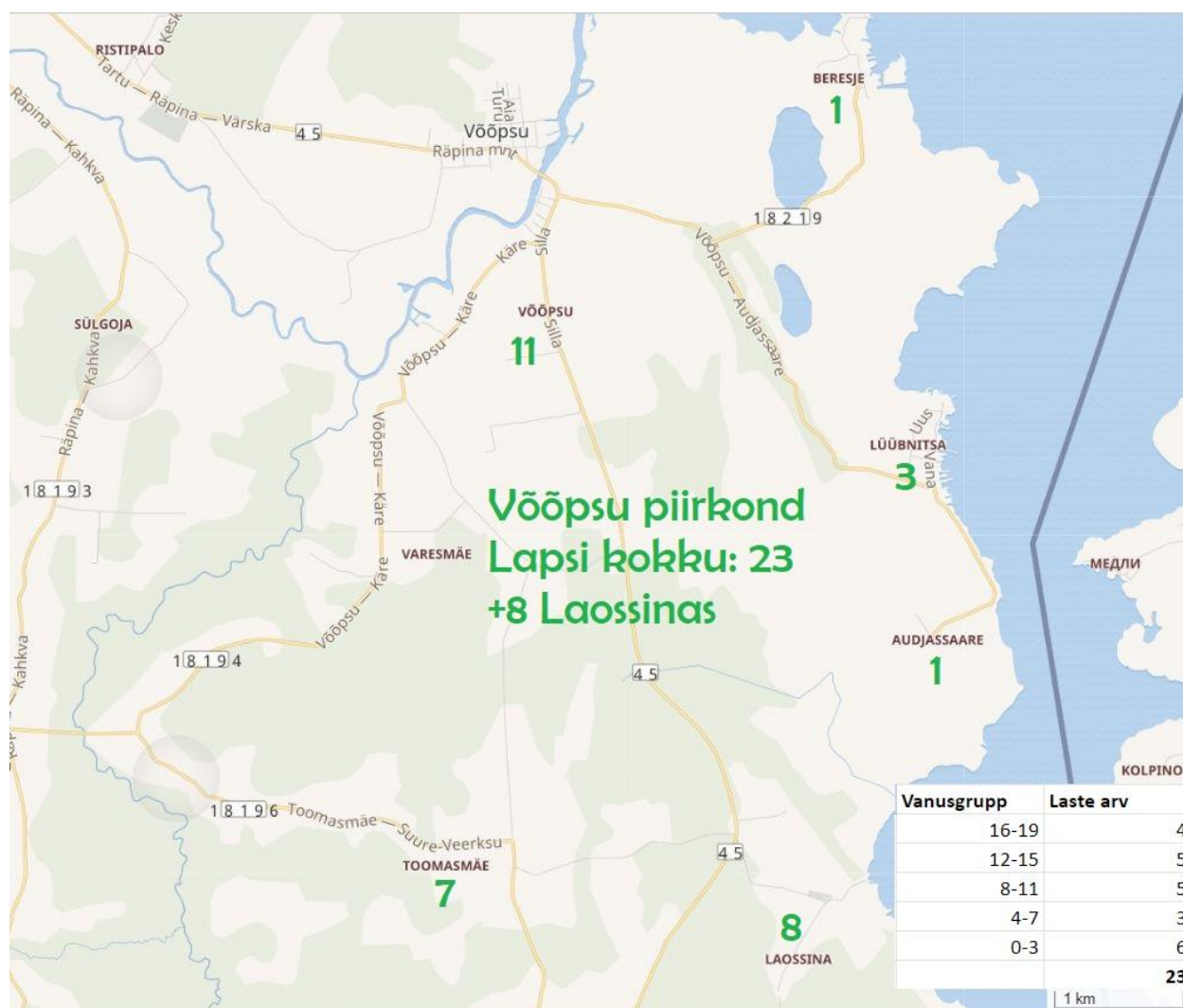
Mikitamäe piirkonna lapsed

Mikitamäe piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel kõige enam lapsi, 127 last. Mikitamäe külas elab 47 last, Usinitsas ja Karisillal 12 last ning Kahkval, Niitsikul ja Selises 9 last. Piirkond paistab silma hästi toimiva hajaasustusega, piirkonna 127 lapsest ainult 47 elab piirkonnakeskuses. Kaardil on märgitud ka Võpolsova ja Tonja küla laste arvud, kuid piirkonna mõttes kuuluvad need Värska alla ja nende külade laste arvuga ei ole selle kaardi vanusgruppide statistikas arvestatud. Suurim vanusegrupp Mikitamäe piirkonnas on 8–11-aastased (32 last), sellele järgneb 0–3-aastaste grupp (26 last). Kõige väiksem on 4–7-aastaste vanusegrupp (20 last).



Võõpsu piirkonna lapsed

Võõpsu piirkonnas elab Rahvastikuregistri andmetel 23 last, neist 11 Võõpsu külas ja 7 Toomasmäe külas. Kaardil on näidatud ka läheduses paikneva Laossina küla laste arvu, mis kuulub Mikitamäe piirkonna alla. Võõpsu piirkonna vanusegruppide analüüsis ei ole Laossina küla lapsi arvestatud. Suurim vanusegrupp on 0–3-aastased (6 last) ning väikseim 4–7-aastaste grupp (3 last). Vanusegruppide jaotus on piirkonnas üsnagi ühtlane.



4.6.2 Koolitee pikkus

Kõige pikem koolitee on Luhamaa nurga lastel. Näiteks Kriiva külas elavatel lastel on kodukülalt Meremäe kooli 25 km ning Vastseliina Gümnaasiumisse 20 km. Väga pikk koolitee on ka Perdaku küla lastel (Perdakust Värskas Gümnaasiumisse on 21,5 km) ja Kolodavitsa küla lastel (Kolodavitsa-Värskas 18 km, Kolodavitsa-Meremäe 20 km). Meremäe ja Värskas kooli piirkondade vahele jääb Matsuri piirkond, kus elab arvestaval hulgal lapsi (44) - Matsurist Värskas koolini on 16,3 km, Matsurist Meremäe kooli 18,3 km. Võõpsu lastel on lähimaks kooliks hoopis Rõpina Ühisgümnaasium (6 km), Mikitamäe koolini on Võõpsu lastel 9 km ja Värskas koolini 17 km.



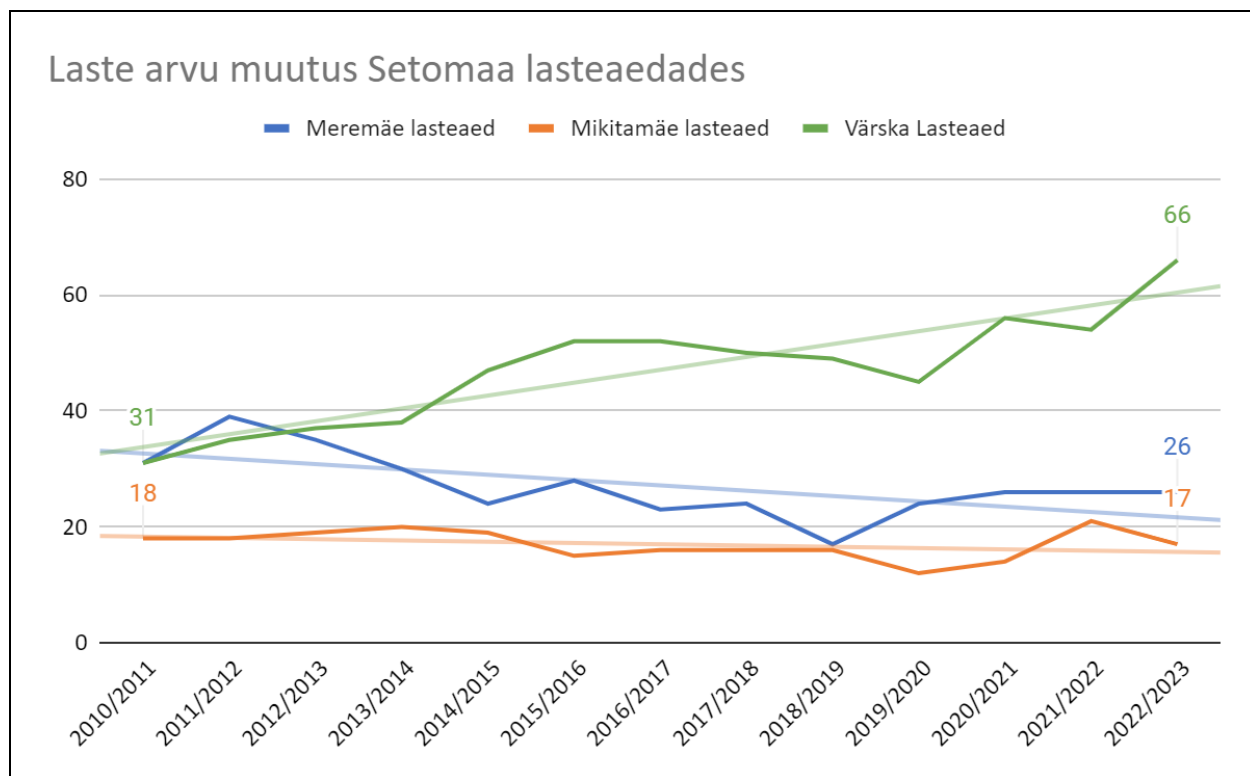
4.6.3 Laste arvu muutus Setomaa haridusasutustes

Laste arvu muutus Setomaa lasteaedades 2010–2023

Setomaa lasteaedades on laste arv viimase 12 aastaga märkimisväärselt tõusnud (+36%), mille peamine põhjus on Värskas Lasteaia laste arvu enam kui kahekordistumine. Värskas tegutseb 2023. aastal 4 rühmaga lasteaed, kus käib 66 last. Meremäe ja Mikitamäe lasteaedades on laste arv langustrendis (Meremäe -16% ja Mikitamäe -5%). Värskas Lasteaia suurt laste arvu saab selgitada suurte sünditusealiste põlvkondadega (80-ndate lõpus sündinud põlvkond) ja uuenduslike haridusvalikute pakkumisega (2021. aastal avati Värskas lasteaias setokeelne õuesõpperühm, mis tõi lasteaiale palju positiivset meediakajastust).

	Meremäe lasteaed	Mikitamäe lasteaed	Värskas Lasteaed	Kokku
2010/2011	31	18	31	80
2011/2012	39	18	35	92
2012/2013	35	19	37	91
2013/2014	30	20	38	88
2014/2015	24	19	47	90
2015/2016	28	15	52	95
2016/2017	23	16	52	91
2017/2018	24	16	50	90
2018/2019	17	16	49	82
2019/2020	24	12	45	81
2020/2021	26	14	56	96
2021/2022	26	21	54	101
2022/2023	26	17	66	109
Muutus	-16.1%	-5.5%	+112.9%	+36.2%

Setomaa valla arengukava 2020-2029 ja Setomaa lasteaiaid



Setomaa valla arengukava 2020-2029 ja Setomaa lasteaiad

Õpilaste arvu muutus Setomaa koolides 2010–2023

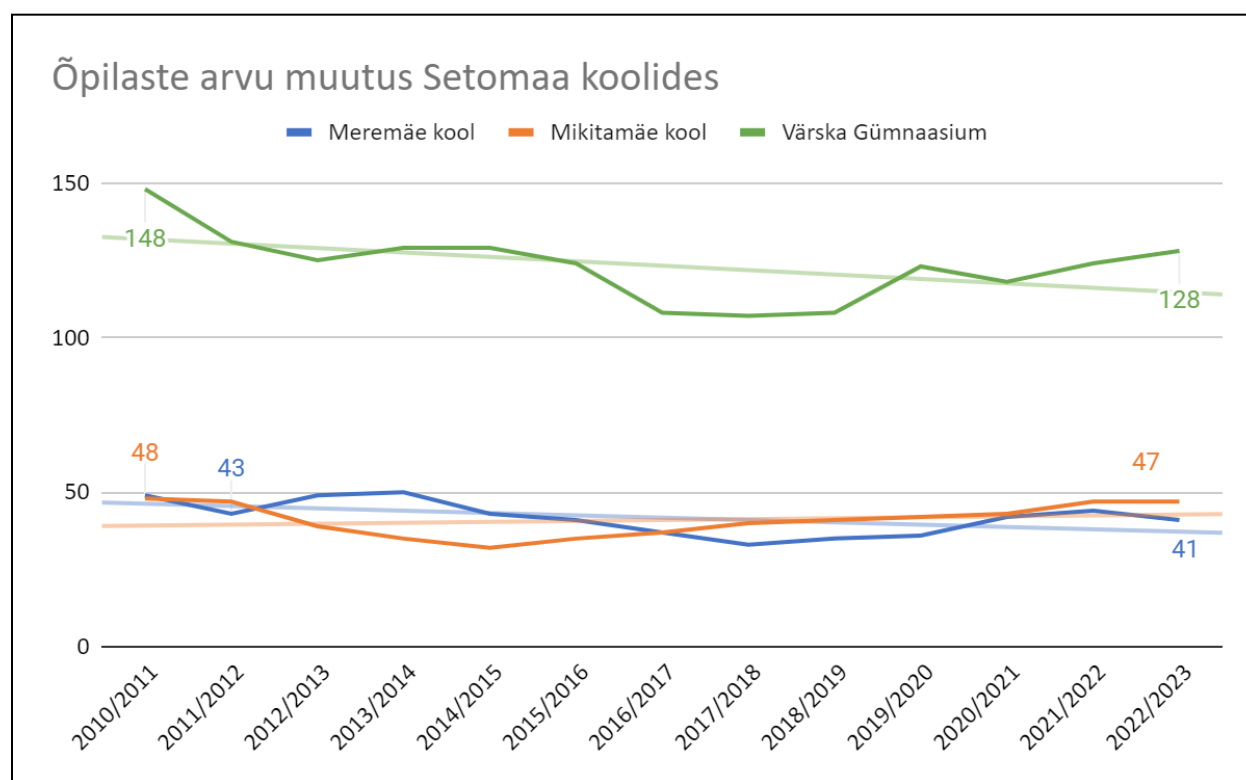
Õpilaste arvu poolest on Setomaa vald pärast väikesaari Eestis tagantpoolt teine vald. Narva-Jõesuu linnas õpib 199 õpilast ja Setomaa vallas 216 õpilast. Narva-Jõesuus on väikese õpilaste arvuga 2 põhikooli, Setomaa vallas aga 2 põhikooli ja gümnaasium.

Viimase 12 aastaga on Setomaa koolides laste arv vähenenud 12%. Kõige suurem langus on olnud Meremäe koolis (-16%) ja Värskas Gümnaasiumis (-13%). Kõige stabiilsem on olnud õpilaste arv Mikitamäe koolis (-2%). Tulemused on esitletud järgmisel leheküljel asuvas tabelis ja graafikul.

Õpilaste arv Setomaa koolides 2010–2023:

	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool	Värska Gümnaasium	Kokku
2010/2011	49	48	148	245
2011/2012	43	47	131	221
2012/2013	49	39	125	213
2013/2014	50	35	129	214
2014/2015	43	32	129	204
2015/2016	41	35	124	200
2016/2017	37	37	108	182
2017/2018	33	40	107	180
2018/2019	35	41	108	184
2019/2020	36	42	123	201
2020/2021	42	43	118	203
2021/2022	44	47	124	215
2022/2023	41	47	128	216
Muutus	-16.3%	-2%	-13.5%	-11.8%

Setomaa valla arengukava 2020–2029 ja Setomaa koolid



Setomaa valla arengukava 2020–2029 ja Setomaa koolid

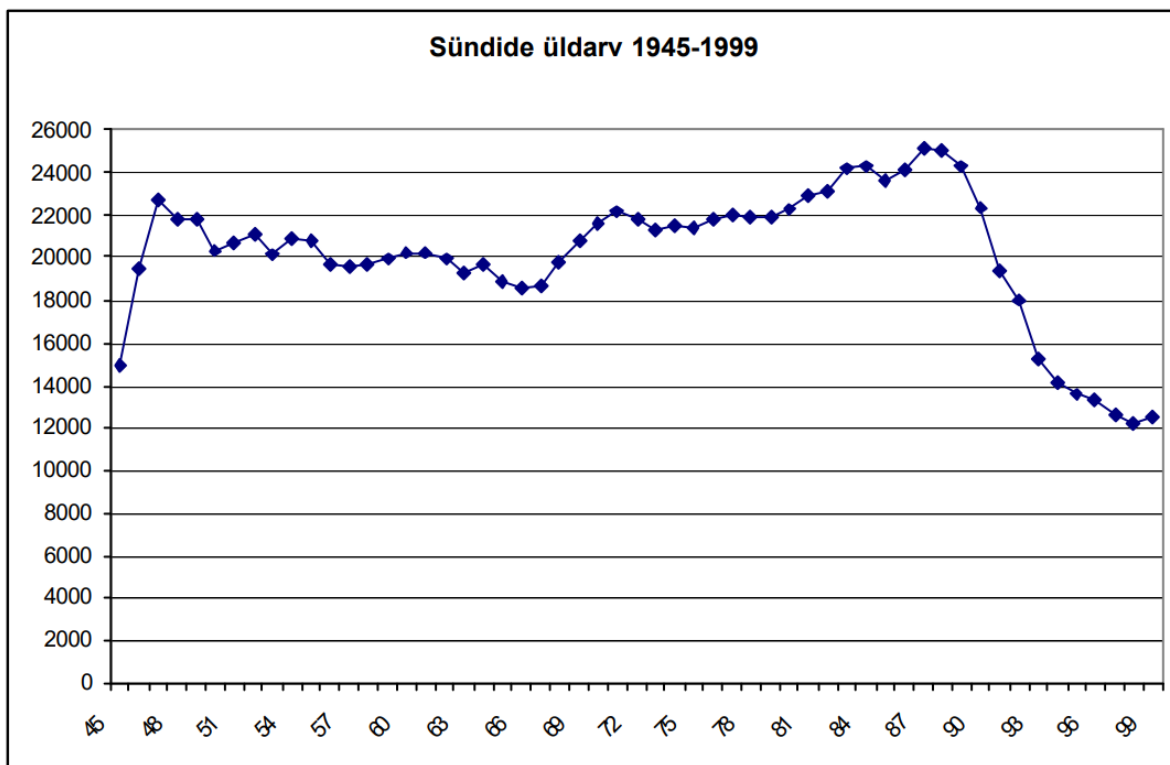
Kui vaadata Setomaa koolide laste arvu muutust aga **viimasel 6 aastal (2017–2023)**, on näha hoopis tõusutrendi. Meremäe kooli laste arv on kasvanud 24%, Värska 20% ja Mikitamäe koolis 17%.

	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool	Värska Gümnaasium	Kokku
2017/2018	33	40	107	180
2018/2019	35	41	108	184
2019/2020	36	42	123	201
2020/2021	42	43	118	203
2021/2022	44	47	124	215
2022/2023	41	47	128	216
	24%	17.50%	19.60%	20%

Setomaa valla arengukava 2020–2029 ja Setomaa koolid

Vaadates sündide üldarvu Eestis 1980-ndatel ja 1990-ndatel, selgub, et 1980-ndate lõpus oli sündide arv 50 aasta kõrgeimal tasemel. 1980-ndate aastate lõpus sündinud lapsed olid 2017–2023 aastatel jõudnud vanusesse 27–38. Nende lapsed jõudsid sel perioodil omakorda kooliikka, mis annab konteksti viimase kuue aasta laste arvu tõusule ka Setomaa koolides. 1988-89-aastate väga kõrgele sündimusele järgnes ligi 10 aastat kestnud järsk langus, mille jooksul sündimus absoluutarvudes kahanes peaaegu poole võrra (Tiit, 2000). Madala sündimuse mõju hakkame koolide õpilaste arvus väga selgelt nägema umbes 10–15 aastat pärast (2035. aasta paiku). Selleks ajaks on 80-ndate lõpu suurte põlvkondade sünnitatud lapsed enamjaolt põhikooli lõpetanud ning koolide õpilaste arv moodustub 1990-ndate lõpus sündinud väikeste põlvkondade sünnitatud lastest. See tähendab, et koolide laste arv kahaneb vähemalt sama järsult kui alloleval joonisel Eesti sündide arv 1990-ndatel.

Sündide üldarv Eestis 1945–1999:



"Sündimuse dünaamika Eestis", Tartu Ülikool, 2000

4.6.4 Öpiränne

Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmed näitavad, et 78 Setomaa valla last käib teiste omavalitsuste koolides ja lasteaedades. Samal ajal käib teiste omavalitsuste lapsi Setomaa koolides vaid 35. Järelikult on teiste omavalitsuste haridusasutused oluliselt suuremad tõmbekeskused Setomaa valla peredele kui seda on Setomaa valla haridusasutused teiste KOVide peredele.

	Lasteaias	Põhikoolis	Gümnaasiumis	Kokku
Setomaa valla lapsed teiste KOVide koolides ja lasteaedades	18	36	24	78
Teiste KOVide lapsed Setomaa koolides ja lasteaedades	3	26	6	35

EHIS, seisuga 12.01.2023

Teiste KOVide lapsed Setomaa koolides ja lasteaedades

Setomaa lasteaedades käib 12.01.2023 seisuga 3 last väljastpoolt Setomaa valda. Setomaa koolide põhikooliastmes õpib 26 last ja gümnaasiumiastmes 6 last teistest valdadest. Kõige rohkem tuleb meie koolidesse naabervaldade ehk Võru valla ja Räpina valla lapsi.

	KOV	Laste arv Setomaa haridusasutustes
Lasteaias	Räpina vald	1
	Elva vald	1
	Põlva vald	1
Põhikoolis	Võru vald	10
	Räpina vald	10
	Võru linn	2
	Tartu linn	2
	Tallinn	2
Gümnaasiumis	Räpina vald	4
	Tartu linn	1
	Raasiku vald	1

EHIS, seisuga 12.01.2023

Setomaa valla lapsed teiste KOVide koolides ja lasteaedades

Setomaa vallas elavaid lapsi käib teiste valdade lasteaedades 18, põhikoolis 36 ja gümnaasiumis 24. Kõige enam tõmbavad Setomaa lapsi Räpina lasteaed Vikerkaar ja Vastseliina Gümnaasium. Riigigümnaasiumites tõmbab Setomaa lapsi enim Nõo Realgümnaasium. Põlva ja Võru riigigümnaasiumites käib mõlemas vaid 2 Setomaa noort. Rõuge valla Leiutajate Külakoolis käib 5 Setomaa valla last.

	KOV	Laste arv	Haridusasutus
Lasteaias	Räpina vald	6	Räpina lasteaed Vikerkaar
	Võru vald	5	Lasva, Vastseliina, Orava lasteaiad
	Põlva vald	3	Põlva linna erinevad lasteaiad
	Võru linn	2	
	Rõuge vald	1	
	Tartu linn	1	
Põhikool	Võru vald	13	Vastseliina Gümnaasium
	Tartu linn	6	Tartu Täiskasvanute Gümnaasium
	Rõuge vald	5	Leiutajate Külakool
	Räpina vald	4	
	Põlva vald	4	
	Võru linn	2	
	Haapsalu linn	1	
	Antsla vald	1	
Gümnaasium	Võru vald	6	Vastseliina Gümnaasium (4), kutsekeskharidus (2)
	Nõo vald	5	Nõo Reaalgümnaasium
	Tartu linn	4	Tartu Täiskasvanute Gümnaasium (3), Tartu Tamme Gümnaasium
	Räpina vald	3	Räpina Ühisgümnaasium
	Otepää vald	2	Audentese Spordigümnaasium
	Põlva vald	2	Riigigümnaasium
	Võru linn	2	Riigigümnaasium

EHIS, seisuga 12.01.2023

Setomaa noored teiste KOV-ide gümnaasiumites

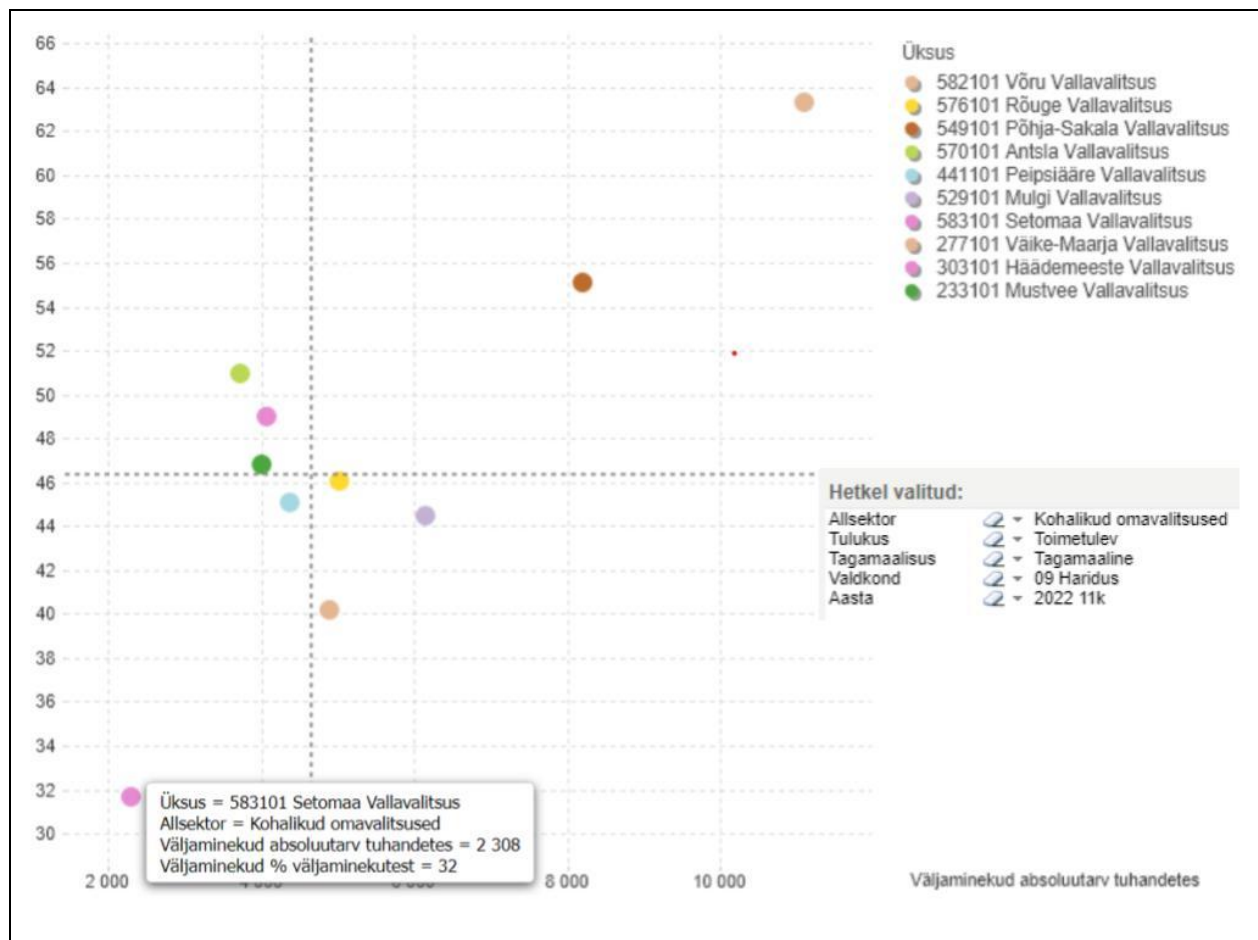
	Õpilasi kokku	KOV	Õpilaste arv
Riigigümnaasiumites	10	Nõo vald	5
		Põlva vald	2
		Tartu linn	1
		Võru linn	2
Audentese Spordigümnaasium	2	Otepää vald	2
Tartu Täiskasvanute Gümnaasium	3	Tartu linn	3
Munitsipaalgümnaasiumites	7	Räpina vald	3
		Võru vald	4
Kutsekeskharidus	2	Võru vald	2

EHIS, seisuga 11.01.2023

5 Hariduse rahastamine

5.1 Hariduskulude osakaal valla eelarvest

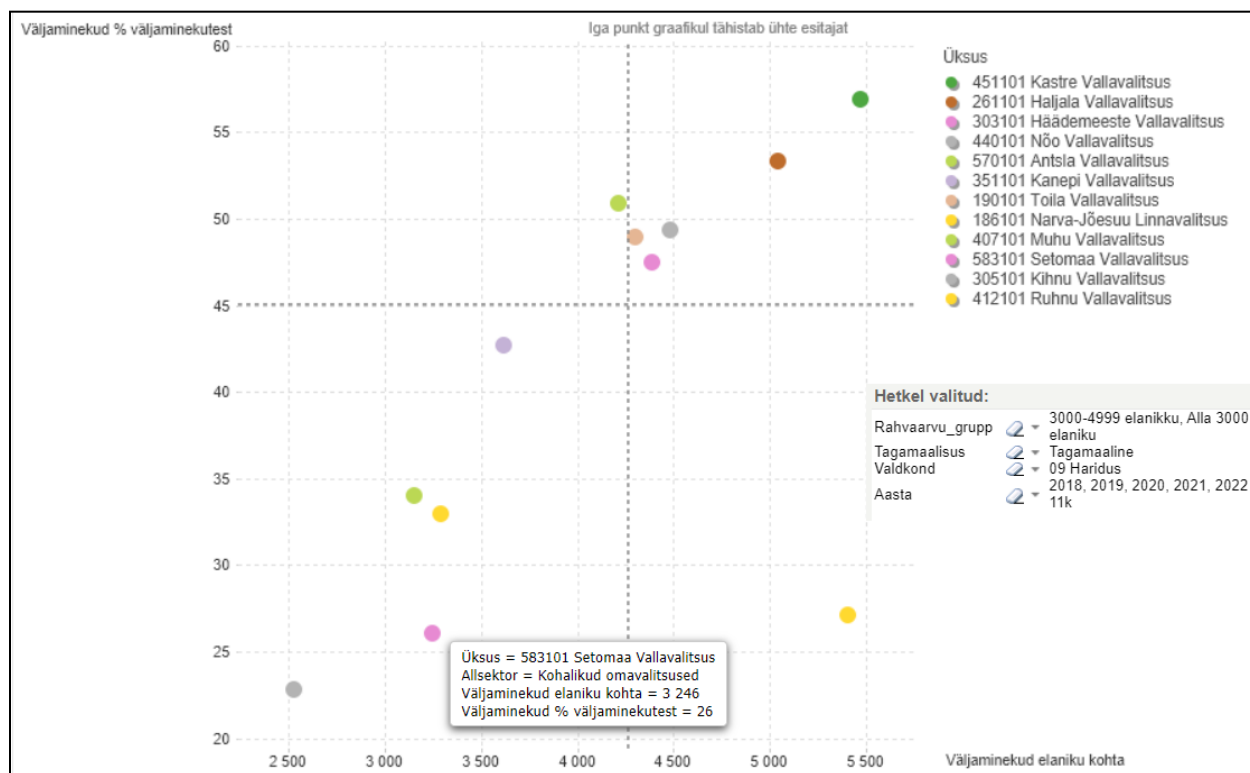
Hariduskulude (valdkonnaga 09 Haridus seotud väljaminekud) osakaal Rahandusministeeriumi portaali riigiraha.fin.ee andmetel on Setomaa valla eelarvest 2022 aasta 11 kuu seisuga 32%, mis on võrreldes teiste sarnaste näitajatega omavalitsustega (toimetulev, tagamaaline) sama perioodi kohta oluliselt madalam. Tulemused on nähtavad järgmisel graafikul:



Riigiraha.fin.ee, jaanuar 2023

Portaali andmed pärinevad KOVide raamatupidamisandmetest kontoplaaniga nõutud detailsuses. Haridusvaldkonna kuludeks arvestatakse kulud alusharidusele, põhiharidusele, üldkeskharidusele, huviharidusele ja huvitegevusele, koolitranspordile ja koolitoidule, hariduse abiteenustele ja muudele hariduskuludele, sh hariduse halduskulud.

Järgmisel graafikul on võrreldud hariduskulude osakaalu ja väljaminekuid elaniku kohta perioodil 2018–2022 (11k). Võrreldud on üksnes madala elanike arvuga tagamaalisi kohalikke omavalitsusi ning ka siit ilmneb, et Setomaa valla hariduskulude osakaal on olnud väga madal. Viimase viie aasta (ühinemisjärgse Setomaa valla) hariduskulude osakaal on valla väljaminekute kogusummast olnud aastate keskmisena 26% ning väiksem osakaal on olnud vaid Kihnu vallal (23%). Kuna väike osakaal võib tuleneda ka teiste valdkondade kõrgetest eelarveridadest ja muudest raamatupidamislikest erinevustest, on analüüsitud ka väljaminekuid elaniku kohta. Selgub, et viimase nelja aasta jooksul on Setomaa vald kulutanud haridusele elaniku kohta 3246 eurot, mis on ligi 1000 eurot vähem kui võrreldud KOVide grupi keskmine (4201 eur). Setomaa vallast veel vähem on elaniku kohta kulutanud vaid Kihnu vald (2530 eur) ja Muhu vald (3152 eur):



Riigiraha.fin.ee, jaanuar 2023

Haridusvaldkonna kulude osakaal perioodil 2019–2022 on Setomaa vallas olnud Eesti keskmisest 43% väiksemad (Setomaa vald 25%, Eesti keskmine 44%). Samas on kultuurivaldkonna kulud Setomaa vallas Eesti keskmisest umbes samapalju ehk 42% kõrgemad (Setomaal 14% ja Eestis keskmiselt 8%). Kultuurivaldkonna kuludeks arvestatakse kulud sporditegevusele, noorsootööle, vaba aja ja kultuuriüritustele, raamatukogudele, seltsitegevusele, kunstile, kirjandusele, muusikale, kinole, ringhäälingu- ja kirjastamisteenustele ning religiooni- ja muudele ühiskonnateenustele.

Alljärgnevas tabelis on võrreldud haridus- ja kultuurivaldkonna kulusid kolme teise mingil moel sarnase omavalitsusega (Antsla vald samuti tagamaaline, toimetulev ja väikese rahvaarvuga Võrumaa KOV; Kihnu vald kui väikese rahvaarvuga ja erilise kultuuriga turismipiirkond; Rõuge vald kui Vana-Võromaa kultuuriruumiga turismipiirkond Võru maakonnas). Võrreldud on haridus- ja kultuurikuludid protsendina väljaminekutest ning eurodes inimese kohta (haridusvaldkonnas õpilase ning kultuurivaldkonnas elaniku kohta, võrdlusperioodi keskmine kulu aastas):

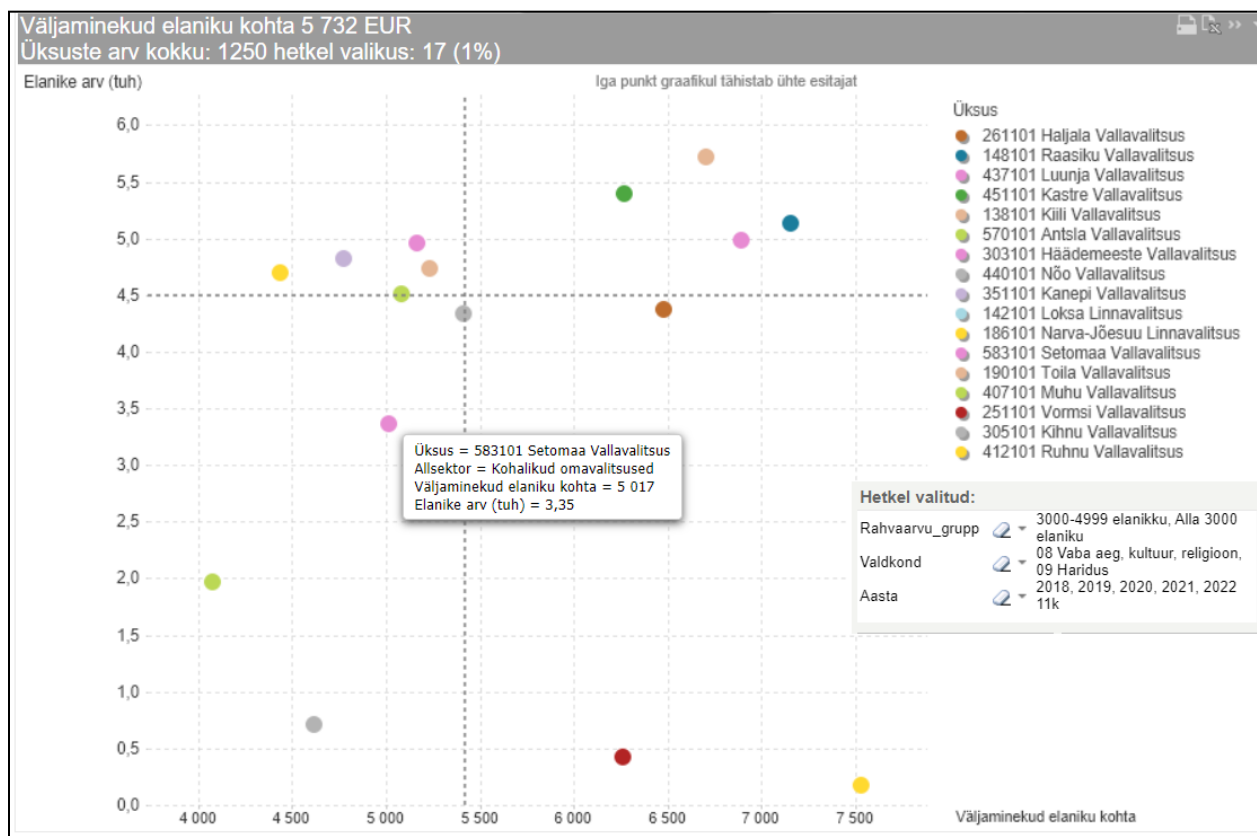
2019 - 2022	Antsla vald		Rõuge vald		Kihnu vald		Setomaa vald		Eesti keskmine	
	%	Inimese kohta	%	Inimese kohta	%	Inimese kohta	%	Inimese kohta	%	Inimese kohta
Haridus	51%	12 996	38%	15 787	22%	12 786	25%	15 227	44%	10 855
Kultuur	10%	722	18%	1528	17%	1558	14%	1553	8%	630
Kokku	61%	13 718	56%	17 315	39%	14 344	39%	16 780	52%	11 485

Riigiraha.fin.ee, jaanuar 2023

Protsentuaalselt kõige rohkem eraldab kahe valdkonna peale raha Antsla vald (61%) ja kõige vähem Setomaa ja Kihnu vallad (39%). Antsla vald on Setomaa vallaga sarnases tulukuse ja tagamaalisuse kategoorias, kuid panustab haridusse poole rohkem väljaminekutest ehk 51%. Samas selgub andmetest, et Setomaa valla hariduskulude osakaal on protsentuaalselt küll väike, kuid kulu inimese kohta on nende KOVide võrdluses Rõuge valla järel suurim.

Vaadeldes haridus- ja kultuurivaldkonna kulusid õpilase/elaniku kohta kokku, on suurim kulutaja Rõuge vald ning seejärel kohe Setomaa vald (5295 eurot rohkem inimese kohta kui Eesti keskmine). Suur kulu õpilase kohta ei taga aga tingimata õpilaste tõhusamat toetamist, vaid tuleneb väikesest õpilaste arvust, kolme suure ja energiakuluka koolimaja ülalpidamisest ning suurest õpetajate hulgast õpilase kohta.

Järgmisel graafikul on kuvatud väikese elaniku arvuga KOVide haridus- ja kultuurivaldkonna (kontod algusega 08 ja 09) kulud elaniku kohta perioodil 2018–2022 (11k):



Riigiraha.fin.ee, jaanuar 2023

Kuigi eelmises tabelis paistis Setomaa vald silma kui õpilase kohta palju panustav vald, selgub, et vaadates kulusid elaniku kohta, jäävad Setomaa valla haridus- ja kultuurivaldkonna kulud teiste väikese elanike arvuga KOVidega võrreldes siiski viie viimase hulka. Setomaa vallast vähem on võrdlusperioodil 2018–2022 elaniku kohta haridus- ja kultuurivaldkonda panustanud vaid Kihnu, Muhu, Narva-Jõesuu ja Kanepi vallad.

Riigiraha.fin.ee portaalis saab võrrelda ka elaniku brutopalka jagunemist erinevate sektorite kulude vahel tema kohalikus omavalitsuses. Nt 1500-eurosest igakuisest brutopalgast jõudis 2021.

aastal riigilt

Setomaa vallani

121 eurot, millest

kõige rohkem

(38.32 eur)

suunati

haridusse,

seejärel kultuuri

(24.73 eur) ning

kolmandana

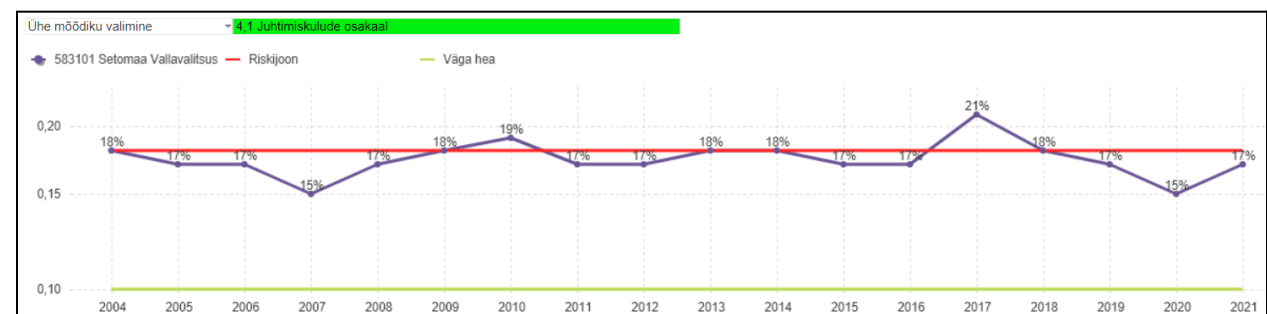
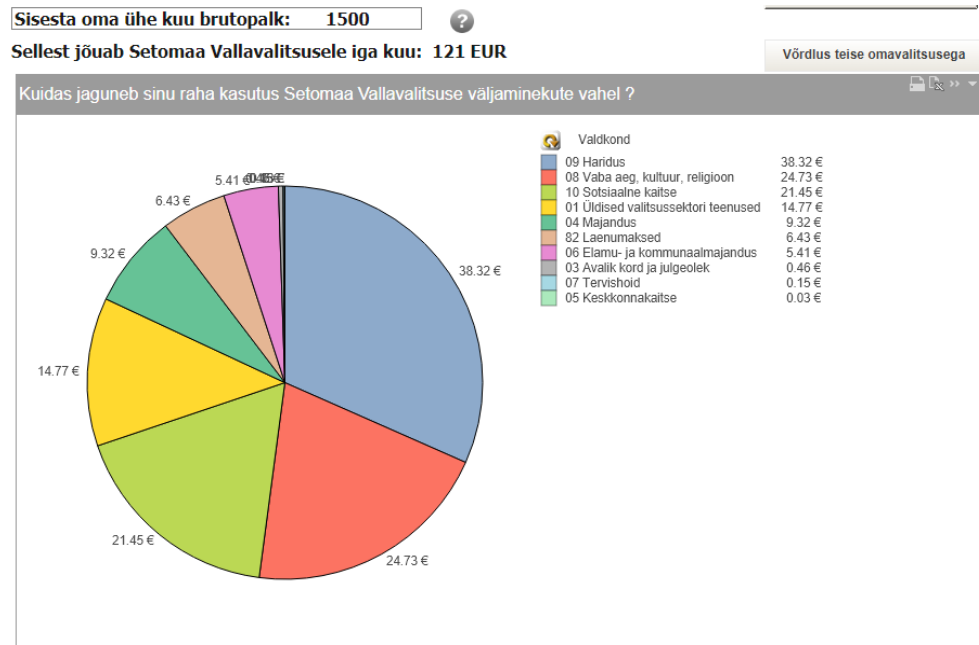
sotsiaalsesse

kaitsesse (21.45

eur). Neljandal

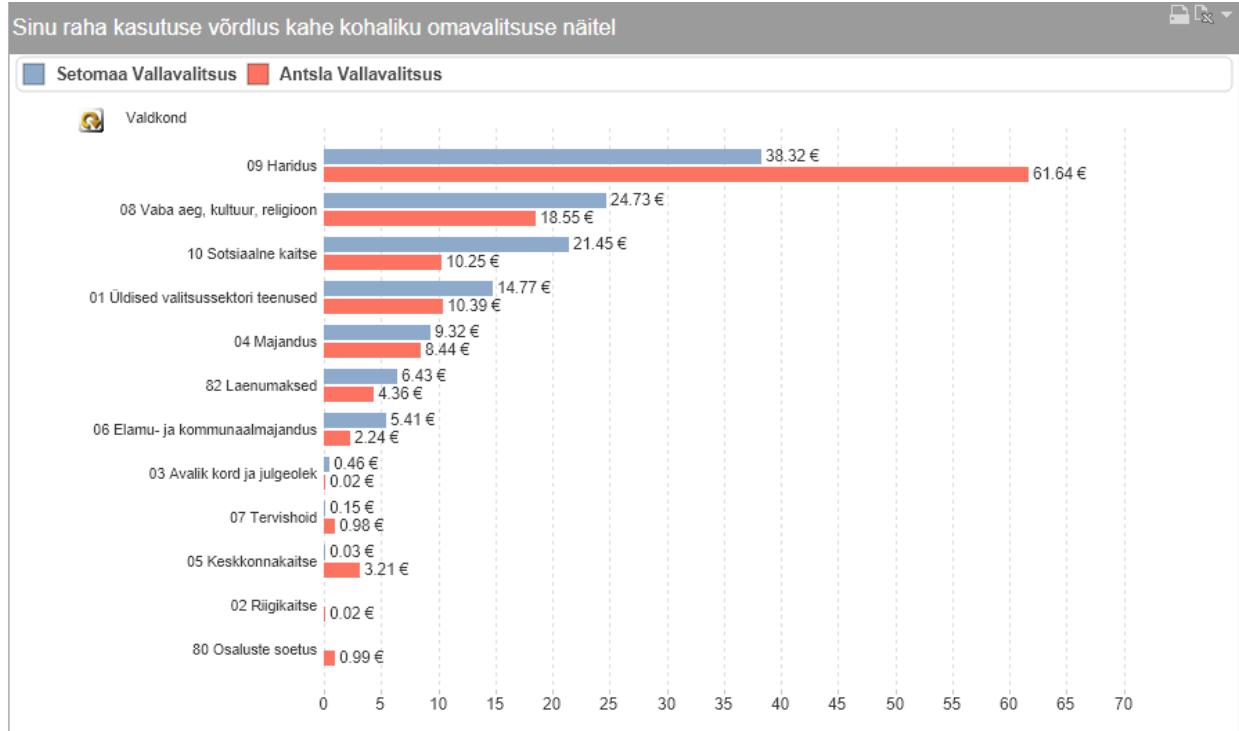
kohal olid üldised valitsussektori teenused (sh vallavalitsus, volikogu - 14.77 eur).

Juhtimiskulude osakaal KOVi kõikidest väljaminekutest on viimase viie aasta jooksul olnud keskmiselt 17.6% ning on riigi hinnangul lähedal riskijoonele (18%):



Riigiraha.fin.ee, jaanuar 2023

Võrreldes meile sarnastes tingimustes tegutseva Kagu-Eesti valla Antslaga, kulutas Setomaa vald ka 2022. aasta 11 kuuga peaaegu poole vähem haridusele, kuid Antsla vallast rohkem panustati sotsiaalsesse kaitsesse, kultuurivaldkonda ning valitsussektori teenustele. Ühe palgatöötaja maksuraha jagunemine kahe omavalitsuse võrdluses on nähtav järgmiselt graafikult:



Riigiraha.fin.ee, jaanuar 2023

Riigiraha.fin.ee andmetel on teiste tagamaaliste ja toimetulevate omavalitsustega võrreldes Setomaa vallal 2019 – 2022(11k) perioodil olnud silmapaistvalt kõrgemad majandusvaldkonna kulud (Setomaal 31%, keskmine 11%; suurimad kulukomponendid olid turism & veetransport). Kõrgem oli ka üldiste valitsussektori teenuste osakaal (10%, keskmine 7%) ning rohkem panustas vald ka avalikku korda ja julgeolekusse (0.28%, keskmine 0.06%). Märkatavalt väiksemad on olnud Setomaa valla kulutused tervishoiule ja keskkonnakaitsele (eespool nimetatud kokkuvõtted põhinevad riigiraha.fin.ee andmetel, ei ole nähtavad graafikutelt / tabelitest).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et Setomaa vald on viimase viie aasta jooksul panustanud hariduse valdkonda protsentuaalselt ja ka elaniku kohta oluliselt vähem kui teised võrreldavad omavalitsused. Viimasel kinnitatud andmetega perioodil (2021. aastal) suunas Setomaa vald haridusse kõikide KOVide võrdluses kõige väiksema osakaalu väljaminekutest (24%, alla 30% panustavad seejuures vaid Ruhnu, Kihnu, Hiiumaa ja Narva-Jõesuu linn). 2022. aasta 11 kuu andmed näitavad küll tõusu (32%), kuid ka sellises suurusjärgus hariduskulude osakaaluga jääb Setomaa vald siiski tagantpoolt viimase viie valla hulka ning paistab hariduse valdkonnas väga negatiivselt silma.

5.2 Kulukomponentide osakaal haridusvaldkonna väljaminekutest

Valitsussektori (keskvalitsus + kohalikud omavalitsused) kulud haridusse jaotatakse erinevate kulukomponentide alusel: tööjõukulud, majandamiskulud, investeeringud ja muud kulud. Alljärgnev tabel näitab erinevate kulukomponentide osakaalu kogu Eesti valitsussektori hariduskuludes aastate lõikes (viimased kättesaadavad andmed):

Aasta	Investeeringud	Personalikulu	Majandamiskulud	Muud kulud
2015	13.0%	57.7%	21.7%	7.5%
2016	8.7%	61.0%	21.9%	8.4%
2017	11.8%	59.4%	20.9%	8.0%
2018	14.3%	57.2%	19.5%	9.0%
2019	14.3%	59.2%	19.1%	7.5%
2020	15.0%	59.5%	16.8%	8.6%
Perioodi keskmine	12.9%	59.0%	20.0%	8.2%

Haridussilm, 2023

Võrdluseks on alljärgnevalt näha hariduskulude komponentide osakaalud Setomaa valla haridusasutustes kokku perioodil 2018–2022:

	Investeeringud	Personalikulu	Majandamiskulud	Muud kulud
2018	5.23%	75.92%	18.62%	0.00%
2019	3.89%	77.37%	18.56%	0.00%
2020	2.50%	79.52%	17.77%	0.00%
2021	11.07%	69.17%	19.68%	0.01%
2022	3.94%	72.20%	23.86%	0.01%
Perioodi keskmine	5.33%	74.84%	19.70%	0.01%

Setomaa Vallavalitsus, 2023

Asutuse kaupa eraldi on esitatud ka Setomaa valla koolieelsete lasteasutuste ja üldhariduskoolide kulukomponentide osakaalud 2022. a eelarve täitmise alusel (seisuga 03.01.2023):

2022	Investeeringud	Personalikulu	Majandamiskulud	Muud kulud
Värska Lasteaed	6.10%	72.62%	21.28%	0.00%
Värska Gümnaasium	9.66%	62.07%	28.27%	0.00%
Meremäe Kool	0.00%	76.25%	23.74%	0.01%
Mikitamäe Kool	0.00%	77.85%	22.13%	0.01%
Asutuste keskmine	3.94%	72.20%	23.86%	0.01%

Setomaa Vallavalitsus, 2023

Nende andmete põhjal nähtub, et Setomaa vallas on järjepidevalt riigi keskmisest oluliselt kõrgem personalikulude komponent - kui riigi keskmine personalikulu osakaal hariduskuludest on 59%, siis Setomaa valla oma on aastate keskmisena ligi 75%. Majandamiskulude osakaal on läbi aastate olnud Setomaa vallas ja valitsussektoris enam-vähem võrdne, investeerimistegevuse kulud on valitsussektoris keskmiselt ligi 13% ning Setomaa vallas vaid veidi üle 5%. Muud tegevuskulud on Setomaa vallas olematud (0,01%) ning riigis keskmiselt veidi üle 8%. Et välistada erinevate ajaperioodide võrdlusest tuleneda võivaid vääraid järeldusi, on järgnevas tabelis toodud andmed perioodi 2018-2020 kohta, mille kohta olid kättesaadavad nii valitsussektori kui Setomaa valla andmed:

Hariduskulude kulukomponentide osakaal perioodil 2018–2020 (valitsussektor ja Setomaa vald):

	Invest.tegevuse kulud		Personali-kulud		Majandamis-kulud		Muud kulud	
	valitsus	Setomaa	valitsus	Setomaa	valitsus	Setomaa	valitsus	Setomaa
2018	15.0%	5.23%	59.5%	75.92%	16.8%	18.62%	8.6%	0.00%
2019	14.3%	3.89%	59.2%	77.37%	19.1%	18.56%	7.5%	0.00%
2020	14.3%	2.50%	57.2%	79.52%	19.5%	17.77%	9.0%	0.00%
perioodi keskmine	14.5%	3.9%	58.6%	77.6%	18.5%	18.3%	8.4%	0.0%

Haridussilm 2022; Setomaa Vallavalitsus 2023

Võrdlusperioodi 2018–2020 tulemused on samas suurusjärgus – Setomaa valla personalikulud on ligi 25% kõrgemad valitsussektori keskmisest ning investeerimistegevuse kulud Setomaa vallas moodustavad vaid 26.8% valitsussektori keskmisest. Kulukomponentide lühianalüüsist järeldub, et Setomaa vallas on perioodil 2018–2022 94,54% haridusvaldkonna eelarvest kasutatud personalikulude (74,84%) ja majandamiskulude (19.70%) katmiseks ning investeerimistegevuste ja muude kulude jaoks on jäänud vaid 5,5%.

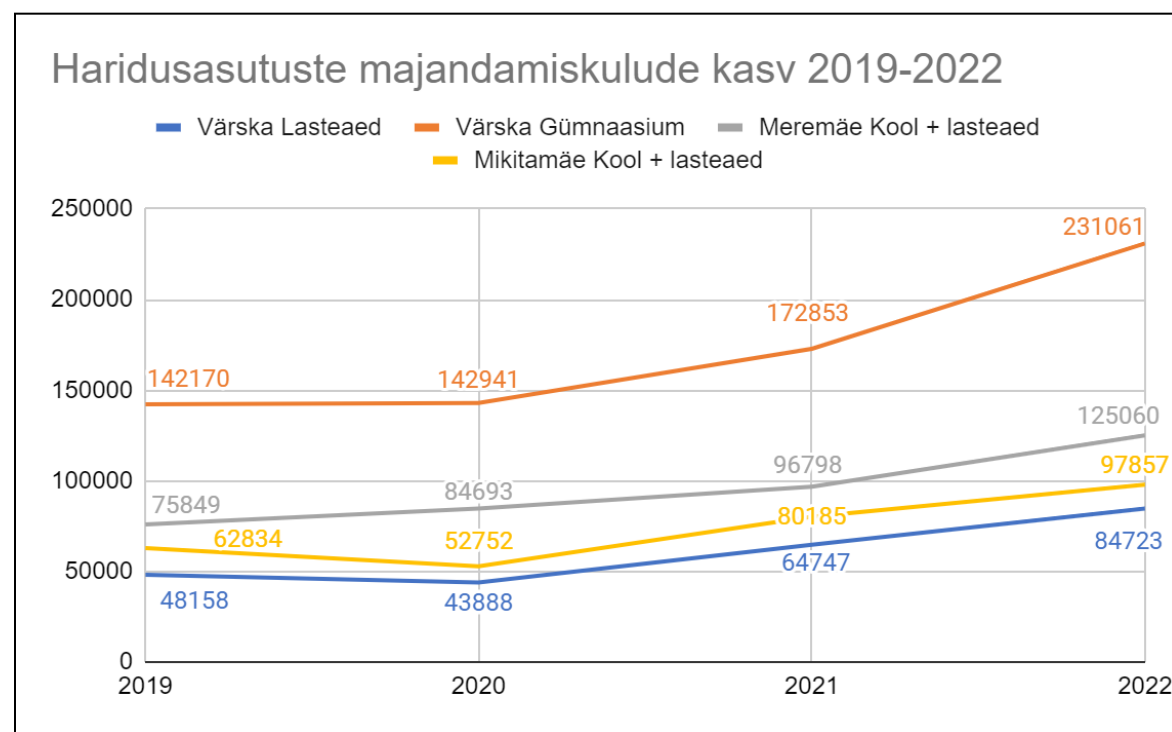
5.2.1 Setomaa valla haridusasutuste majandamiskulud 2019–2022

	Värskas Lasteaed	Värskas Gümnaasium	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool	Kokku
2019	48 158	142 170	75 849	62 834	329 012
2020	43 888	142 941	84 693	52 752	324 275
2021	64 747	172 853	96 798	80 185	414 583
2022*	84 723	231 061	125 060	97 857	538 701
Kasv %	+76%	+62%	+65%	+56%	+64%

Setomaa Vallavalitsus, 2023

*2022. aasta andmed kajastuvad seisuga 03.01.2023 ega ole aasta kohta veel lõplikud.

Andmetest selgub, et stabiilselt kõige kõrgemad majandamiskulud on olnud Värskas Gümnaasiumil ning kõige väiksemad Värskas Lasteaial. Samas nelja aasta jooksul on Värskas Lasteaia majandamiskulude kasv olnud kõige kõrgem (+76%) ning kõige väiksem on see olnud Mikitamäe Koolil (+56%). Keskmise majandamiskulude kasv sel perioodil on olnud +64%.



Setomaa Vallavalitsus, 2023

Majandamiskulud õpilase/lasteaialapse kohta 2019–2022

Majandamiskulud	2019	2020	2021	2022*	Kasv %
Värskas Lasteaed	48,158	43,888	64,747	84,723	
laste arv	46	56	54	64	
majandamiskulu / õp	1047	784	1199	1324	+26.5%
Värskas Gümnaasium (pk+g)	142,170	142,941	172,853	231,061	
laste arv	122	118	120	129	
majandamiskulu / õp	1165	1211	1440	1791	+53.7%
Meremäe Kool	75,849	84,693	96,798	125,060	
laste arv (kool+lasteaed)	62	68	67	70	
majandamiskulu / õp	1223	1245	1445	1787	+46.1%
Mikitamäe Kool	62,834	52,752	80,185	97,857	
laste arv (kool+lasteaed)	59	57	63	63	
majandamiskulu / õp	1065	925	1273	1553	+45.8%
Majandamiskulud KOKKU	332,678	327,757	418,908	543,865	

Setomaa Vallavalitsus 2023; Haridussilm 2023

*2022. aasta andmed kajastuvad seisuga 03.01.2023 ega ole aasta kohta veel lõplikud.

Majandamiskulud on õpilase kohta olnud 2019–2022 kõige suuremad Meremäe Koolis ja Värskas Gümnaasiumis. Õpilase kohta on majandamiskulu kõige enam kasvanud Värskas Gümnaasiumis (+53.7%) ning kõige vähem Värskas Lasteaias (+26.5%). Majanduskulude suure kasvu põhjuseks on üleüldine hinnatõus, aga selgelt on Setomaa koolide hooned õpilaste arvu jaoks ka liiga suured. Kui Haridus- ja Teadusministeerium on seadnud eesmärgiks koolihoonete optimaalse pinnakasutuse (ühe õpilase kohta keskmiselt 10 m²), siis Setomaa koolides on 2022/23 õppeaastal keskmine pinnakasutus õpilase kohta 33.04 m². Kõige rohkem pinda õpilase kohta on Meremäe Koolis (46,10 m²), järgneb Mikitamäe Kool (32,70 m²) ning Värskas Gümnaasium (29,02 m²). Sealjuures jääb Kagu-Eesti valdade keskmine pinnakasutus õpilase kohta vahemikku 11–24 m². Majandamiskulude vähendamiseks tuleks koolihooneid kasutada ka teiste kogukondlike vajaduste täitmiseks ning investeerida hoonete energiatõhususe parandamisse.

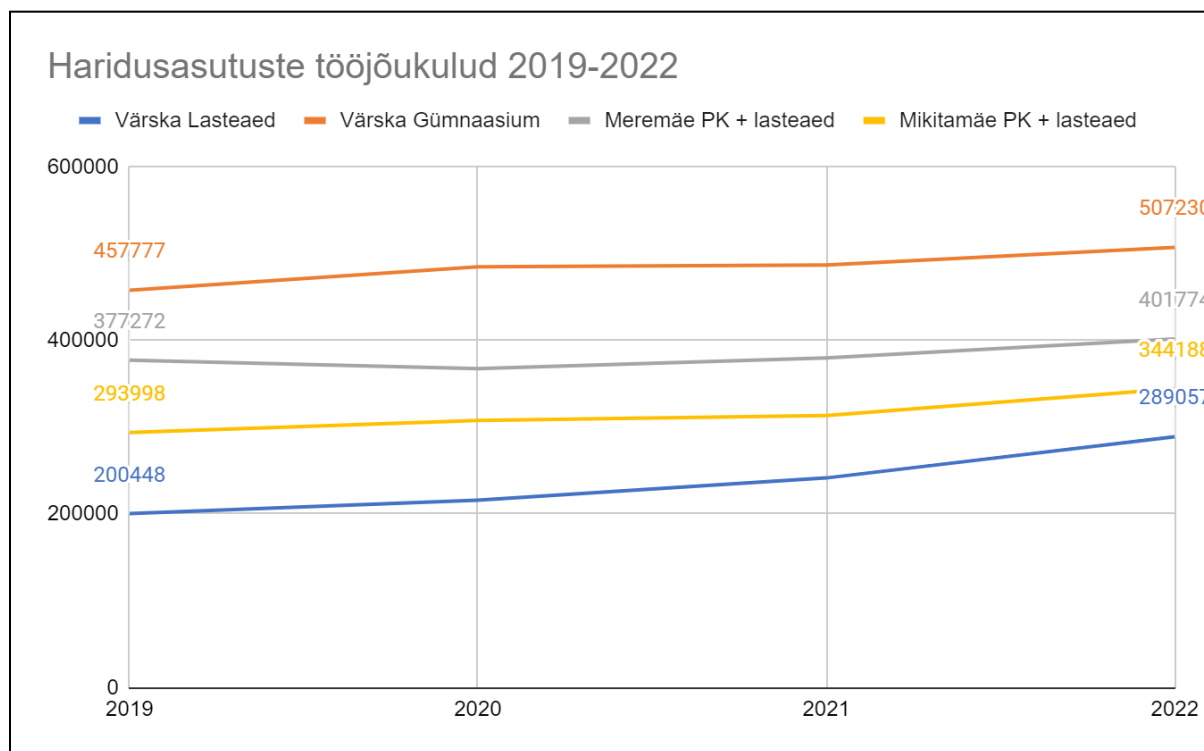
5.2.2 Setomaa valla haridusasutuste tööjõukulud 2019–2022

	Värskas Lasteaed	Värskas Gümnaasium	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool	Kokku
2019	200 448	457 777	377 272	293 998	1 329 495
2020	215 899	484 748	367 548	307 734	1 375 929
2021	241 531	486 791	379 722	313 379	1 421 424
2022*	289 057	507 230	401 774	344 188	1 542 249
kasv %	+ 44%	+11%	+7%	+17%	+16%

Setomaa Vallavalitsus, 2023

*2022. aasta tööjõukulude andmed kajastuvad seisuga 03.01.2023 ega ole aasta kohta veel lõplikud.

4 aasta jooksul on kõige enam kasvanud Värskas Lasteaia tööjõukulud (+44%) ning kõige vähem Meremäe Kooli tööjõukulud (+7%). Värskas Lasteaia tööjõukulude kasvu põhjuseks on uue rühma avamine 2020. aastal ning hüppeliselt suurenenud laste arv. Tööjõukulud on asutuste keskmisena kasvanud 4 aastaga 16% ning olid 2022 aastal üle 1,5 miljoni euro.



Setomaa Vallavalitsus, 2023

Töõjõukulud õpilase/lasteaialapse kohta perioodil 2019–2022

Töõjõukulud õpilase kohta aastas	2019	2020	2021	2022*	Kasv %
Värskas Lasteaed	200 448	215 899	241 531	289 057	
laste arv	46	56	54	64	
töõjõukulu / õpilane	4,358	3,855	4,473	4,517	+3.6%
Värskas Gümnaasium (pk+g)	457,777	484,748	486,791	507,230	
laste arv	122	118	120	129	
töõjõukulu / õpilane	3,752	4,108	4,057	3,932	+4.8%
Meremäe Kool	377,272	367,548	379,722	401,774	
laste arv (kool + lasteaed)	62	68	67	70	
töõjõukulu / õpilane	6,085	5,405	5,667	5,740	-5.7%
Mikitamäe Kool	293,998	307,734	313,379	344,188	
laste arv (kool + lasteaed)	59	57	63	63	
töõjõukulu / õpilane	4983	5399	4974	5463	+9.6%
Töõjõukulud KOKKU	1,343,919	1,389,540	1,435,862	1,542,249	

Setomaa Vallavalitsus 2023; Haridussilm 2023

*2022. aasta töõjõukulude andmed kajastuvad seisuga 03.01.2023 ega ole aasta kohta veel lõplikud.

Andmetest paistab silma Meremäe Kool, mille töõjõukulu õpilase kohta oli 2022. aastal 277 euro võrra suurem kui Mikitamäe Koolis; 1808 euro võrra suurem kui Värskas Gümnaasiumis; 1223 euro võrra suurem kui Värskas Lasteaias. Samas on 2022. aastal võrreldes 2019. aastaga Meremäe kooli töõjõukulu/lapse kohta ainsana kahanenud (-5.7%). Kõige enam on nelja aasta võrdluses tõusnud Mikitamäe Kooli töõjõukulu lapse kohta (+9.6%). Oluline on ära märkida, et Mikitamäe Kooli ja Meremäe Kooli töõjõukulude arvestusse on lisatud ka lasteaiatöötajad. Tabelis kajastatud töõjõukulud ei ole üksnes õpetajate palgad, vaid sinna on sisse arvestatud kõikide koolide-lasteaedade töötajate (sh tugispetsialistid, majandustöötajad jt) palgad.

5.3 Riiklik haridustoetus üldhariduskoolidele

Setomaa valla hariduse valdkonna eelarve moodustub peamiselt riiklikest haridustoetustest ning valla omavahenditest. Üldhariduskoolide pidamiseks antakse riiklikku haridustoetust tasandus- ja toetusfondi kaudu igaks kalendriaastaks järgmiselt:

- põhikooli õpetajate tööjõukuludeks ($\text{õpilaspõhine baasmäär} \times \text{õpilaste arv} \times \text{koefitsient } 1.983$)
- gümnaasiumi õpetajate tööjõukuludeks ($\text{õpilaspõhine baasmäär} \times \text{õpilaste arv} \times \text{koefitsient } 1.12$)
- direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks (92 eurot õpilase kohta aastas)
- õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate täienduskoolitusteks (12 eurot õpilase kohta aastas)
- õppekirjanduseks (57 eurot õpilase kohta aastas)
- koolilõunaks (175 eurot õpilase kohta aastas)
- tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks ($\text{baasmäär} \times \text{õpilaste arv} \times \text{koefitsiendid}$ vastavalt 2 ja 4)
- kultuurisündmustel osalemiseks (kultuuriranits) - kindel summa jagatud munitsipaalkoolide põhikooliõpilaste arvuga + KOVi põhine koefitsient

Riiklik haridustoetus eraldatakse KOV-idele kalendriaasta põhiselt tasandus- ja toetusfondi jaotuse alusel. Iga järgneva kalendriaasta õpetajate tööjõukulude toetuse arvutamiseks korrutatakse käesoleva aasta 10. novembri seisuga Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS-es) fikseeritud õpilaste arv KOV põhise koefitsiendi ja õpilaspõhise määraga (2022. aastal on õpilaspõhine baasmäär 2192 eurot). Toetuse määramisel võetakse arvesse ka õppeliiki ja õppevormi (statsionaarne või mitte; tavaõpe/tõhustatud tugi/eritugi, tervislikel põhjustel või vanema soovil koduõppel olev laps). Õpetajate tööjõukulude baasraha kujuneb välja vastavalt õpetajate ja õpilaste suhtarvule, kuid selleks, et võimaldada õpilastele ka maapiirkondades kodulähedast kooli ning õpetajatele konkurentsivõimelist palka, korrutatakse õpilaspõhine toetusmäär KOVi põhise koefitsiendiga (Setomaa vallas koefitsiendiga 1,983). See tähendab, et iga Setomaa valla kooli põhikooli statsionaarses tavaõppes õppiv lapse pealt saab Setomaa vald riigilt peaaegu kahekordse toetuse.

Õpetajate tööjõukulude toetus (põhikooli statsionaarne tavaõpe)

KOV	Stats. tavaõppe õpilasi 10.11.2021	Baasmäär 2022 õ/a	Stats. tavaõppe õpilasi 10.11.2022	Baasmäär 2023 õ/a	Koef.	Õpetaja tööjõukulud (õp arv x baas x koef) 2022	Õpetaja tööjõukulud (õp arv x baas x koef) 2023
Setomaa vald	159	1769	171	2192	1,983	557 760	743 292

Haridus- ja Teadusministeerium, 2022

Gümnaasiumiõpilaste puhul on piirkondlik koefitsient põhikooli koefitsiendist väiksem (koefitsient = 1,12), mis tähendab, et iga gümnaasiumiõpilase pealt antakse õpetajate tööjõukulude hüvitamiseks baasmäärast 12% kõrgemat toetust.

Õpetajate tööjõukulude toetus (gümnaasiumi statsionaarne tavaõpe)

KOV	Õpilasi 10.11.2021	Baasmäär 2022 õ/a	Õpilasi 10.11.2022	Baasmäär 2023 õ/a	Koef.	Õpetaja tööjõukulud (õp arv x baas x koef) 2022	Õpetaja tööjõukulud (õp arv x baas x koef) 2023
Setomaa vald	26	1769	30	2192	1,12	51 513	73 651

Haridus- ja Teadusministeerium, 2022

Eriõppekaval olevate õpilaste puhul on õpetajate tööjõukulude hüvitamise määr samuti kõrgem - tõhustatud toel olevate õpilaste puhul korrutatakse baasmäär kahega, eritoel olevate õpilaste puhul neljaga. Sealjuures ei võeta enam arvesse KOVi põhise koefitsienti - tõhustatud toel oleva õpilase pealt saab Setomaa vald sisuliselt sama raha, mis tavaõppe õpilase pealt.

Õpetajate tööjõukulude toetus tõhustatud toel olevate õpilaste pealt

KOV	Tõhust. toel õpilasi seisuga 10.11.2021	Baasmäär 2022 õ/a	Tõhust. toel õpilasi seisuga 10.11.2022	Baasmäär 2023 õ/a	Koef.	Tõhust. toelt arvestatud tööjõukulu 2022	Tõhust. toelt arvestatud tööjõukulu 2023
Setomaa vald	17	1769	13	2192	2,0	60 146	56 992

Haridus- ja Teadusministeerium, 2022

Õpetajate tööjõukulude toetus eritoel olevate õpilaste pealt

KOV	Eritoel õpilasi seisuga 10.11.2021	Baasmäär 2022 õ/a	Eritoel õpilasi seisuga 10.11.2022	Baasmäär 2023 õ/a	Koef.	Eritoelt arvestatud tööjõukulu 2022	Eritoelt arvestatud tööjõukulu 2023
Setomaa vald	3	1769	3	2192	4,0	21 228	26 304

Haridus- ja Teadusministeerium, 2022

Riik toetab kohalikke omavalitsusi õpetajate tööjõukulude katmisel arvestusega, et ühe õpetaja aastase tööjõukulu katab 15 põhikooliõpilase pealt antav tööjõukulude toetus:

PARAMEETER (2023. aastaks)	EUR
Õpetaja kuine töötasu (<i>alammäär 1749+17,1% diferentseerimisfond</i>)	2048
Õpetaja kuine tööjõukulu tööandjale (<i>2048 brutopalk + maksud</i>)	2740
Õpetaja aastane tööjõukulu ($2740 \cdot 12$)	32883
Baasmäär õpilase kohta / aastas ($32883 / 15$)	2192
Õpetaja tööjõukulude arvutamise suhtarv ($32883 / 2192$)	15

Setomaa vallas õpib 2022/23 õppeaastal põhikoolis kokku 187 õpilast, neist 10. novembri seisuga 13 tõhustatud toel ja 3 eritoel. Riiklik haridustoetus põhikooliosa õpilastele (tava + HEV) on 2023. aastaks planeeritud 826 588 eurot, mis jagatuna õpetajate aastase tööjõukuluga näitab, et riiklikult toetatakse põhikooliosas 25,14 õpetajakoha tööjõukulude hüvitamist (sh HEV toetus). Gümnaasiumiosa haridustoetus on 73 651 eurot, mis jagatuna õpetajate aastase tööjõukuluga annab 2,24 õpetaja ametikohta.

Õpilaste arv seisuga 10.11.22	Riiklik haridustoetus üldhariduskoolide õpetajate tööjõukuludeks 2023	EUR	Õpetajate / juhtide arvestuslikud ametikohad
171	Põhikool (tava)	743 292	
13	Põhikool (tõhustatud tugi)	56 992	
3	Põhikool (eritugi)	26 304	
187	Põhikool KOKKU	826 588	25.14
30	Gümnaasium	73 651	2.24
	Koolijuhtide tööjõukulud	42 320	3
217	KÕIK KOKKU	942 559	27.38 õp + 3 juhti

Seega hüvitab riik 2023 aastal Setomaa vallas põhikooli- ja gümnaasiumiastme peale kokku 27,38 õpetaja ametikoha tööjõukulu, lisanduva 2,8 ametikoha eest tasub vald ise (valla kehtestatud struktuuris on õpetajate ametikohti 30,18). Riigi poolt eraldatakse üldhariduskoolide õpetajate ja juhtide tööjõukuludeks 2023. aastaks kokku 942 559 eurot. Üldhariduskoolide õpetajate ja juhtide tööjõukulud on 2023. aasta eelarveprojekti järgi planeeritud 1 017 422 eurot, mis tähendab, et vald lisab omalt poolt õpetajate ja koolijuhtide põhipalkade maksmiseks vaid 74 863 eurot (sealjuures on ainuüksi 2,8 õpetaja ametikoha maksumus 2023. aastal 92 072 eurot).

Riikliku haridustoetusega nähakse ette diferentseerimisfond koolijuhile õpetajate motiveerimiseks ja palkade diferentseerimiseks (17,1% õpetaja töötasu alammäärast ehk 299 eurot õpetaja kohta kuus - aastane diferentseerimisfondi summa ühe õpetaja ametikoha pealt on $12 \times 299 = 3\,588$ eur ning 27,38 ametikoha pealt seega 98 239 eur). Täna Setomaa koolijuhtidel diferentseerimisfondi kasutamise võimalust paraku ei ole - õpetajatele makstakse palka töötasu alammääras ning diferentseerimisfondi arvelt ülejäävast summast tasutakse ilmselt täiendavate õpetaja ametikohtade palgad ning ka koolijuhtide palgafondi puudujääk. Koolijuhtide ja õppealajuhatajate riiklik palgatoetus (92 eurot õpilase kohta aastas) kujuneb Setomaa vallas 2023. aastaks vaid 42 320 eurot, millest ilmselgelt ei piisa täna palgal olevate 3 direktori ja ühe õppealajuhataja palkade maksmiseks (palgafond inimese kohta kuus 881 eurot). Arvestades, et õpetajate miinimumpalk on 2023. aastaks tõusnud 1749 euron, ei piisa riiklikust palgafondist isegi kahe täiskoormusega juhi palgaks - eeldusel, et soovitakse maksta vähemalt õpetajate palgaga võrdväärset (kuid mitte suuremat) palka. Eesti keskmine koolijuhi brutopalk oli 2019/20 õppeaastal 1986 eurot kuus (European Commission/EACEA/Eurydice, 2021).

Üksnes töötasu alammäära makstes aga ei ole võimalik täna enam motiveerida kvalifitseeritud professionaalset õpetajat elu- ja töökohavalikut Setomaa kasuks tegema. Arvestades järgmises peatükis käsitletavat õpetajate kõrget keskmist vanust, muutub aga just uute õpetajate värbamine juba lähiaastatel võtmeküsimuseks Setomaa hariduse jätkusuutlikkuse tagamisel. Seega on äärmiselt oluline anda koolijuhtidele võimalus palku diferentseerida, et teha uutele õpetajatele motiveeriv väärtuspakkumine ning toetada õpetajate järjepidevat arengut ja edasiliikumist karjäärimudelil.

Riigi panustatav tööjõukulu õpilase kohta aastas on Setomaa vallas üks Eesti kõrgemaid, jäädes alla vaid saartele ning Narva-Jõesuu linnale:

	Tööjõukulu õpilase kohta aastas	2021		2022		2023
1	Ruhnu vald	12 088	Ruhnu vald	12 976	Ruhnu vald	16 076
2	Vormsi vald	5 953	Vormsi vald	6 635	Vormsi vald	10 178
3	Kihnu vald	4 604	Kihnu vald	4 604	Kihnu vald	5 213
4	Muhu vald	3 354	Muhu vald	3 595	Muhu vald	4 493
5	Narva-Jõesuu linn	3 276	Narva-Jõesuu linn	3 535	Narva-Jõesuu linn	4 362
6	Setomaa vald	3 197	Setomaa vald	3 369	Setomaa vald	4 149
7	Kastre vald	2 987	Alutaguse vald	3 175	Rakvere vald	4 037
8	Alutaguse vald	2 976	Kastre vald	3 175	Alutaguse vald	3 984
9	Rakvere vald	2 974	Rakvere vald	3 169	Kastre vald	3 947
10	Mustvee vald	2 915	Rõuge vald	3 115	Mustvee vald	3 867
11	Rõuge vald	2 913	Mustvee vald	3 110	Rõuge vald	3 837
12	Lääneranna vald	2 903	Lääneranna vald	3 088	Peipsiääre vald	3 822
KOVid, mille tööjõukulu on väikseim (õpilase kohta aastas)						
1	Harku vald	1 750	Harku vald	1 853	Narva linn	2 267
2	Rae vald	1 768	Narva linn	1 859	Harku vald	2 313
3	Tallinna linn	1 785	Rae vald	1 905	Rae vald	2 362
4	Narva linn	1 794	Kiili vald	1 914	Tallinna linn	2 381
5	Kiili vald	1 799	Tallinna linn	1 921	Viljandi linn	2 395

Rahandusministeerium. Tasandus- ja toetusfond 2023.

Tööjõukulude arvutamisel õpilase kohta võetakse aluseks riikliku haridustoetuse summa (sh eraldised HEV lastele ja gümnaasiumile), mis on jagatud õpilaste koguarvuga. Pea poole väiksemad kulud õpilase kohta on ootuspäraselt kasvava rahvastikuga Harju maakonnas ning suuremates linnades (Tallinn, Narva). Riikliku tööjõukulu võrdlus annab hea ülevaate riiklikust panusest õpilase kohta igas omavalitsuses, kuid tegelik tööjõukulu õpilase kohta on veelgi suurem - lisanduvad KOVide endi ressursid haridustöötajate palgafondi.

Setomaa valla hariduskulud asutuste lõikes

Setomaa valla koolieelsete lasteasutuste ja üldhariduskoolide hariduskulud erinevad asutuste lõikes oluliselt. Hariduskulu arvutamiseks on asutuse kogueelarve jagatud asutuses õppivate laste arvuga vastaval aastal. Kuna Mikitamäe ja Meremäe on ühendatud

lasteaed-põhikoolid, mille erinevatel haridustasemetel on ühine eelarve ja majandamiskulud ning osaliselt kattuvad tööjõukulud, ei olnud võimalik hariduskulu arvutamisel seda astmete kaupa välja tuua.

Alljärgnevas tabelis on näha hariduskulu õpilase kohta asutuste lõikes perioodil 2019–2022:

Eelarve / õpilaste arv	2019	Õpilasi 2019	2020	Õpilasi 2020	2021	Õpilasi 2021	2022*	Õpilasi 2022	Haridus kulu Muutus %
Värskas Lasteaed	5868	46	4952	56	6524	54	6706	64	+14,3%
Värskas Gümnaasium	5077	122	5401	118	5616	120	7013	129	+38,1%
Meremäe Kool+lasteaed	12781	62	11006	68	13125	67	12823	70	+0,33%
Mikitamäe Kool+lasteaed	8619	59	8453	57	10907	63	8619	63	0%

Setomaa Vallavalitsus, 2022 andmed eelarve täitmise seisuga 03.01.2023

Tabelist nähtub, et summaarselt kõige kõrgemad hariduskulud õpilase kohta on stabiilselt olnud Meremäe Koolis, mille alla kuulub ka Obinitsa lasteaierühm. Huvitav on, et 2019 ja 2022 aasta võrdluses on Värskas Gümnaasiumi kulu õpilase kohta kasvanud 38% ning Meremäe ja Mikitamäe Kooli hariduskulu õpilase kohta jäänud sisuliselt samaks, samas kui majanduskulud on kõigil kolmel koolil vähemalt 45% võrra tõusnud. Võiks eeldada, et õpilaste arvu suurenemine vähendab kulu õpilase kohta või vähemalt tasandab ära kasvanud energiakulud. Andmetest nähtub aga, et suurim laste arvu kasv on toimunud hoopis Värskas Lasteaias (+39%) ning nii Mikitamäe kui Meremäe Koolis on laste arv kasvanud suhteliselt vähe (+6,8% Mikitamäe ja +12,9% Meremäe).

5.4 Õpetajate palk (üldhariduskool ja alusharidus)

Haridussilm andmetel on perioodi 2019–2021 Eesti üldhariduskoolide õpetajate keskmine palk olnud Eesti üldisest keskmisest palgast 110.1% kõrgem. Munitsipaalkoolide õpetajate keskmine brutopalk oli sel perioodil 1611 eurot.

	Õpetajate keskmine brutopalk (kogu Eestis)	Õpetaja töötasu alammäär	Eesti keskmine brutokuupalk (kõik ametialad)	Õpetajate keskmise palga osakaal Eesti keskmisest palgast (%)
2019	1579	1250	1407	112.4%
2020	1621	1315	1448	112.2%
2021	1632	1315	1548	105.6%
perioodi keskmine	1611	1293	1468	110.1%

Haridussilm, 2023

Setomaa valla õpetajate tegelik keskmine brutopalk samal perioodil on munitsipaalkoolide õpetajate Eesti keskmisest palgast 179 euro võrra madalam (1432 eurot vs 1611 eurot). Tegelik palk ehk keskmine palk on palk, mida KOVid on õpetajatele tegelikult välja maksnud (arvutatakse palgakulude jagamisel õpetajate ametikohtade arvuga). Palgakulude arvutamise aluseks võetakse KOVi sisestatud saldoandmik, kust võetakse välja kontod 500260 palgakulud (põhipalk ja kokkulepitud tasud) ja 500263 (boonused). Palgaandmetes ei kajastu hüvitised ega toetused. Vaatlusperioodi tegelik keskmine brutopalk on olnud keskmiselt 141 euro võrra kõrgem kui arvestuslik palk (arvestuslik palk on keskmine palk, mida KOVil on võimalik maksta riigieelarveliste toetuste arvelt ühe ametikoha kohta). Samas on Setomaa õpetajad saanud keskmiselt 10% vähem palka kui Eesti keskmine munitsipaalkooli õpetaja:

	Õpetajate tegelik palk (aasta keskmine)	Õpetajate arvestuslik palk (aasta keskmine)	Tegeliku ja arvestusliku palga vahe	Setomaa valla õpetajate palga osakaal Eesti keskmisest munitsipaalkooli õpetajate brutopalgast
2019	1378	1155	+223	87.27%
2020	1458	1339	+119	89.94%
2021	1460	1380	+80	89.46%
Keskmine	1432	1291	+141	88.89%

Haridussilm, 2023

2022. aasta lõplikud palgaandmed ei ole uuringu koostamise ajaks veel kättesaadavad, kuid viimase kättesaadava perioodi (sept-nov 2022) andmete alusel oli Setomaa valla tegelik õpetajate palk Võru maakonna KOVidest kõige madalam. Võru maakonna keskmisest tegelikust õpetajate palgast jäi Setomaa valla õpetajate palk 2022 aasta sept-nov perioodil 8.75% ehk 141 eurot madalamaks:

PALK 2022	KOV	Arvestuslik keskmine palk	Tegelik palk keskmine	Vahe	Õpetajate keskmine ametikohtade arv
Võru	Antsla vald	1,653	1,663	+10	44.5
Võru	Rõuge vald	1,405	1,562	+157	45.4
Võru	Setomaa vald	1,475	1,469	-6	28.0
Võru	Võru linn	1,462	1,629	+167	105.8
Võru	Võru vald	1,753	1,626	-127	105.0
Võrumaa keskmine		1,572	1,610	+38	
Eesti keskmine		1,656	1,707	+51	

Haridussilm; Haridus- ja Teadusministeerium, 2023

*Andmed on esitatud 2022 viimase kättesaadava perioodi kohta (sept-nov), alusandmeteks on perioodi palgakulude ja õpetajate koormuse andmed saldoandmiku ning EHISe alusel, arvutatud perioodi keskmine.

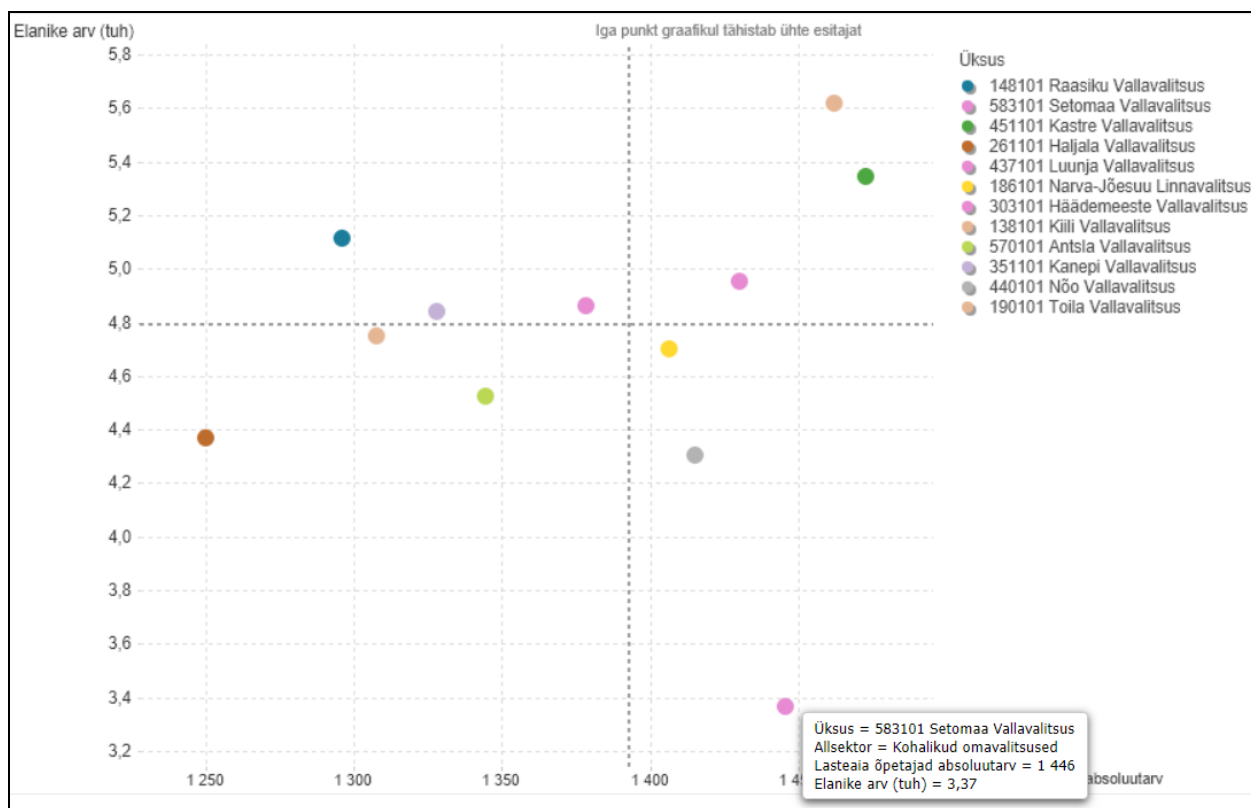
Viimasel lõplike andmetega perioodil 2018–2021 on Setomaa valla õpetajate tegelik keskmine palk olnud perioodi keskmisena 6,16% ehk 88 eurot väiksem kui Võru maakonna õpetajate tegelik keskmine palk:

Kooliõpetajate tegelik keskmine palk Võru maakonnas perioodil 2018-2021						
Maakond	KOV	2018	2019	2020	2021	Muutuse %
Võru	Antsla vald	1457	1513	1509	1636	+12.3%
Võru	Rõuge vald	1375	1422	1474	1406	+2.3%
Võru	Setomaa vald	1193	1378	1458	1460	+22.4%
Võru	Võru linn	1360	1432	1523	1509	+12%
Võru	Võru vald	1393	1476	1615	1614	+15.9%
Võru maakonna keskmine		1356	1444	1516	1525	+12.5%
Setomaa valla vahe maakonna keskmisega		-163	-66	-58	-65	Perioodi keskmine vahe - 88 eur

Haridussilm, 2022

Andmetest selgub, et kuigi Setomaa vallas on kooliõpetajate palgad nelja aastaga kõige kiiremini kasvanud, on Setomaa valla õpetajate palk igal aastal olnud Võru maakonnas kõige madalam (v.a 2021, kus Rõuge vallas maksti õpetajatele 54 eurot väiksemat palka). 2022 aastal on Setomaa valla õpetajate palgavahe Rõuge valla õpetajatega -93 eurot ja teiste KOV-idega oluliselt rohkem.

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate puhul on olukord teine: Setomaa vald paistab silma lasteaiaõpetajate kõrge keskmise palgaga. Alloleval graafikul on võrreldud väikese rahvaarvuga (3000–4999 elanikku) omavalitsusi ning lasteaiaõpetajate palka perioodil 2017–2022(11k). Setomaa vald on Kastre ja Kiili valdade järel kolmandal kohal lasteaiaõpetajate palga osas (1446 eur, keskmine 1379 eur):



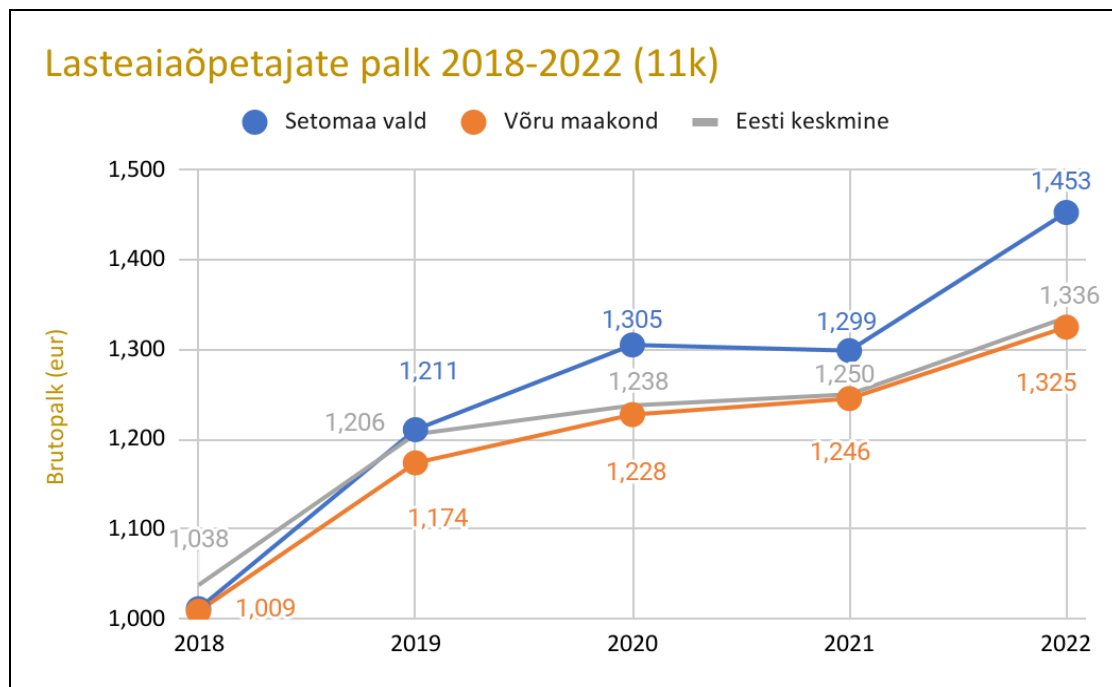
Riigiraha.fin.ee, 2023

KOV	Lasteaiaõpetajate keskmine brutokuupalk					Muutus % 2018–2022
	2018	2019	2020	2021	2022 11k	
Antsla vald	1,086	1,267	1,240	1,265	1,360	+25.23%
Rõuge vald	1,015	1,235	1,302	1,303	1,375	+35.50%
Setomaa vald	1,012	1,211	1,305	1,299	1,453	+43.60%
Võru linn	1,002	1,151	1,232	1,249	1,308	+30.50%
Võru vald	991	1,149	1,175	1,201	1,295	+30.60%
Võrumaa keskmine	1,009	1,174	1,228	1,246	1,325	+31.30%
Eesti keskmine	1,038	1,206	1,238	1,250	1,336	+28.70%

Haridus- ja Teadusministeerium, jaanuar 2023

Nagu eelnevast tabelist nähtub, on Setomaa valla lasteaiaõpetajate palk 2022. aastal Võru maakonnas kõige kõrgem ning olnud viie aasta jooksul stabiilselt kõrgem ka Võrumaa keskmisest lasteaiaõpetajate palgast. Viimase viie aasta jooksul on Võru maakonna omavalitsustest just Setomaa vallas toimunud kõige suurem lasteaiaõpetajate palgakasv (+43.6%, Eesti keskmine +28.7%) ning 2019. aastast saati on lasteaiaõpetajad saanud Setomaa vallas Eesti keskmisest kõrgemat palka (aastal 2022 +117 eurot).

Lasteaiaõpetajate palga muutumine Setomaa vallas perioodil 2018–2022 (11k):



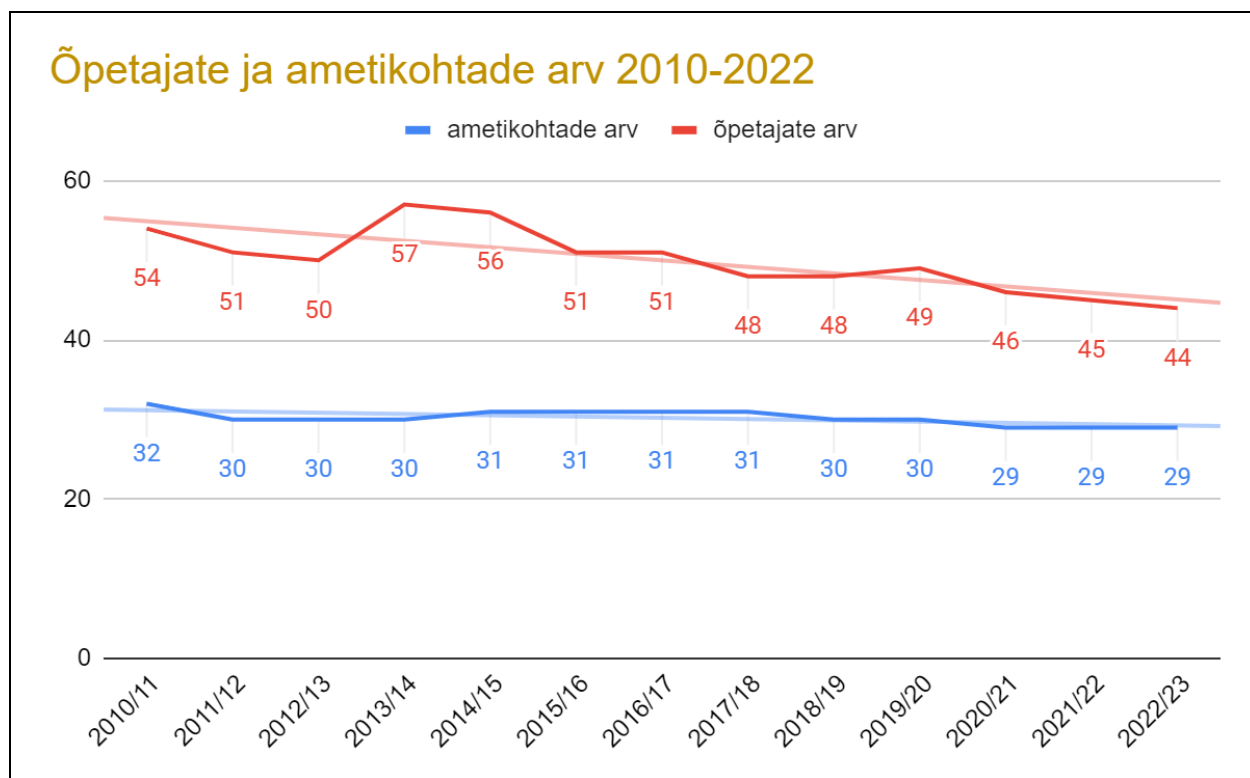
Haridus- ja Teadusministeerium, 2023

6 Setomaa valla õpetajad

Setomaa valla koolides töötavatest õpetajatest 80% elab Setomaa vallas - tagamaaline asukoht ei soosi õpetajate igapäevast töölesõitmist kaugemalt. Väljastpoolt Setomaa valda tööle käivad õpetajad tulevad Räpinast, Võru vallast, Kambja vallast, Võru linnast ja Rõuge vallast. Kaadrivoolavus koolides on suhteliselt väike - kolmes koolis kokku on viimase kahe õppeaasta jooksul (21/22 ja 22/23) vahetunud vaid paar õpetajat ning viimase 5 aasta jooksul (2018–2022) umbes kümnekond õpetajat.

6.1 Õpetajate arv, keskmine koormus

Setomaa vallas töötab 2022/23 õppeaastal 44 töölepingulist õpetajat, neist 20 Värskas Gümnaasiumis, 12 Mikitamäe Koolis ning 12 Meremäe Koolis. Järgnev joonis näitab õpetajate arvu ning ametikohtade arvu muutumist 2010–2022:



Haridussilm, 2023

Õpetajate keskmine koormus Setomaa vallas on viimase 10 aastaga pisut tõusnud ning oli 2021/22 õppeaastal keskmiselt 0.64:

2010–2021 õpetajate keskmine koormus (ametikohtade arv / õp. arv) Setomaa vallas												
Aasta	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Ametikohtade arv	32	30	30	30	31	31	31	31	30	30	29	29
Õpetajate arv	54	51	50	57	56	51	51	48	48	49	46	45
Keskmine koormus	0.59	0.59	0.60	0.53	0.55	0.61	0.61	0.65	0.63	0.61	0.63	0.64

Haridussilm, 2023

Võru maakonna ja Eesti keskmistest koormustest jääb see aga oluliselt väiksemaks:

2021/2022 õppeaasta	Setomaa vald	Võru maakond	Eesti
Ametikohtade arv	29	375	13 755
Õpetajate arv	45	474	16 569
Keskmine koormus	0.64	0.79	0.83

Haridussilm, 2023

2022/23 õppeaasta õpetajate ametikohtade ja koormuste info ei kajastunud uuringu teostamise ajal veel ametlikus statistikas ning saadi seetõttu koolijuhtide küsitlemise käigus. Alljärgnevas tabelis on esitatud Värska Gümnaasiumi põhikooli ja gümnaasiumiastme õpetajate arvud ja koormused nii ametikohapõhiselt kui individipõhiselt 2022/23 õppeaasta I poolaasta kohta:

2022/23 I poolaasta	Värska PK	Värska G	Mikitamäe	Meremäe	KOKKU
Täidetud ametikohtade arv	10.81	3.16	7.22	7.38	28.57
Ametikohtade arv struktuuris	15.7		7.1	7.38	30.18
Õpetajate arv (ametikoha põhiselt)	18	13	12	12	55
Keskmine koormus (ametikoha põhiselt)	0.60	0.24	0.60	0.62	0.52
Õpetajate arv (indiviidid)	20		12	12	44
Keskmine koormus (indiviidipõhiselt)	0.70		0.60	0.62	0.64

Värska Gümnaasiumi, Meremäe Kooli ja Mikitamäe Kooli koolijuhid; EHIS (13.01.2023)

Tabelist nähtub, et 2022/23 õppeaasta I poolaasta põhjal on Setomaa koolide õpetajate keskmine individipõhine koormus sama kui eelmisel õppeaastal (0.64), kuigi kõrgema koormusega paistab silma Värska Gümnaasium, millel on struktuuris pea poole rohkem õpetaja ametikohti kui Mikitamäe ja Meremäe koolil (struktuuris Värska Gümnaasiumil 15.7 vs Mikitamäe 7.1 ja Meremäe 7.38). Klassikomplektide arv on VG-s vaid 3 gümnaasiumiklassi (25%) võrra suurem. Andmetest selgub ka, et gümnaasiumiosa õpetajate keskmine koormus on ametikoha põhiselt väga väike - 0.24 - ning põhikoolide keskmine koormus ametikoha põhiselt on koolide lõikes üsna sarnane (0.60 Värskas ja Mikitamäel, 0.62 Meremäel).

Väikesest koormusest tuleneb väike palganumber, mis on probleem piirkonda uute õpetajate leidmisel. 70% Eesti õpetajatest töötab koormusega 1.0 ega ole valmis 0.6 koormusega tagamaalisesse omavalitsusse tööle tulema. Setomaa õpetajatest pooled töötavad isegi alla koormuse 0.5, mis võib sobida vanemaealistele või teiste ametite kõrvalt õpetajana töötavatele inimestele. Selleks, et piirkonda uusi ja kvalifitseeritud pühendunud õpetajaid leida, tuleb teha neile konkurentsivõimeline väärtuspakkumine, mis algab täiskoormuse ja seega ka piisava palga võimaldamisest.

6.2 Õpetajate vanus

Vaadates 2010–2021 aasta õpetajate vanusegruppide andmeid, selgub, et 12 aasta lõikes on üle ja alla 50 aastaste õpetajate osakaalud vahetunud – 2010 aastal oli 65% õpetajatest alla 50 ja 35% õpetajatest üle 50 ning tänane olukord on vastupidine:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	üle/alla 50a (%)
alla 30	4%	6%	8%	11%	13%	18%	10%	8%	6%	14%	15%	7%	36%
30-39	20%	22%	12%	14%	11%	12%	16%	17%	15%	10%	9%	18%	
40-49	41%	35%	38%	30%	32%	27%	27%	21%	19%	14%	9%	11%	
50-59	13%	20%	22%	26%	30%	33%	37%	42%	48%	45%	46%	38%	64%
60+	22%	18%	20%	19%	14%	10%	10%	13%	13%	16%	22%	27%	

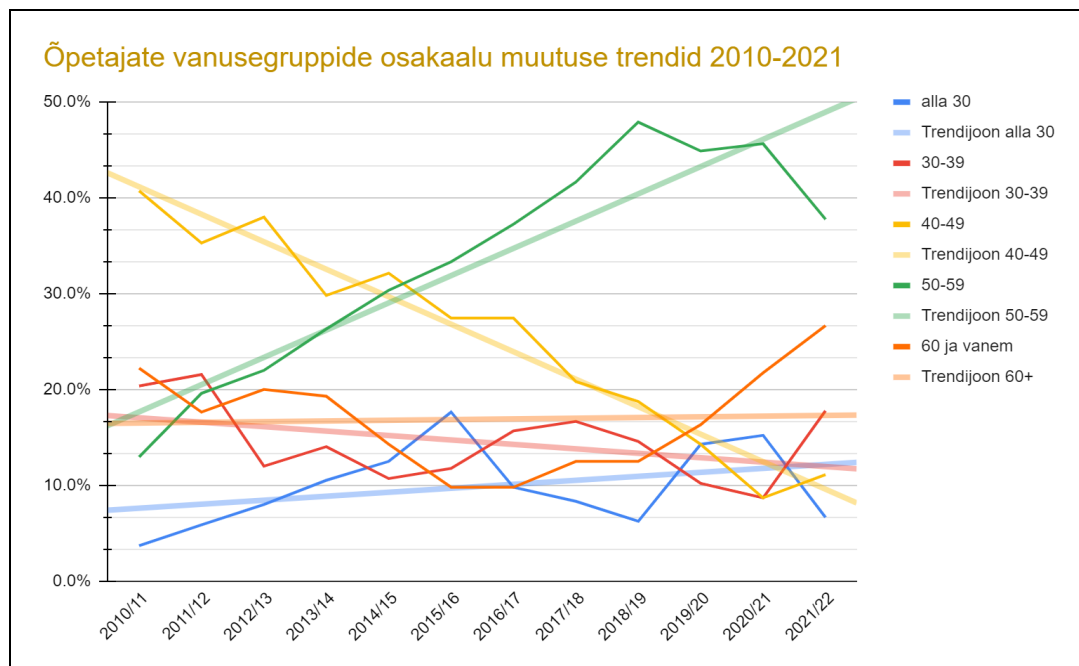
Haridussilm, 2023

Kuna õpetajate koguarv on väike, aitab konteksti paremini mõista absoluutarvude tabel, mille andmetest nähtub näiteks, et Setomaa koolides töötas 2021. aastal vaid 16 alla 50-aastast õpetajat:

Aasta	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
alla 30	2	3	4	6	7	9	5	4	3	7	7	3
30-39	11	11	6	8	6	6	8	8	7	5	4	8
40-49	22	18	19	17	18	14	14	10	9	7	4	5
50-59	7	10	11	15	17	17	19	20	23	22	21	17
60 +	12	9	10	11	8	5	5	6	6	8	10	12
Kokku	54	51	50	57	56	51	51	48	48	49	46	45

Haridussilm, 2023

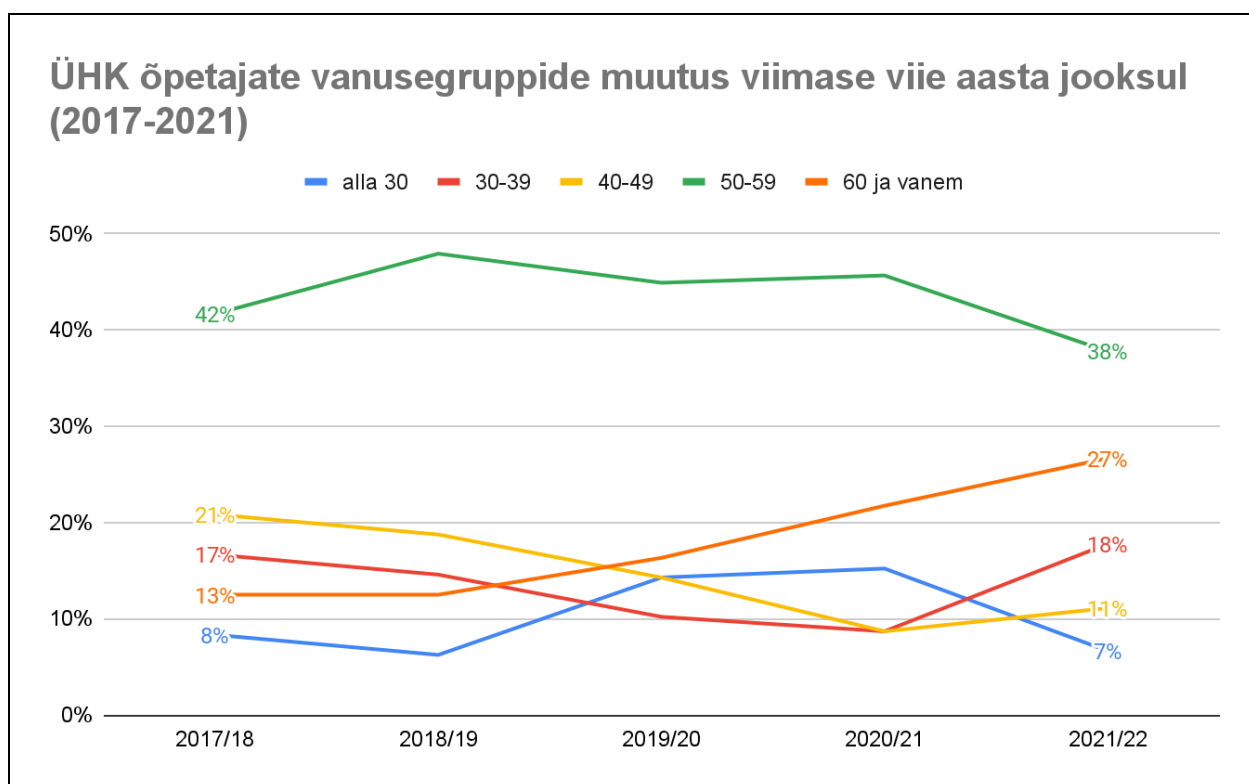
2022/23 õppeaastal on samuti 64% Setomaa valla õpetajatest vanuses 50+ ning 27% õpetajatest vanuses 60+. Eestis on vastavad osakaalud samuti kõrged (50% ja 24%), mis näitab, et vananev õpetajaskond ning uute õpetajate järelkasv on probleem kogu Eestis. Kõrge vanemaaliste õpetajate osakaal tähendab, et järgmise 15 aasta jooksul on üle poole ning juba järgmise 5 aasta jooksul üle veerandi Setomaa õpetajaskonnast suundumas pensionile. Koolidesse on vaja leida uued õpetajad ning, arvestades valla ääremaalist asukohta, madalat pakutavat töökoormust, Võrumaa madalaimat õpetajate palka ning sobivate elukohtade vähesust, saab see *status quo* jätkudes olema keeruline ülesanne.



Haridussilm, 2023

12-aastase perioodi trendijooned näitavad väga selget kasvutrendi 50–59 aastaste õpetajate osakaalus ja väga selget kahanemist 40–49 vanusegrupi osakaalus. Kuigi on loogiline, et 40–49 vanusegrupi õpetajad on liikunud edasi 50–59 vanusegruppi ning seda kasvatanud, näitab 40–49 vanusegrupi tugev vähenemine, et 12 aastat tagasi 30–39 või nooremas vanusegrupis olnud õpetajad ei ole Setomaa koolidesse pidama jäänud. Vähenemistrendis on ka 30–39 aastaste õpetajate osakaal ning alla 30-aastaste õpetajate seas on 12 aasta jooksul näha väikest kasvutrendi. 60+ vanusegrupi trendijoon on olnud 12-aastase perioodi lõikes üsna stabiilne, kuid alates 2018. aastast on näha kiiret kasvutrendi.

Alloleval graafikul on võrdlusena esitatud viimase viie aasta vanusegruppide osakaalu muutused, kust on näha 60+ vanusegrupi kahekordne kasv:



Haridussilm, 2023

Kokkuvõttes võib öelda, et ilmselt on järgmise viie aasta jooksul Setomaa koolides seoses õpetajate pensionile minekuga vaja asenda vähemalt neljandik õpetajatest. See on tänases üleriigilises õpetajate puuduse olukorras keeruline väljakutse, arvestades valla tagamaalist asukohta, õpetajate väikest koormust ning Eesti keskmisest madalamat munitsipaalkoolide õpetajate palka.

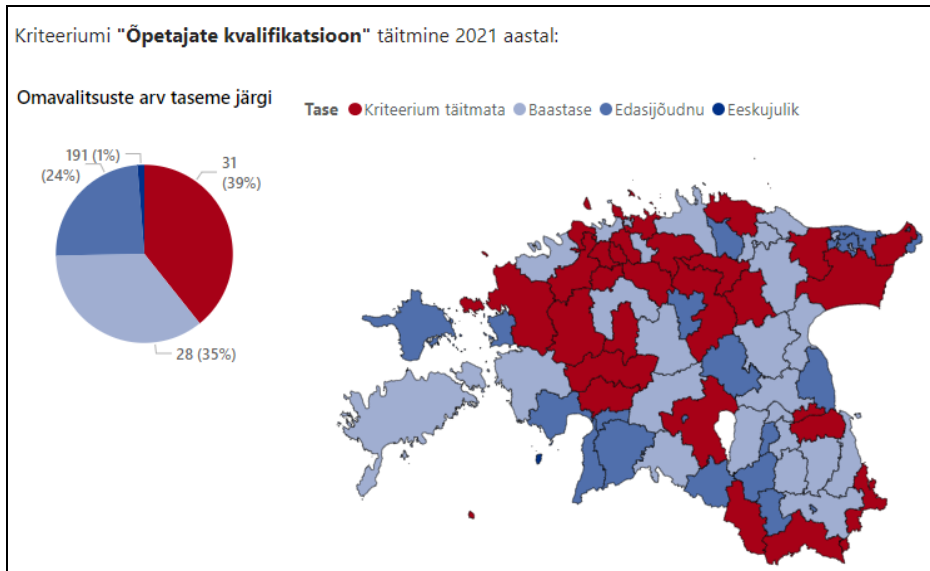
6.3 Õpetajate kvalifikatsioon ja viimasest tasemeõpingust möödunud aeg

6.3.1 Üldhariduskoolide õpetajad

2022/23 õppeaastal on EHISe andmetel (seisuga 10.11.2022) Setomaa üldhariduskoolides kokku 44 töölepingu alusel töötavat õpetajat (sh õpetajad, klassiõpetajad ja tugispetsialistid, kes tegelevad õppetööga). Kvalifikatsiooninõuetele vastavuse ja mittevastavuse osas on 100%-na arvestatud 49 õpetajat, kuna mõned õpetajad vastavad ning ei vasta kvalifikatsiooninõuetele samaaegselt (nt osade õpetatavate ainete suhtes vastavad, teiste osas mitte). Nemad kajastuvad alljärgnevas tabelis mitmekordselt ning seetõttu on õpetajate arv tabelis märgitud suuremana kui õpetajate koguarv tegelikult. 2022/23 õppeaastal ei vasta kvalifikatsiooninõuetele 17 õpetajat ehk 35%. Mikitamäe Kooli õpetajatest ei vasta nõuetele 2022/23 õppeaastal üle poole ehk 53.8% õpetajatest, Meremäe Koolis 40% ja Värska Gümnaasiumis 19% õpetajatest.

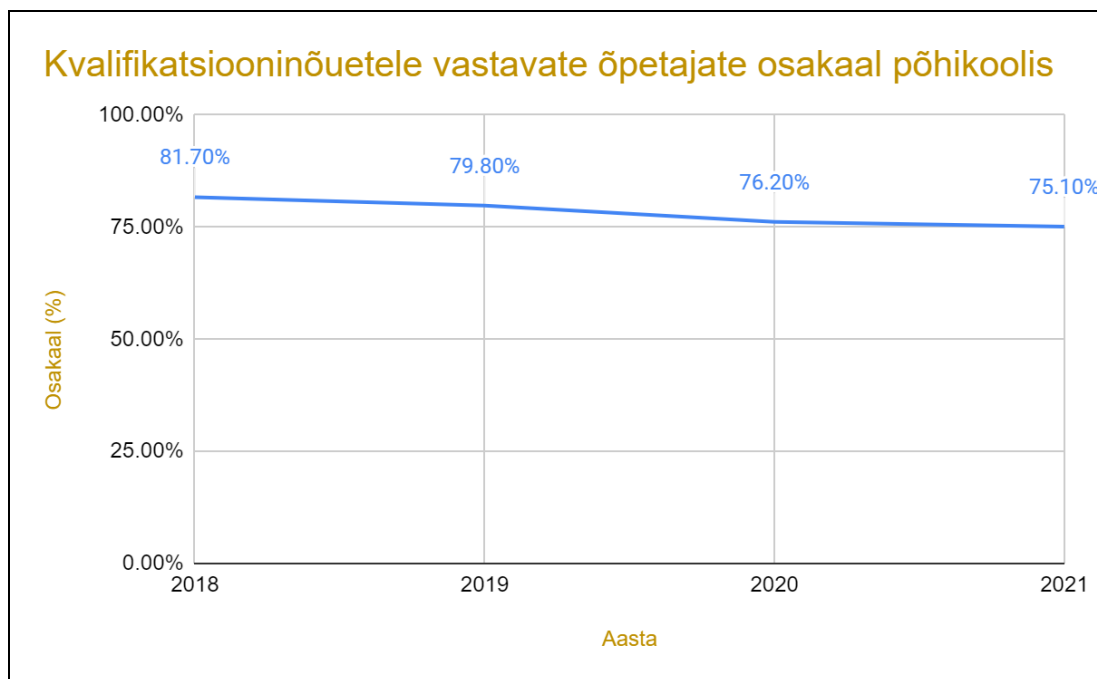
2022/23 õppeaasta	Kvalifikatsiooninõuetele vastavus, õpetajate arv				Kvalifikatsiooninõuetele vastavus, ametikohtade arv		
Kooli nimetus	Ei vasta nõuetele		Vastab nõuetele	Õpetajate arv kokku	Ei vasta nõuetele	Vastab nõuetele	Õpetajate ametikohtade arv
Mikitamäe Kool	7	54%	6	13	4.7	2.5	7.2
Meremäe Kool	6	40%	9	15	3.1	4.7	7.8
Värska Gümnaasium	4	19%	17	21	2.4	12.2	14.6
Setomaa	17	35%	32	49	10.2	19.4	29.5
Võrumaa	80	17%	398	478			
Eesti	2 988	18%	13 757	16 745			

HTM: EHIS õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregister 10.11.2022 seisuga, 02.01.2023 väljavõte



Juures oleva kaardil on omavalitsus märgitud punasega, kui kvalifikatsiooniga õpetajate osakaal on alla 80%, mis asetab Setomaa valla 39% KOVide hulka, kel on täitmata selle kriteeriumi baastase.

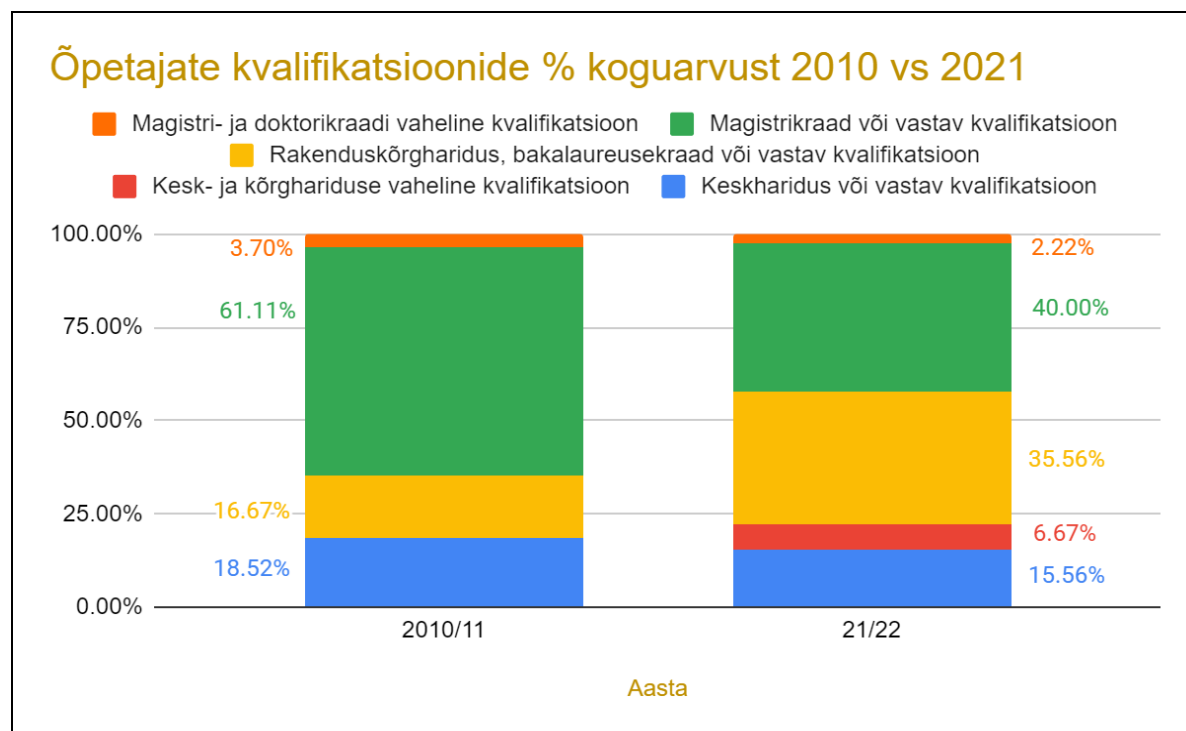
Kvalifikatsiooninõuetele vastavate põhikooliõpetajate osakaal on viimase nelja aasta jooksul langenud:



Minuomavalitsus.ee, 2023

Võrreldes 2010. aastaga on 2021. aastal bakalaureusekraadi või vastava kvalifikatsiooniga õpetajate osakaal tõusnud, vähenenud on magistrikraadi või kõrgema kvalifikatsiooniga õpetajate osakaal, aga ka keskharidusega õpetajate osakaal.

Aasta	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Õpetajate arv kokku	54	51	50	57	56	51	51	48	48	49	46	45
Põhiharidus või vastav kval.										1		
Keskharidus või vastav kval.	10	11	6	8	12	7	9	7	8	10	7	7
Kesk- ja kõrghariduse vaheline kval.			1	2	1	1		3	3	3	3	3
Rakenduskõrgharidus Bakalaureusekraad või vastav kval.	9	10	11	8	10	14	10	16	15	16	17	16
Magistrikraad või vastav kval.	33	27	27	34	28	24	26	21	21	17	17	18
Magistri- ja doktorikraadi vaheline kval.	2	3	5	5	5	5	6	1	1	1	1	1
Doktorikraad või vastav kval.										1	1	

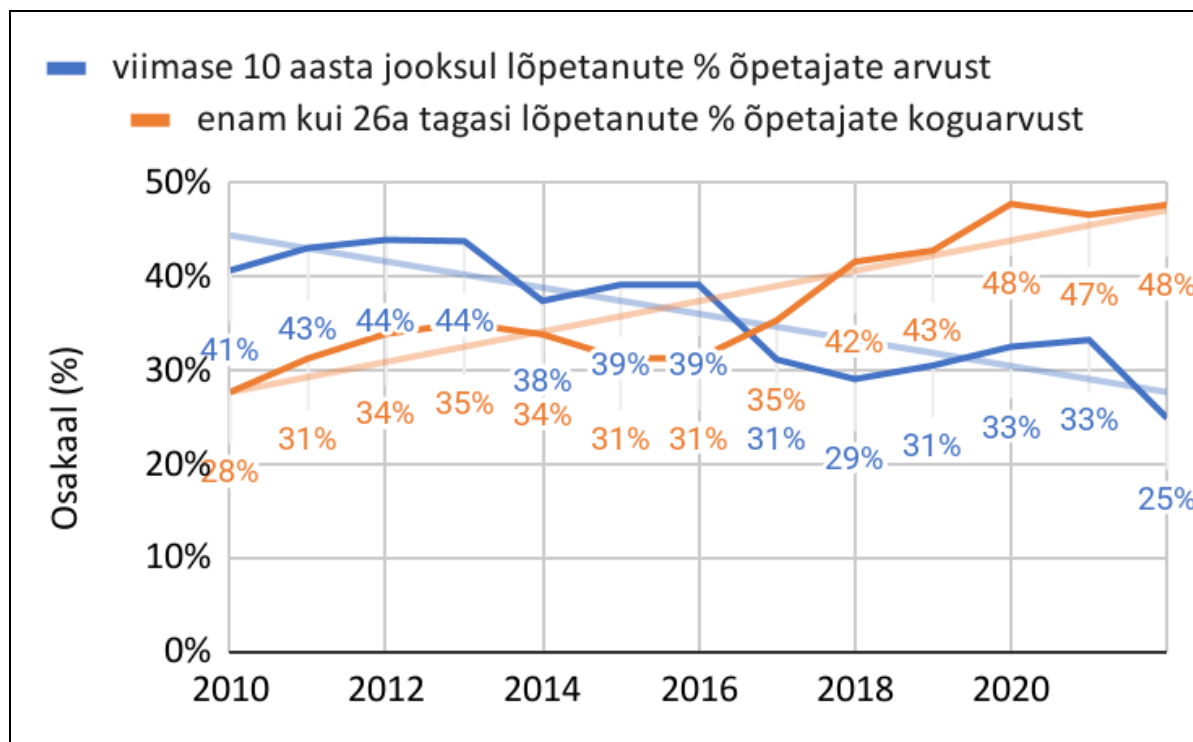


Haridussilm, 2023

Setomaa õpetajate viimasest tasemeõpingust möödunud aeg

Viimasest tasemeõpingust möödunud aeg on oluline parameeter, kuna näitab ühelt poolt kaasaegse teadmuse jõudmist koolidesse ning teisalt õpetajate ehk pedagoogiliste professionaalide osalemist elukestvas õppes. Tasemeõpingud annavad süsteemsema ja põhjalikuma arusaama õpitavast valdkonnast kui üksikud täiendkoolitused ning tasemeõppes õppijal on suurem isiklik vastutus oma õpingute eest kui täiendkoolitustel osalejal.

Selle analüüsiosa andmed on saadud HTMilt ning kajastavad nii lasteaia- kui kooliõpetajate viimasest tasemeõpingust möödunud aega. Tasemehariduse all mõistetakse omandatud kvalifikatsioone - eri aegadel omandatud tasemeharidus on paigutatud kvalifikatsioonide raamistikku, et tasemeharidus oleks võrreldav läbi aja. Analüüsis vaadeldakse, mitu aastat on möödas vastaval aastal töötanud õpetajate viimasest tasemehariduse õpingust - viimane tasemehariduse õping võib olla keskharidus või vastav kvalifikatsioon kuni doktorikraad. Õpetaja võib olla lõpetanud vaadeldava perioodi jooksul mitu erineva taseme õppekava - sel juhul muutub õppeaastati viimasest omandatud tasemehariduse õpingust möödunud aastate arv. Kõigi õpetajate kohta ei ole EHISE kvalifikatsioonide andmeid baasi sisestatud ning nende õpetajate puhul ei ole teada viimasest tasemeõpingust möödunud aega.



Haridus- ja Teadusministeerium, 2023.

Kui vaadata osakaalude muutumist ajas, näeme, et 2010. aastal oli eelneva 10 aasta jooksul (2000–2010) tasemeõpingud lõpetanute osakaal Setomaa ÜHK õpetajatest 41% ning enam kui 26a tagasi lõpetanute osakaal 28%. Olukord on tänaseks muutunud protsentidelt vastupidiseks (viimase 10 aasta jooksul lõpetanud 25% ja enam kui 26a tagasi lõpetanud 48%):

Aasta	lõpetanud töötamisega a samal aastal	1–4 aastat	5–9 aastat	viimase 10 aasta jooksul lõpetanute % õpetajate arvust	26 ja rohkem aastat	enam kui 26a tagasi lõpetanute % õpetajate koguarvust	Õpetajate arv vastaval aastal
2010	2	10	10	41%	15	28%	54
2011	2	7	13	43%	16	31%	51
2012	5	5	12	44%	17	34%	50
2013	1	12	12	44%	20	35%	57
2014	2	9	10	38%	19	34%	56
2015	4	7	9	39%	16	31%	51
2016	4	7	9	39%	16	31%	51
2017	2	5	8	31%	17	35%	48
2018		5	9	29%	20	42%	48
2019	2	6	7	31%	21	43%	49
2020	5	5	5	33%	22	48%	46
2021	1	8	6	33%	21	47%	45
2022	1	5	5	25%	21	48%	44

HTM andmepäring, 2023

Võrdluses Võru maakonna 2022/23 õa samade näitajatega näeme, et suhteliselt hiljuti (viimase 10a jooksul, aastatel 2012–2022) tasemeõpingud lõpetanud õpetajate osakaal on võrdne - 25%. Võrreldes Võru maakonnaga on Setomaa vallas 9% enam õpetajaid, kes on lõpetanud viimased tasemeõpingud enne 1996 aastat (26 ja rohkem aastat tagasi). See grupp moodustab Setomaa õpetajatest peaaegu pool ehk 48%, Võru maakonnas 39%. Täielikult puudub Setomaa vallas 20–25 aastat tagasi ehk perioodil 1997–2002 tasemeõpingud lõpetanud õpetajate grupp, mis Võru maakonnas moodustab 8% tänaastest õpetajatest.

2022/23	lõpetanud töötamisega samal aastal	1–4 a	5–9 a	10–14 a	15–19 a	20–25 a	26 + a	Taseme- haridus puudub	Õpetajate arv vastaval aastal
Setomaa vald (õpetajate arv)	1	5	5	6	6	0	21	0	44
Setomaa vald (% õp-st)	2%	11%	11%	14%	14%	0%	48%	0%	100%
Võru mk (õpetajate arv)	18	46	53	51	79	38	181		466
Võru mk (% õp-st)	4%	10%	11%	11%	17%	8%	39%	0%	100%

HTM andmepäring, 2023

2022. aastal on Setomaa valla keskmine kooliõpetajate viimasest tasemeõpingust möödunud aeg 22 aastat, maakonna keskmine on 21 aastat:

Keskmine õpetajate viimasest tasemeõpingust möödunud aeg (a) vastaval aastal													
Aasta	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Setomaa vald	18	17	18	18	18	17	18	19	21	21	21	21	22
Võrumaa	18	18	18	18	19	19	20	21	21	21	21	21	21

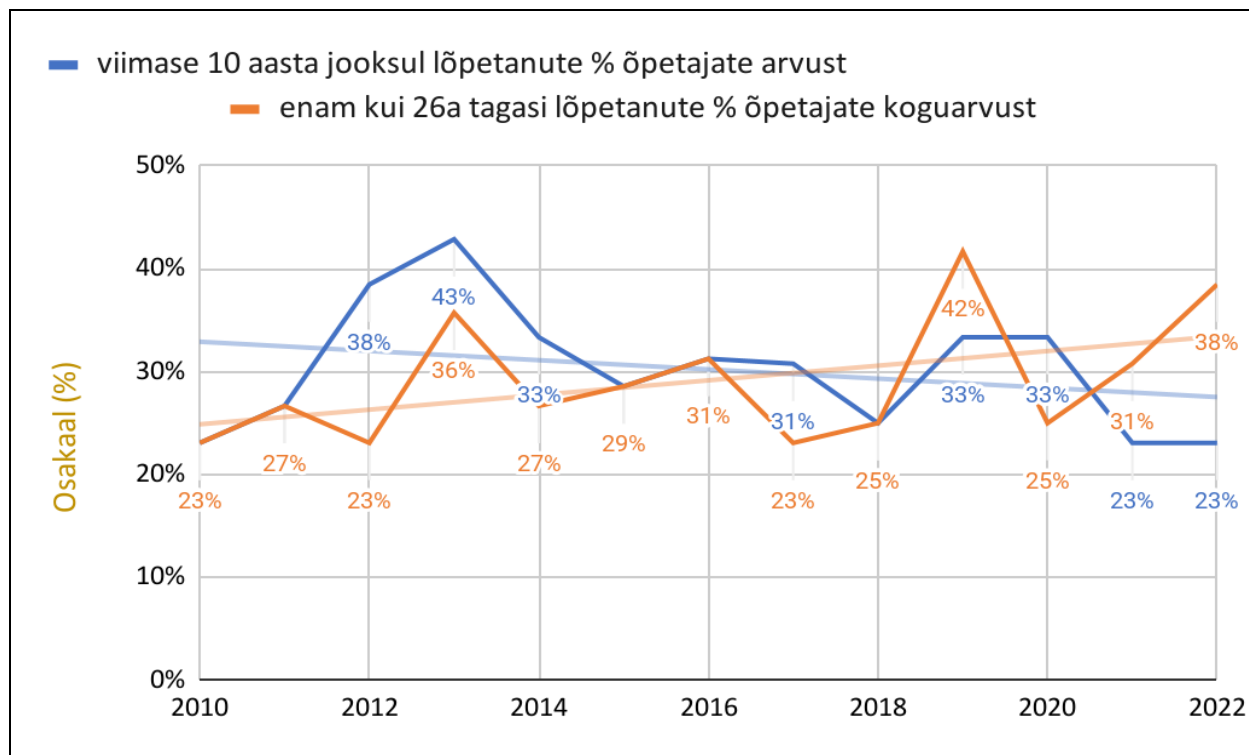
HTM andmepäring, 2023

6.3.2 Lasteaiaõpetajad

2022/23 õppeaastal on EHSe andmetel (seisuga 10.11.2022) Setomaa koolieelsetes lasteasutustes kokku 13 töölepingu alusel töötavat õpetajat. 85% lasteaiaõpetajatest vastab kvalifikatsiooninõuetele. Nii Värska Lasteaias kui Meremäe Koolis töötab üks kvalifikatsiooninõuetele mittevastav lasteaiaõpetaja.

2022/23 õa	Kvalifikatsiooninõuetele vastavus, õpetajate arv			Kvalifikatsiooninõuetele vastavus, ametikohtade arv		
Asutuse nimetus	Ei vasta nõuetele	Vastab nõuetele	Õpetajate arv kokku	Ei vasta nõuetele	Vastab nõuetele	Õpetajate ametikohtade arv
Mikitamäe Kool (lasteaed)		2	2		1.1	1.1
Värska Lasteaed	1	7	8	1	6.3	7.3
Meremäe Kool (lasteaed)	1	2	3	1	2.0	3.0
Setomaa Kokku	2	11	13	2	9.35	11.35

Lasteaiaõpetajate viimasest tasemeõpingust möödunud aeg



Suhteliselt hiljuti / ammu tasemeõpingud lõpetanud lasteaiaõpetajate osakaalud:

Aasta	lõpetanud töötamisel a samal aastal	1-4 a	5-9 a	viimase 10 aasta jooksul lõpetanute % õpetajate arvust	26+ aastat	enam kui 26a tagasi lõpetanute % õpetajate koguarvust	Õpetajate arv vastaval aastal
2010		2	1	23%	3	23%	13
2011		3	1	27%	4	27%	15
2012		2	3	38%	3	23%	13
2013	1	1	4	43%	5	36%	14
2014	1	1	3	33%	4	27%	15
2015		2	2	29%	4	29%	14
2016	1	1	3	31%	5	31%	16
2017		2	2	31%	3	23%	13
2018		2	1	25%	3	25%	12
2019	1	1	2	33%	5	42%	12
2020	1	2	1	33%	3	25%	12
2021	1	1	1	23%	4	31%	13
2022		2	1	23%	5	38%	13

Haridus- ja Teadusministeerium, 2023

Andmetest selgub, et 2022. aastal on lasteaiaõpetajate hulgas viimase 10 aasta jooksul tasemeõpingud lõpetanud õpetajate osakaal sama suur kui see oli aastal 2010 (23%). Võru maakonnaga võrreldes on selle grupi osakaal 5% võrra väiksem (maakonnas 28%). Enam kui 26a tagasi tasemeõpingud lõpetanud õpetajate osakaal oli 2010. aastal 23% ning on tänaseks kasvanud 38%-ni, mis on 9% võrra suurem kui vastava grupi osakaal Võru maakonnas. Huvitav on sarnaselt kooliõpetajatele ka lasteaiaõpetajate puhul 20–25 aastat tagasi (1997–2002) tasemeõpingud lõpetanud õpetajate grupi täielik puudumine, mis Võru maakonnas moodustab 7% tänastest lasteaiaõpetajatest. On märkimisväärne, et üks Setomaa valla lasteaiaõpetaja (8% koguarvust) ei ole lõpetanud ühtki tasemehariduse astet (ehk on täna ilma keskhariduseta).

2022/23	lõpetanud töötamisega samal aastal	1–4 a	5–9 a	10–14 a	15–19 a	20–25 a	26 + a	Taseme- haridus puudub	Õpetajate arv vastaval aastal
Setomaa vald (õpetajate arv)		2	1	2	2		5	1	13
Setomaa vald (% õp-st)	0%	15%	8%	15%	15%	0%	38%	8%	
Võru mk (õpetajate arv)	5	27	26	33	39	15	59		204
Võru mk (% õp-st)	2%	13%	13%	16%	19%	7%	29%	0%	

Haridus- ja Teadusministeerium, 2023

2022. aastal on Setomaa valla keskmine lasteaiaõpetajate viimasest tasemeõpingust möödunud aeg 19 aastat, mis ühtib maakonna keskmisega:

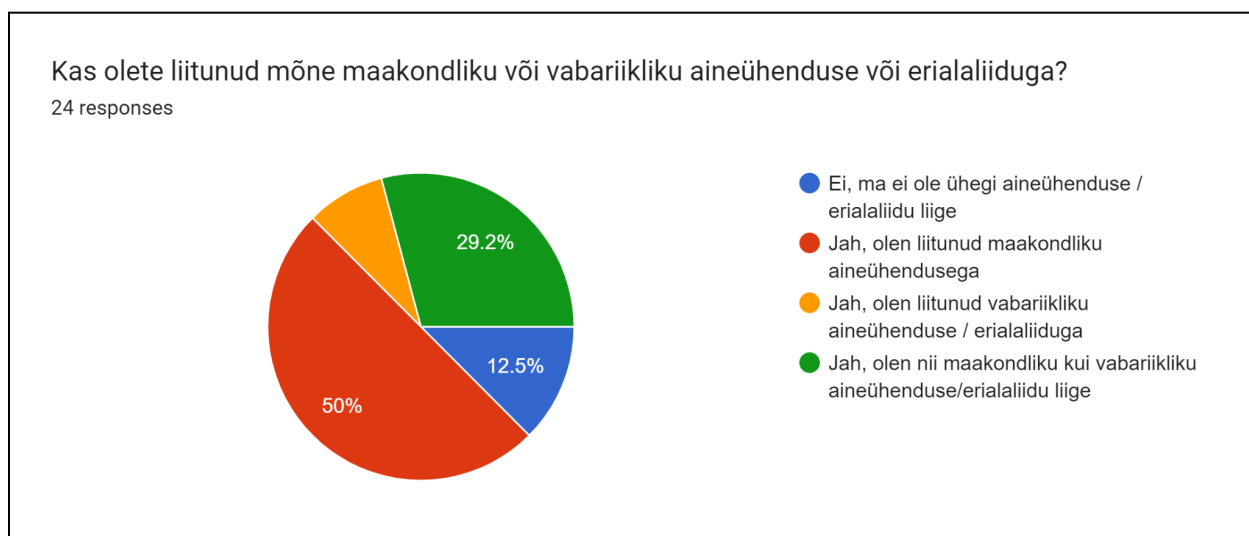
Keskmine õpetaja viimasest tasemeõpingust möödunud aeg (a) vastaval aastal													
Aasta	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Setomaa vald	16	16	16	17	16	17	18	17	18	19	16	18	19
Võrumaa	17	17	17	17	17	17	17	17	17	18	18	19	19

Haridus- ja Teadusministeerium, 2023

6.4 Kooli- ja lasteaiaõpetajate osalemine erialavõrgustikes

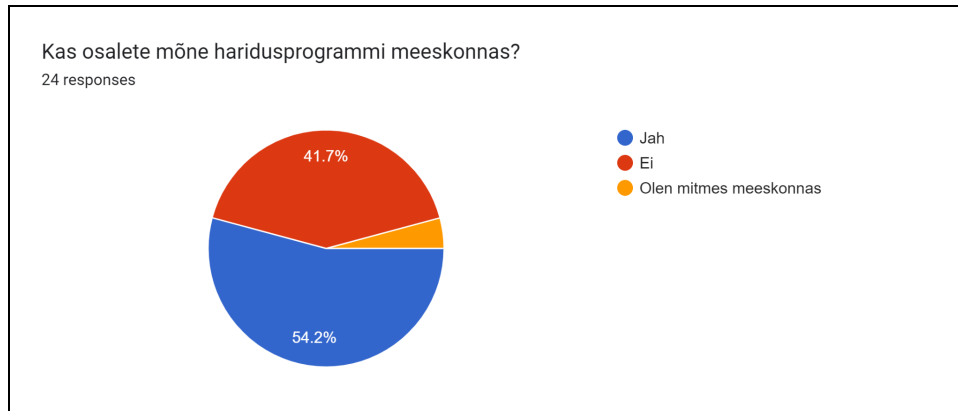
Lühikese veebiankeediga uuriti, kui suur hulk Setomaa valla õpetajatest on liitunud mõne maakondliku või vabariikliku aineühenduse või erialaliiduga. Küsimustele paluti vastata kokku 57 õpetajal ning vastuseid saadi 24 isikult (vastanute osakaal 42%). Lasteaiaõpetajate koguhulgast vastas küsitlusele 38.5% ning kooliõpetajatest 43%. Vastanutest 21% moodustasid lasteaiaõpetajad ning 79% kooliõpetajad. Kuigi vastanute osakaal on vaid 42% ning uuringust ei saa teha laiapõhjalisi üldistusi kogu Setomaa valla õpetajaskonna kohta, on siiski mõned tendentsid, mis tulemuste analüüsimisel silma jäid.

Uuringule vastas kõige rohkem õpetajaid vanusegrupis 50–59 (45%), ning kõige vähem õpetajaid vanusegrupis 40–49 (8.3%). Alla 30-aastaseid vastajaid ei olnud. 50% uuringus osalejatest on liitunud maakondliku aineühendusega, 8.3% vabariikliku erialaliiduga ning 29.2% mõlemaga. 12.5% ei ole ühegi aineühenduse ega erialaliidu liige.

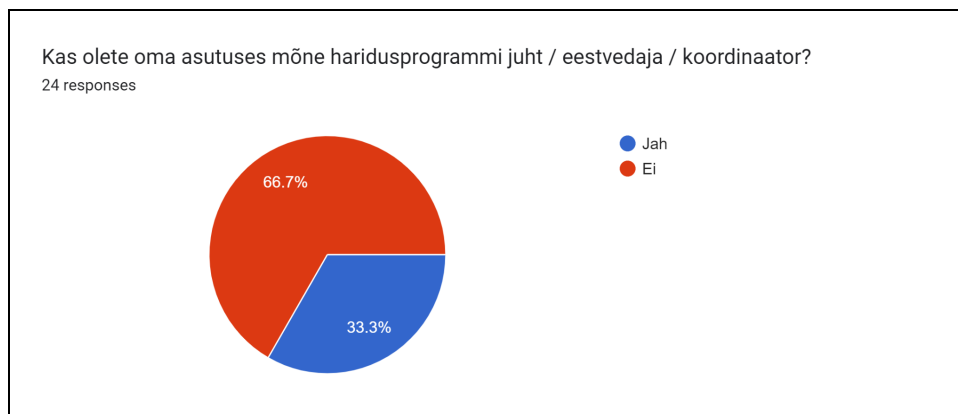


Lasteaiaõpetajate vastustest selgus, et vabariiklike ühenduste tööga väga kursis ei olda - vaid üks vastanu on vabariiklike ühenduste liige, kes paistab silma aktiivsusega ka teiste küsimuste põhjal (on ainsana mõne haridusprogrammi liige ja eestvedaja, pakub koolitusi teistele õpetajatele). Maakondlikes aineühendustes osalevad vanusegruppide 30–39 ja 40–49 esindajad, vastanud 50–59 aastased õpetajad (40% vastanutest) maakondlikes ega vabariiklikes ühendustes ei osale.

Kõikidest vastanutest 58.3 % osaleb ühe või mitme haridusprogrammi töös, 41.7% ei osale üheski meeskonnas.

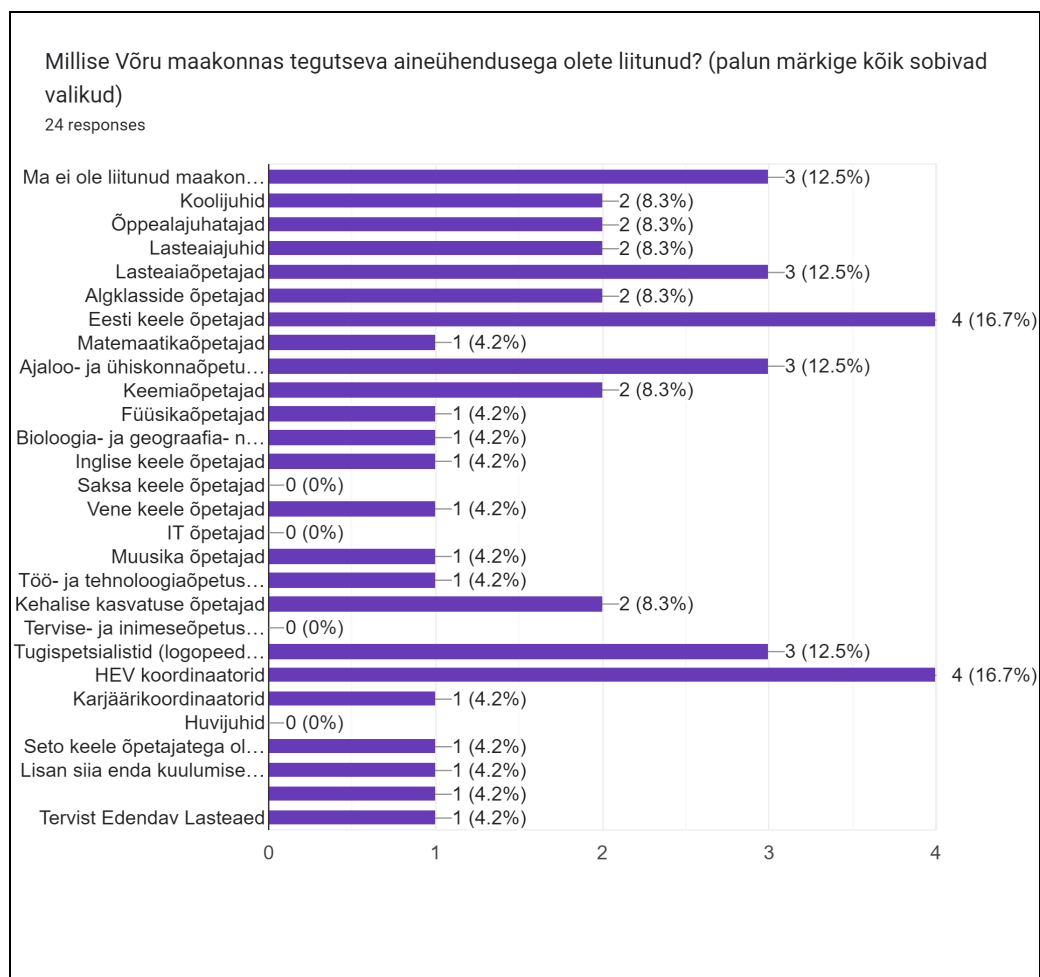


Vastanutest 33.3% on oma haridusasutuses (koolis/lasteaias) mõne haridusprogrammi juht:

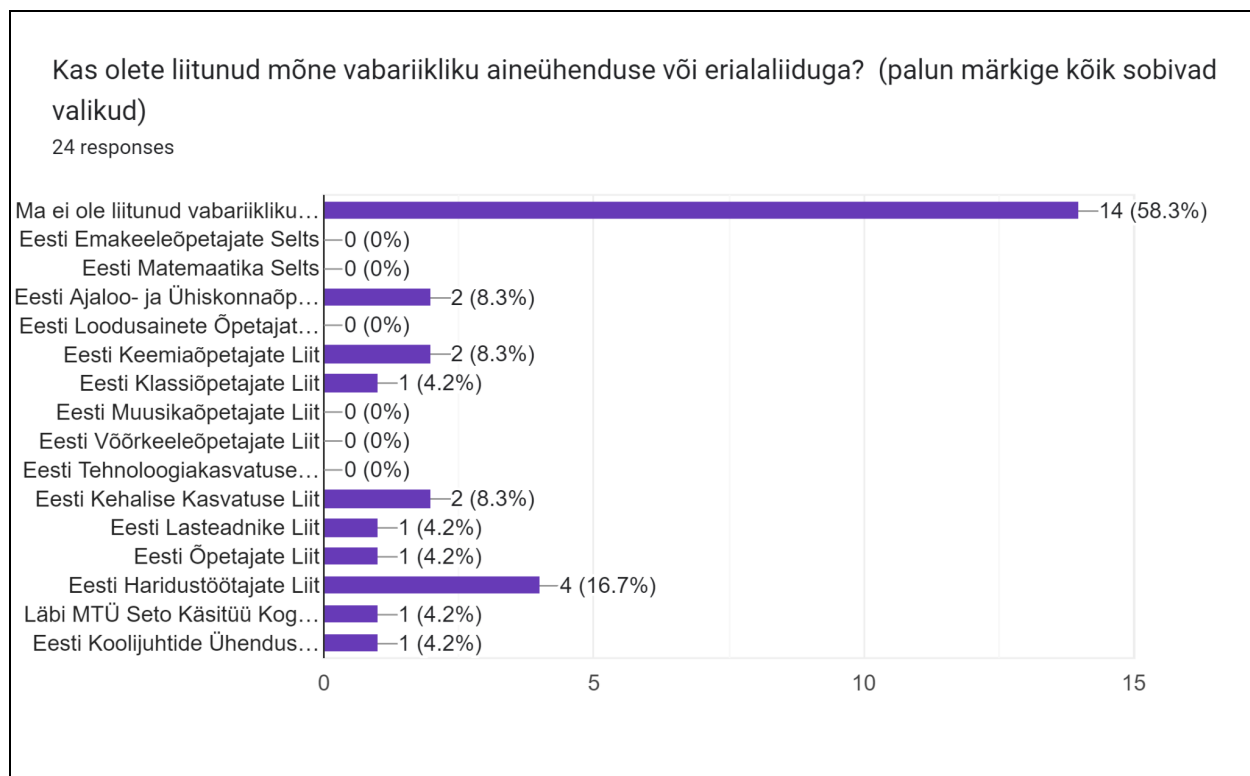


Kooliõpetajatest, kes uuringus osalesid, on haridusprogrammide meeskonnas 68% ning 39% neist on ühtlasi mõne haridusprogrammi eestvedajad. Kõik haridusprogrammides osalevad õpetajad on ka maakondliku või vabariikliku aineühenduse liikmed. Haridusprogrammide eestvedajate hulgas on esindatud kõik vanusegrupid, v.a alla 30 ja üle 60.

Kõige rohkem on maakondliku aineühendusega liitunud Eesti keele õpetajad ja HEV koordinaatorid.



Kõige rohkem on õpetajate seas vabariiklikul tasandil liitunud Eesti Haridustöötajate Liiduga (4 isikut ehk 16.7%), teistest rohkem on liitujaid ka Eesti Kehalise Kasvatuse Liidus, Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsis ning Eesti Keemiaõpetajate Liidus. Pigem on vabariiklike ühenduste suhtes huvi madal – erialaliitude / aineühendustega ei ole liitunud üle poole vastanud õpetajatest (58.3%).



Samas hindavad õpetajad kõrgemalt just vabariiklike aineühenduste tööd. Maakondlikele aineühendustele andsid hinnangu "hea" või "väga hea" 56.5% vastanutest, vabariiklikele ühendustele 75% vastanutest.

6.5 Tugispetsialistid

Haridussilma 2021. aasta andmetel (põhinevad EHISE andmetel seisuga 10. nov 2021) töötas 2021/22 õppeaastal Setomaa vallas üldhariduse valdkonnas 3 tugispetsialisti:

- 1 eripedagoog (magistrikraad)
- 1 logopeed (rakenduskõrgharidus / bakalaureusekraad)
- 1 sotsiaalpedagoog (rakenduskõrgharidus / bakalaureusekraad)

Neist kaks tugispetsialisti on vanusegrupis 50–59 ning üks vanusegrupis 40–49.

Alushariduse valdkonnas on 2021. aasta seisuga üks rakenduskõrghariduse / bakalaureusekraadiga tugispetsialist (logopeed), kes on vanusegrupis 50–59 ning üks magistrikraadiga tugispetsialist (logopeed), kes on vanusegrupis 60+.

Järgnev tabel annab ülevaate Setomaa valla haridusasutuste tugispetsialistide hetkeolukorrast (jaanuar 2023):

	Mikitamäe Kool (sh lasteaed)	Meremäe Kool (sh lasteaed)	Värskas Gümnaasium	Värskas Lasteaed
Eripedagoog	Puudub (ka struktuuris pole)	Kokku 1.0 (sh õpiabi tunnid, klj, ainetunnid, HEVko, logopeed lasteaias)	Kokku 1.0 (sh HEVko, õpiabi tunnid)	Puudub (struktuuris 0.5)
Logopeed	0.45 (sh lasteaias + annab ainetunde koolis 0.55 koormusega)			Puudub
Sotsiaal-pedagoog	Ühine kõigi asutuste peale, valla palgal, koormus 1.0			
Psühholoog	1 päev kuus Setomaal, jagab tööaega asutuste vahel vastavalt vajadusele			

*klj = klassijuhataja *HEVko = HEV õpilaste koordinaator

Vestlustest koolijuhtidega selgus, et õpilaste vajadus tugispetsialistide järele on oluliselt kõrgem kui tänane teenuse tase seda pakkuda võimaldab. Nelja asutuse vahel jagunev ja vaid 1x kuus Setomaad külastav koolipsühholoog ei suuda pakkuda lastele vajalikku kvaliteetset jälgimist ega isiksusliku arengu tuge. Probleem on ka eripedagoogi puudumine Mikitamäe koolis ja Värskas Lasteaia (lapsehoolduspuhkusel oleva töötaja asendajat otsitakse viimased 1.5 aastat). Kui praegused tugispetsialistid järgmise 5–15 aasta jooksul pensionile suunduvad, on üle-Eestilises tugispetsialistide puuduse olukorras väga raske väikese koormusega uut spetsialisti leida. Setomaa valla tugispetsialistid aga töötavad lisaks tugiteenuste osutamisele ka teistes ainevaldkondades (klassijuhataja, aineõpetaja, HEV-ko, õpiabi). Probleemi lahendamiseks tuleb tugiteenuste tagamist korraldada võimalikult paindlikult ja komplekselt ning organiseerida tugisüsteem asutusteüleselt (nt kooliüleste HEV-koordinaatori, logopeedi ja eripedagoogi ametikohtade loomine valla struktuuri vmt).

6.5.1 Tõhustatud ja eritoel olevad lapsed

Tõhustatud ja eritoel olevate laste arv arvestatakse tasandus- ja toetusfondi arvutamisel käesoleva õppeaasta 10. novembri seisuga. 2022/23 õppeaastal on Setomaa valla arvestuses 13 tõhustatud toel õpilast ning 3 eritoel õpilast. Kuna Rajaleidja hindamised

toimuvad jooksvalt, on võimalik aasta jooksul uute HEV laste lisandumine. Samas ei lisandu nende laste eest käimasolevaks õppeaastaks täiendavaid rahalisi vahendeid.

Jaanuarikuu alguse seisuga (2023) on Setomaa koolides tõhustatud / eritoe vajadusega õpilased jaotunud järgmiselt:

	Mikitamäe Kool	Meremäe Kool	Värska Gümnaasium	Kokku
Tõhustatud tugi	4	2	8	14
Eritugi	0	2	1	3
Õpilaste arv	47	41	129	217
% õpilaste arvust	8.51%	9.76%	8.53%	8.93%

**Andmed pärinevad koolijuhtidelt / HEV-koordinaatoritelt seisuga jaanuar 2023*

Tõhustatud toel on jaanuarikuu seisuga seega 1 õpilane enam kui novembris, koolijuhtide info alusel on peagi Rajaleidja otsusega lisandumas veel paar õpilast. Äramärkimist väärib ka asjaolu, et riiklikult on ettenähtud tõhustatud toel oleva õpilase toetamiseks kahekordne ja eritoel oleva õpilase jaoks neljakordne pearaha (2023. aastal baasmäär 2192 eur x 2 või x 4). Setomaa piirkondlik koefitsient põhikooli tavaõppe õpilase pealt on 1.983, kuid see enam tõhustatud ja eritoel õppivate laste puhul ei lisandu. See tähendab, et Setomaa vallas on tõhustatud toel oleva õpilase eest makstav toetus ($2192 \times 2 = 4384$) vaid 38 eurot kõrgem kui tavaõppes õppival lapsel ($2192 \times 1.983 = 4346$). Eritoel õppiva lapse eest saab Setomaa vald 8768 eurot, mis on vaid 2x rohkem tavaõppe õpilasest. Ka tõhustatud ja eritoel olevate laste toetuse arvestamisel tuleks vähemalt tagamaalistes piirkondades riigi poolt arvestada piirkondlikku koefitsienti, et seal oleks võimalik ka hariduslike erivajadustega lapsi kvaliteetselt toetada.

7 Hariduse tulemuslikkus

7.1 Tasemetööde tulemused

Riiklikud tasemetööd on õppeaine või ainevaldkonna ülesannetest koosnevad hindamisvahendid, mida Haridus- ja Noorteamet iga-aastaselt riikliku õpitulemuste välishindamise osana korraldab. Tasemetöödega saadakse riikliku õppekava eesmärkidest lähtudes tagasisidet õpilaste õpitulemustest erinevates ainevaldkondades põhikooli esimeses, teises ja kolmandas kooliastmes ning gümnaasiumis. Tasemetöö tulemused on abistavaks töövahendiks õpetajatele ja koolidele oma õpilaste teadmiste kaardistamisel ja edasise õppe kavandamisel. Riiklikult annavad tasemetööde tulemused üldistatud teavet õppimise ja õppetöö tulemuslikkuse ja ka selle muutumise jälgimiseks läbi aastate. Kogutud info põhjal saab riiklikult planeerida õpetajate koolitusi, õppekava uuendusi ja õppevara tellimist (www.harno.ee/tasemetood). Tasemetöödel osalemine on koolidele vabatahtlik välja arvatud mõned tasemetööd, mis kuuluvad vastaval aastal riiklikku valimisse. Valim hõlmab vähemalt 5% kogu riigi vastava klassi õpilastest erinevate õpilasrühmade ja õppeasutuste rühmade lõikes. Valimisse kuuluvad ühe klassi kõik õpilased või õpilased juhusliku valiku alusel. Kooli või kooli pidaja taotlusel võivad tasemetööd sooritada ka valimisse mittekuuluvad koolid ja valimisse mittekuuluvad õpilased valimisse kuuluvast koolist (Riigiteataja, [Tasemetööde läbiviimise kord](#)).

Setomaa koolide tasemetööde tulemused põhinevad Haridus- ja Noorteameti (HARNO) andmetel. Setomaa koolide põhikooliastme tasemetööde tulemusi on võrreldud Eesti keskmise tulemuse ja Võrumaa keskmise tulemusega. Kooli keskmise tulemuse arvutamisel on arvesse võetud kõik selle kooli tasemetöö sooritusel (mitte ainult valimis olevate sooritajate omad). Kui kool osales tasemetööl, kuid sooritajate grupis oli vähem kui 3 õpilast, siis neid tasemetöid andmekaitse eesmärgil ei kajastata.

Tasemetööde Eesti riigi keskmised tulemused näitavad riiklikku valimisse kuulunud õpilaste tulemusi (riikliku valimi olemasolul vastava tasemetöö korral vastaval aastal). Valimi puudumisel kajastavad riigi keskmised tulemused kõikide korralise tasemetöö sooritanud õpilaste tulemustel ja see on mõõdikuna vähem usaldusväärne, sest sõltub koolide tasemetööde valikust.

Andmete võrdlemisel maakonna keskmistega peab samuti olema järelustega ettevaatlik, kuna maakonna kohta puudub HARNO-l esinduslik valim ning keskmised maakonna kohta on arvutatud kõigi antud piirkonnas osalenud õpilaste tulemuste alusel (vabatahtlikult

osalenud koolide puhul ei saa teha üldistusi kogu maakonnale). Tasemetööde tulemuste tabelis (LISA 1) on andmed, mis ei baseeru riiklikul valimil vaid kõigi vastaval aastal Võru maakonnas või Eestis osalenud õpilaste tulemustel, sisestatud kursiivis.

Tasemetööde tulemustest ülevaatliskuma pildi saamiseks jaotati tasemetööde tulemused kolme kategooriasse võrdlusena Eesti keskmise tulemusega. Kõik tulemused, mis olid Eesti keskmisest vähemalt 3% kõrgemad, kvalifitseerusid kategooriasse “üle keskmise”. Kõik tulemused, mis olid Eesti keskmisest üle 3% madalamad, kvalifitseerusid kategooriasse “alla keskmise” ning kõik, mis jäid vahemikku $\pm 3\%$ Eesti keskmisest tulemusest, jäid gruppi “keskmine”.

Tasemetööde täpsemad tulemused ja osalejate arvud on esitatud tabelina dokumendi lõpus (LISA 1).

Allolev tabel kajastab Setomaa koolide 57 tasemetöö tulemusi perioodil 2013-2022, sh Värska Gümnaasiumi 35 tasemetööd, Mikitamäe Kooli 12 tasemetööd ja Meremäe Kooli 10 tasemetööd. Tegelikult on Setomaa koolid osalenud vaadeldaval perioodil rohkematel tasemetöödel, kuid kui osalejaid on alla 3 õpilase, siis andmeid ei avaldata. Põhjalike järelduste tegemiseks on Meremäe ja Mikitamäe Kooli tasemetööde arv liiga väike. Siiski saame analüüsida üldist trendi. Meremäe Kooli 10 tasemetööst 40% (4) olid sooritatud üle Eesti keskmise tulemuse, 20% (2) olid Eesti keskmisel tasemel ja 40% (4) olid alla Eesti keskmise. Kokkuvõttes saab taset hinnata Eesti keskmisega võrreldavaks. Samas tuleb järeldustega olla ettevaatlik, sest osaletud tasemetööde arv on väike ning väike on ka osalenud õpilaste arv. Mikitamäe Kooli 12 tasemetööst 1 oli sooritatud üle Eesti keskmise taseme, 2 Eesti keskmisel tasemel ja 9 (75%) alla Eesti keskmise taseme. See tulemus jääb kokkuvõttes tugevalt alla Eesti keskmise ja sellele on oluline tähelepanu pöörata, kuid me ei saa väikese valimi tõttu nende andmete põhjal teha lõplikku järeldust õpitulemuste kohta. Värska Gümnaasiumi tasemetöödest olid 31,4% (11) sooritatud üle Eesti keskmise tulemuse, 31,4% (11) Eesti keskmisel tasemel ning 37,1% (13) alla Eesti keskmise tulemuse. Kokkuvõtvalt on tasemetööde tulemused Värska Gümnaasiumis keskmiselt veidi alla Eesti keskmise tulemuse. Kuna Värska Gümnaasiumi tasemetööde koguarv (35) ja ka osalenud õpilaste arv oli teistest Setomaa koolidest oluliselt kõrgem, siis nendest andmetest tulenevad järeldused on kõige usaldusväärsemad.

Setomaa keskmine tasemetööde tulemus on selgelt kaldu “alla Eesti keskmise tulemuse” poole, 45,6% sooritatud tasemetöödest olid alla Eesti keskmise.

Setomaa koolide tasemetööde tulemused 2013–2022. aastal:

2013–2022	Tasemetööde arv	Üle Eesti keskmise (üle 3% kõrgem)	Eesti keskmine (+3%)	Alla Eesti keskmise (üle 3% madalam)
Meremäe Kool	10	4	2	4
Osakaal		40.0%	20.0%	40.0%
Värska Gümnaasium	35	11	11	13
Osakaal		31.4%	31.4%	37.1%
Mikitamäe Kool	12	1	2	9
Osakaal		8.3%	16.7%	75.0%
Setomaa vald kokku	57	16	15	26
Osakaal		28.1%	26.3%	45.6%

HARNO, 2023

Järgnev tabel toob välja, milliste õppeainete tasemetöödel ja millistel aastatel on Setomaa koolidel olnud tugevamad tulemused ja millistel nõrgemad.

Üle Eesti keskmise (üle 3% kõrgem)		
Värska Gümnaasium	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool
Eesti keel, 3. klass (2017)	Loodusõpetus, 4. klass (2019)	Loodusõpetus, 4. klass (2019)
Eesti keel, 6. klass (2013)	Loodusõpetus, 7. klass (2019)	
Eesti keel, 6. klass (2017)	Matemaatika, 3. klass (2017)	
Eesti keel, 7. klass (2022)	Matemaatika, 3. klass (2019)	
Inglise keel A2, 7. klass (2022)		
Loodusõpetus, 4. klass (2019)		
Loodusõpetus, 4. klass (2018)		
Loodusõpetus, 7. klass (2021)		
Matemaatika, 6. klass (2018)		
Matemaatika, 7. klass (2020)		
Matemaatika, 7. klass (2022)		
Eesti keskmine (+3%)		
Värska Gümnaasium	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool
Eesti keel, 3. klass (2018)	Loodusõpetus, 4. klass (2021)	Matemaatika, 3. klass (2013)
Eesti keel, 4. klass (2021)	Matemaatika, 4. klass (2021)	Matemaatika, 7. klass (2020)
Eesti keel, 6. klass (2018)		
Eesti keel, 6. klass (2019)		
Eesti keel, 7. klass (2021)		
Loodusõpetus, 4. klass (2022)		
Loodusõpetus, 7. klass (2019)		
Loodusõpetus, 7. klass (2022)		
Loodusõpetus, 10. klass (2022)		

Matemaatika, 3. klass (2015)		
Matemaatika, 6. klass (2016)		
Alla Eesti keskmise (üle 3% madalam)		
Värskas Gümnaasium	Meremäe Kool	Mikitamäe Kool
Eesti keel, 4. klassile (2022)	Eesti keel, 6. klass (2013)	Eesti keel, 6. klass (2018)
Inglise keel, 7. klass (2021)	Eesti keel, 6. klass (2016)	Loodusõpetus, 4. klass (2021)
Loodusõpetus, 4. klass (2020)	Eesti keel, 6. klass (2019)	Loodusõpetus, 7. klass (2021)
Loodusõpetus, 4. klass (2021)	Matemaatika, 3. klass (2016)	Loodusõpetus, 7. klass (2019)
Loodusõpetus, 6. klass (2016)		Matemaatika, 4. klass (2020)
Loodusõpetus, 7. klass (2018)		Matemaatika, 4. klass (2021)
Loodusõpetus, 7. klass (2020)		Matemaatika, 6. klass (2018)
Loodusained, 10. klass (2021)		Matemaatika, 6. klass (2019)
Matemaatika, 3. klass (2016)		Matemaatika, 7. klass (2021)
Matemaatika, 4. klass (2020)		
Matemaatika, 4. klass (2021)		
Matemaatika, 4. klass (2022)		
Matemaatika, 7. klass (2021)		

HARNO, 2023

Vaadates **eesti keele** tasemetööde tulemusi, näeme, et Värskas Gümnaasiumis on eesti keele tase hea. Eesti keele tulemused on reeglina üle Eesti keskmise või võrreldavad Eesti keskmise tulemusega. Ainult 2022. aastal on eesti keele 4. klassi tasemetöö olnud alla Eesti keskmise. Meremäe ja Mikitamäe Koolis on aga eesti keele tasemetöö tulemus olnud kõigil vaadeldava perioodi tasemetöödel alla Eesti keskmise (Meremäel 3 ja Mikitamäel 1 tasemetöö).

EESTI KEEL	Üle Eesti keskmise		Eesti keskmine		Alla Eesti keskmise	
	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste
Värskas	1	3	2	3	1	0
Meremäe	0	0	0	0	0	3
Mikitamäe	0	0	0	0	0	1
Setomaa	1	3	2	3	1	4

Matemaatika tasemetööde tulemuste analüüsimisel näeme, et Värskas Gümnaasiumis on tugeval tasemel küll II kooliastme matemaatikatumused (3 korral üle keskmise, 1 korral keskmine, 1 korral alla keskmise), aga murekohaks on I kooliastme tulemused (1 korral

keskmise, 4 korral alla keskmise). Meremäe Koolis on I kooliastme tulemused pigem head (2 korral üle Eesti keskmise, 1 korral keskmine, 1 korral alla keskmise), II kooliastme matemaatika tasemetööd Meremäe Kool sooritanud ei ole. Mikitamäe Kooli matemaatika tasemetöö tulemused on nõrgad: II kooliastmes 1 korral keskmine, 3 korral alla keskmise ning I kooliastmes 1 korral keskmine ning 2 korral alla keskmise tulemuse. Kõigi Setomaa koolide I kooliastme matemaatikatulemustest 2 olid üle keskmise, 3 keskmisel tasemel ja 7 alla keskmise. II kooliastme tulemustest 3 oli üle keskmise, 2 keskmisel tasemel ja 4 alla keskmise.

MATE- MAATIKA	Üle Eesti keskmise		Eesti keskmine		Alla Eesti keskmise	
	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste
Värskas	0	3	1	1	4	1
Meremäe	2	0	1	0	1	0
Mikitamäe	0	0	1	1	2	3
Setomaa	2	3	3	2	7	4

Loodusõpetuse tasemetööde tulemuste analüüsimisel näeme, et Värskas Gümnaasiumis on I kooliastmes keskmine tase (2 üle keskmise, 1 keskmine, 2 alla keskmise) ning teises kooliastmes pigem nõrk tase (1 üle keskmise, 2 keskmist ja 3 alla keskmise). Meremäe Koolis on loodusõpetuse tulemused olnud nii I kui II kooliastmes üle keskmise (2 korral) või keskmised (1 korral). Mikitamäe koolis on tulemused olnud 3 korral alla keskmise ja 1 korral üle Eesti keskmise. Kogu Setomaa tulemusi vaadates näeme, et parem on tulemus I kooliastmes, kus 4 tasemetööd on üle keskmise, 2 on keskmisel tasemel ja 3 alla keskmise. II kooliastme loodusõpetuse tase oli 2 korral üle keskmise, 2 korral keskmisel tasemel ja 5 korral alla Eesti keskmise.

LOODUS- ÕPETUS	Üle Eesti keskmise		Eesti keskmine		Alla Eesti keskmise	
	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste
Värskas	2	1	1	2	2	3
Meremäe	1	1	1	0	0	0
Mikitamäe	1	0	0	0	1	2
Setomaa	4	2	2	2	3	5

Kõiki Setomaa tulemusi koos vaadates näeme, et I ja II kooliastme tulemused on omavahel üsnagi võrdsed, aga mõlemad siiski kaldu alla Eesti keskmise tulemuse poole. Eesti keeles on paremad tulemused I kooliastmes ja nõrgemad II kooliastmes. Matemaatikas on vastupidi I kooliastme tulemused madalamad ja II kooliastme tulemused paremad. Loodusõpetuses on paremad just I kooliastme tulemused, II kooliastme tulemused on nõrgad. Kolme õppeainet võrreldes saame öelda, et kõige nõrgemad on tulemused I kooliastme matemaatikas ja II kooliastme loodusõpetuses. Kõige tugevamad tulemused on Setomaa vallas I kooliastme eesti keeles ja loodusõpetuses ning II kooliastme matemaatikas ja eesti keeles.

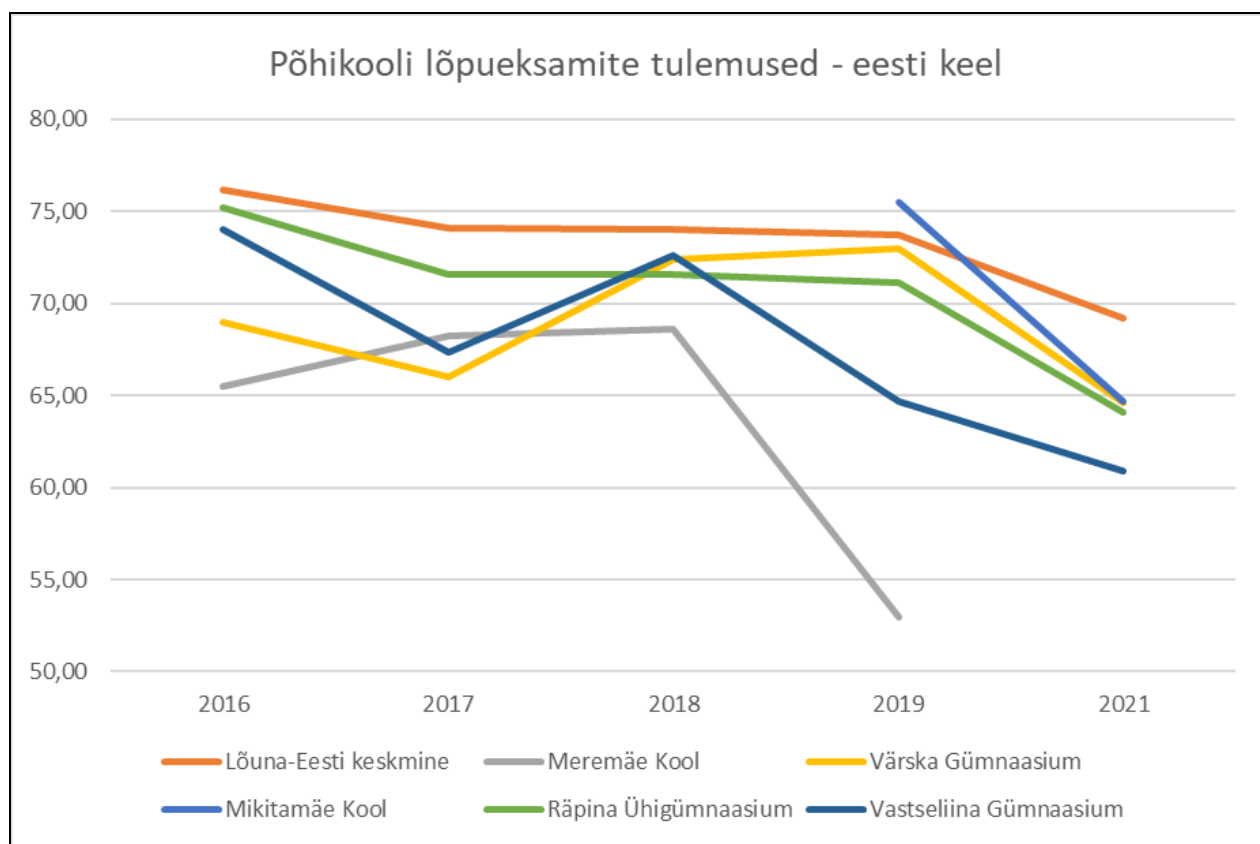
	Üle Eesti keskmise		Eesti keskmine		Alla Eesti keskmise	
	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste	I kooliaste	II kooliaste
Eesti keel	1	3	2	3	1	4
Osakaal	25%	30%	50%	30%	25%	40%
Mate- maatika	2	3	3	2	7	4
Osakaal	17%	33%	25%	22%	58%	45%
Loodus- õpetus	4	2	2	2	3	5
Osakaal	45%	22%	22%	22%	33%	56%
Kokku	7	8	7	7	11	13
Osakaal	28%	29%	28%	25%	44%	46%

7.2 Riigieksamite tulemused

Järgnevalt on analüüsitud põhikooli ja gümnaasiumi riigieksamite tulemusi võrrelduna naaberkoolide ja Võrumaa või Lõuna-Eesti keskmiste tulemustega. Riigieksamite tulemuste andmed pärinevad Eesti hariduse teabesüsteemist Haridussilm (haridussilm.ee). Tähele tuleb panna, et Haridussilma andmetes tähistab 2020. aasta tulemus 2020/2021 õppeaasta tulemusi. Kuna Setomaa koolide õpilaste arv on väike, siis on ka eksamite tulemused aastati väga kõikuvad. Kui eksamit sooritas alla 5 õpilase, siis andmeid graafikul ei kuvata.

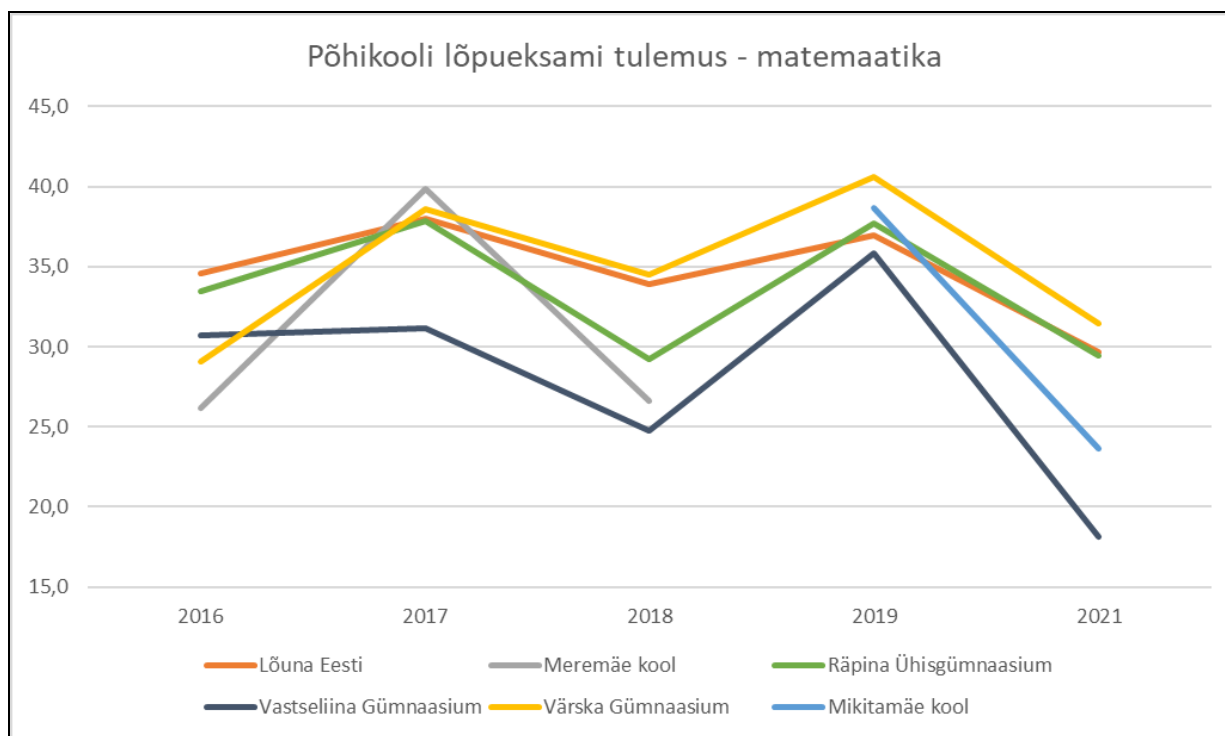
7.2.1 Põhikooli riigieksamite tulemused

Põhikooli eesti keele riigieksami tulemusi võrreldes näeme, et kõigi Setomaa koolide tulemused jäävad alla Lõuna-Eesti keskmise. Kõige madalamad tulemused on Meremäe Kooli õpilastel. Mikitamäe Kooli tulemus on ühel aastal olnud kõrgem Lõuna-Eesti keskmisest, aga selget trendijoont välja ei joonistu, sest sooritajate arv jääb enamustel aastatel alla 5 inimese ning nende aastate andmeid seetõttu ei kuvata.



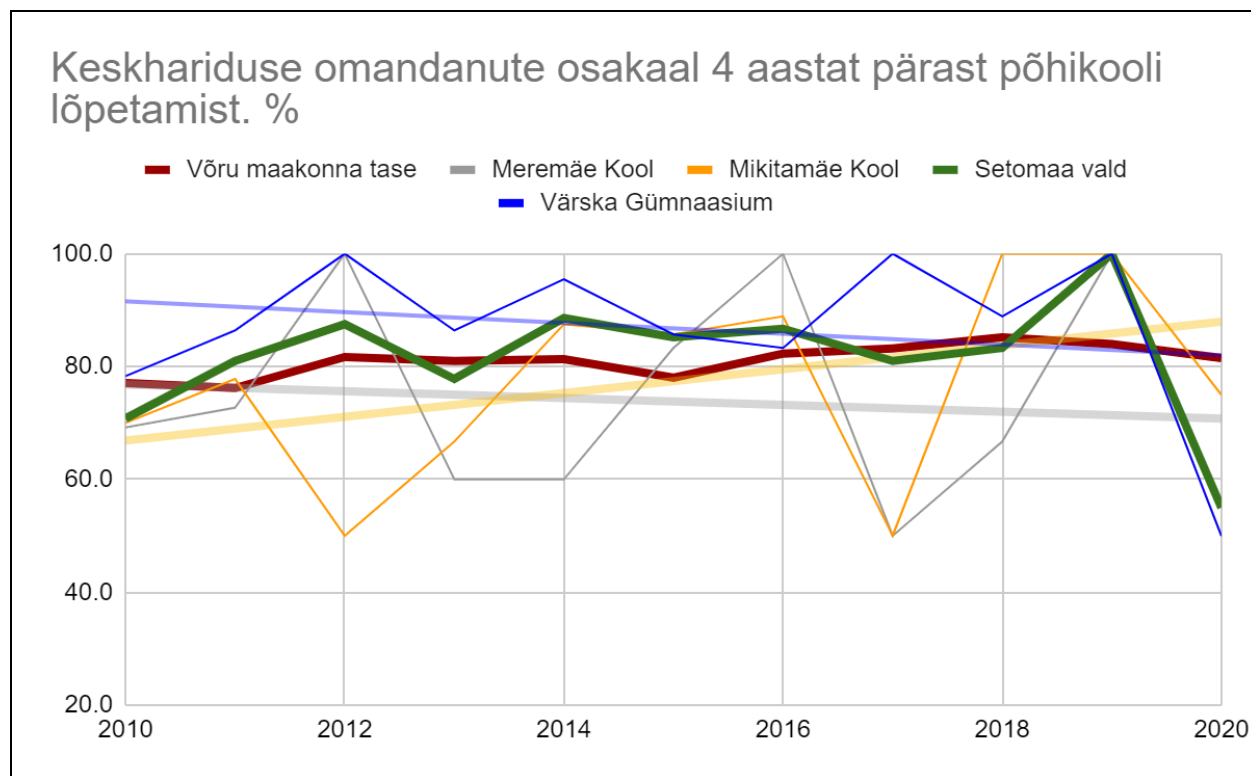
Haridussilm, jaanuar 2023

Põhikooli matemaatika eksamil on Värskas Gümnaasiumi õpilaste tulemused enamasti olnud kõrgemad Lõuna-Eesti keskmisest. Kõige madalamad tulemused on Vastseliina Gümnaasiumi õpilastel. Meremäe Kooli ja Mikitamäe Kooli tulemustest ei selgu selget trendi, sest mitmetel aastatel on eksamitel olnud vähem kui 5 sooritajat.



Haridussilm, jaanuar 2023

Järgmine graafik näitab keskhariduse omandanute osakaalu 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist. See on oluline näitaja, sest näitab ka Setomaa põhikoolide tulemuslikkust. Värska Gümnaasiumi põhikoolilõpetajatest on 4 aasta pärast keskhariduse omandanud selgelt suurem % õpilastest kui Setomaa vallas ja Võru maakonnas keskmiselt. Mikitamäe Kooli ja Meremäe Kooli õpilaste keskhariduse omandamise protsent 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist on aastate lõikes väga erinev, kuid jääb trendijoonena siiski alla Võrumaa keskmise. Samas on trendijooni jälgides Mikitamäe Kooli õpilaste puhul näha 10 aasta lõikes keskhariduseni jõudmise kasvutrendi, kuid Värska Gümnaasiumi ja Meremäe Kooli puhul on märgata langust. Kogu Setomaa tase on enamasti veidi kõrgem Võru maakonna keskmisest, kuid 2020. aastal järsus langustrendis ning Võrumaa keskmisest madalam. 2020. aasta tulemus kajastab 2016. aastal lõpetanute jõudmist keskhariduseni.



7.2.2 Gümnaasiumi riigeksamite tulemused

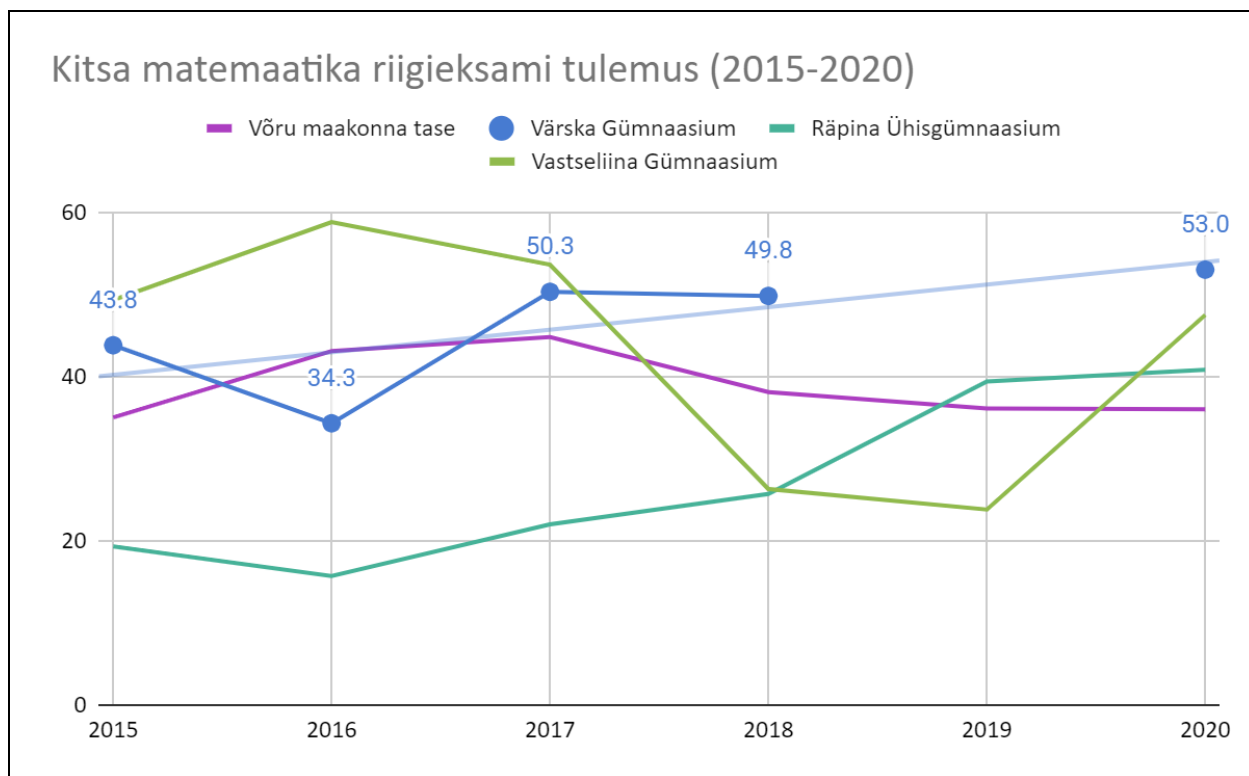
Järgnevalt on analüüsitud gümnaasiumi riigeksamite tulemusi. 2019. aastal oli Võrska Gümnaasiumis ainult 1 lõpetaja, mistõttu selle aasta andmeid graafikutele ei kuvata.

Kitsa matemaatika eesmärk on õppida aru saama matemaatika keeles esitatud teabest ning kasutada matemaatikat igapäevaelus erinevates olukordades. Kitsas matemaatika võimaldab pärast gümnaasiumi jätkata õpinguid näiteks Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas, arstiteaduskonnas, filosoofiateaduskonnas, usuteaduskonnas, Viljandi kultuuriakadeemias, Tallinna Ülikooli enamikel erialadel. Kuna kitsa matemaatika kursusi on vähem kui laia matemaatika kursusi, saavad kitsa matemaatika suuna valinud õpilased osaleda rohkem humanitaarsuunaga seotud kursustel.

Lai matemaatika (14 kursust) annab ettekujutuse matemaatika tähendusest ühiskonnas, selle rakendamisest igapäevaelus, tehnoloogias, majanduses, loodus- ja täppisteadustes ning muudes valdkondades. Lahendatakse rakendusülesandeid, olulisel kohal on tõestamine ja põhjendamine. Laid matemaatika programmi läbimist eeldatakse sisseastumiseks näiteks Tartu Ülikooli loodus- ja tehnoloogiateaduskonnas,

majandusteaduskonnas, sotsiaal- ja haridusteaduskonnas, matemaatika- ja informaatikateaduskonnas, enamikul Tallinna Tehnikaülikooli erialadel.

Kitsa matemaatika riigieksami tulemus on Värskas Gümnaasiumil enamasti kõrgem Võru maakonna keskmisest, alati kõrgem kui Räpina Ühisgümnaasiumi keskmine ja viimastel aastatel kõrgem ka Vastseliina Gümnaasiumi tulemustest. Trendijoon näitab viimastel aastatel eksami tulemuste paranemise trendi.

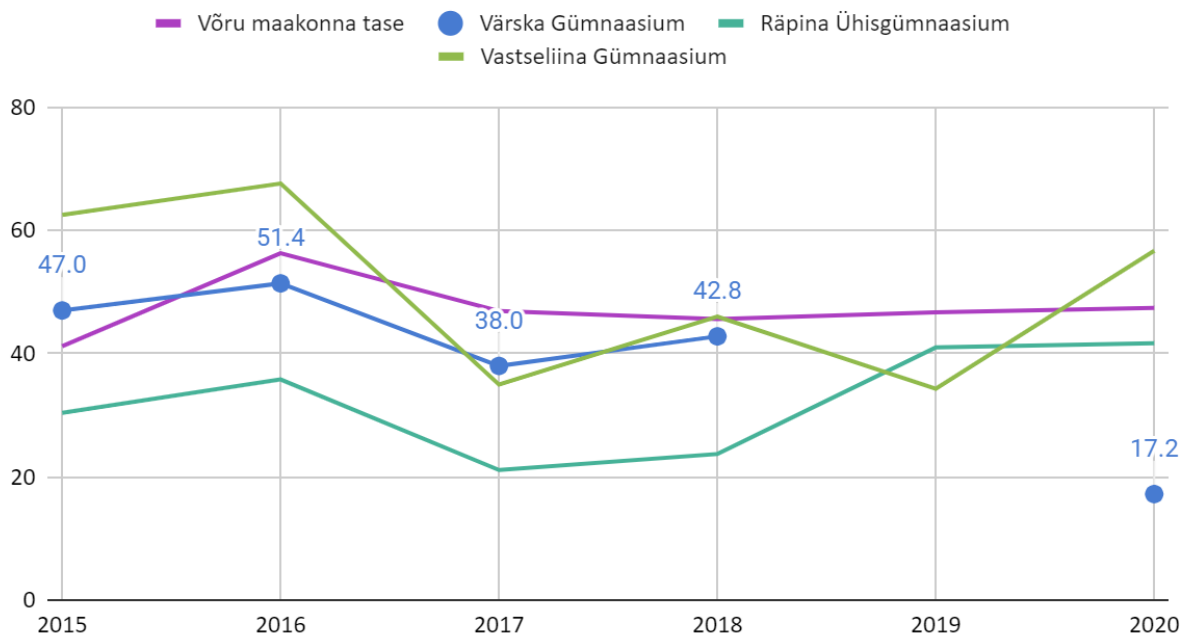


Haridussilm, jaanuar 2023

Laia matemaatika eksamitulemuste graafik näitab, et Värskas Gümnaasiumi tulemused on enamasti alla Võru maakonna keskmisest ning madalamad Vastseliina Gümnaasiumi tulemustest, viimastel aastatel madalamad ka Rääpina Gümnaasiumi tulemustest.

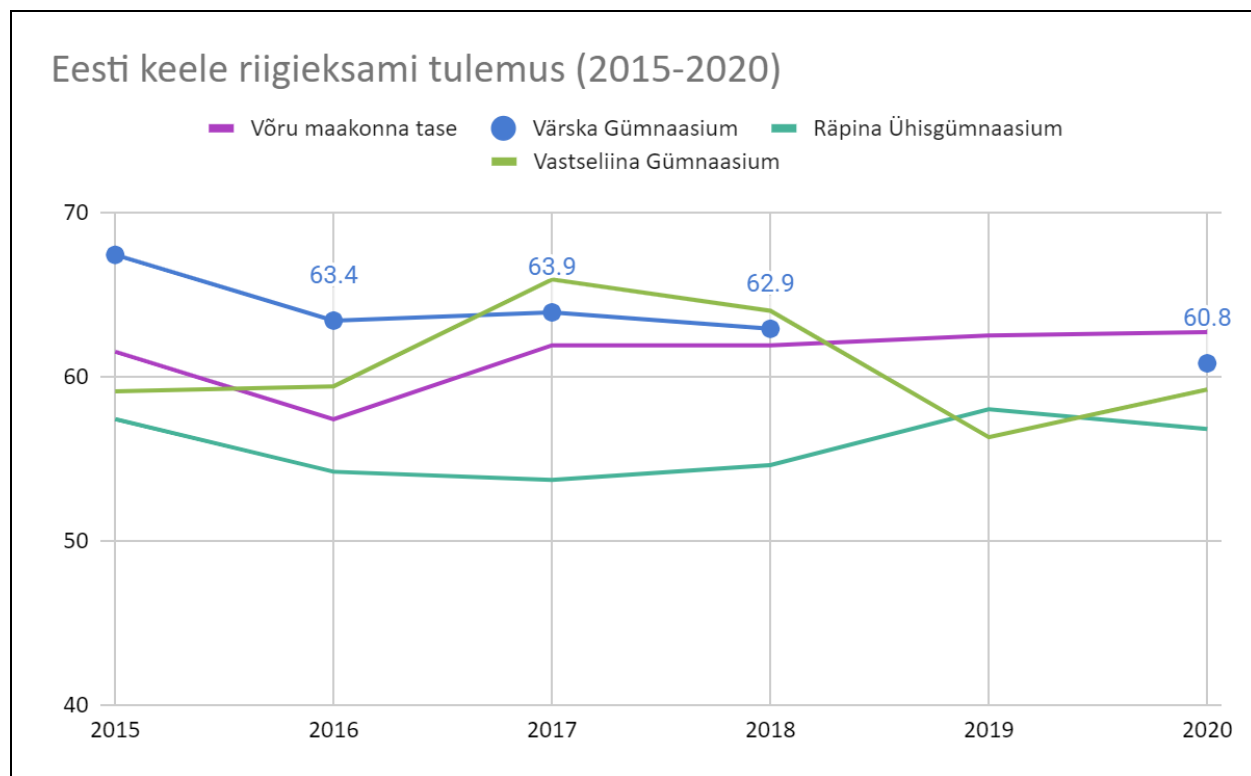
Laia matemaatika madalad tulemused näitavad, et Värskas Gümnaasiumist võib olla keeruline minna edasi õppima Tartu Ülikooli loodus- ja tehnoloogiateaduskonda, majandusteaduskonda, sotsiaal- ja haridusteaduskonda, matemaatika- ja informaatikateaduskonda ja enamikule erialadele Tallinna Tehnikaülikoolis.

Laia matemaatika riigieksami tulemus (2015-2020)



Haridussilm, jaanuar 2023

Eesti keele riigieksami tulemused on Värska Gümnaasiumil enamasti üle Võrumaa keskmise, enamasti on tulemused kõrgemad ka Vastseliina Gümnaasiumi tulemustest ja alati kõrgemad Rápina Ühisgümnaasiumi tulemustest. Ajas näitavad eksamitulemused aga väikest langustrendi.

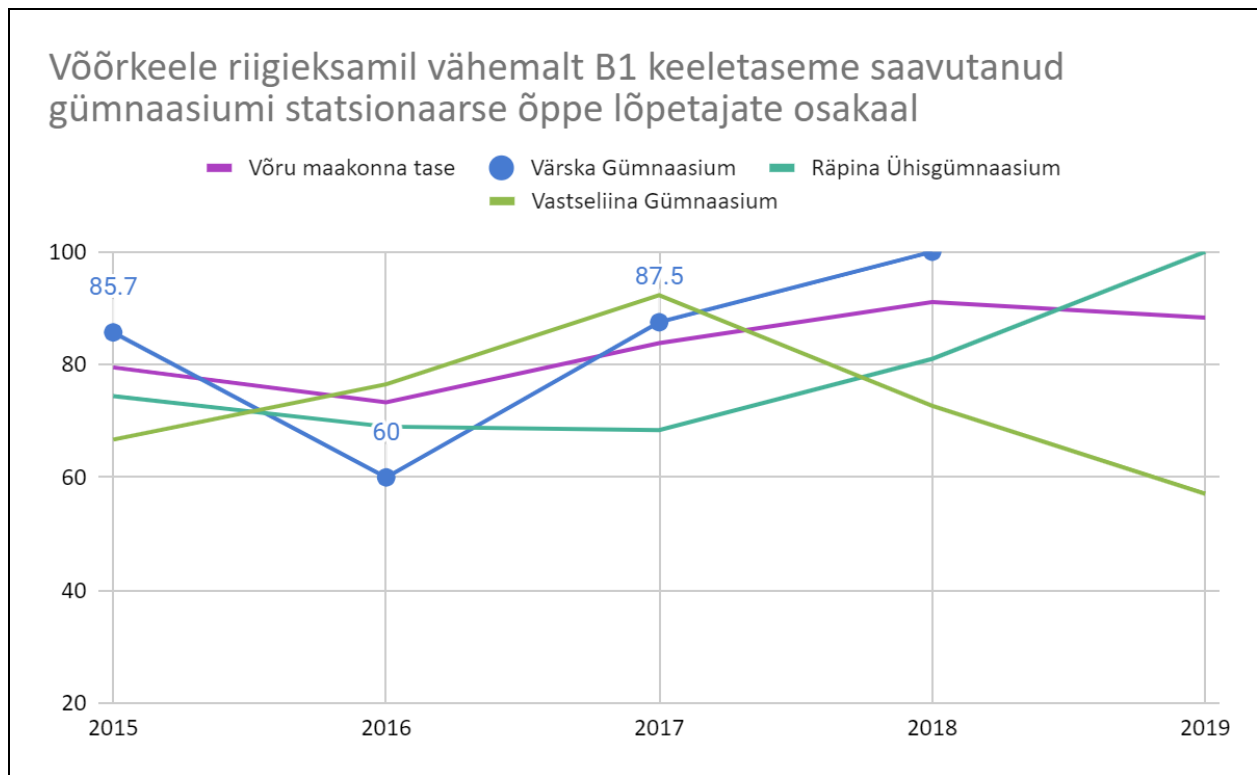


Haridussilm, jaanuar 2023

B1 tasemel keelekasutaja oskab rääkida endale tuttavale teemal, nt töö, kool, vaba aeg, ning oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada-selgitada oma seisukohti ja plaane. Lisaks suudab keelekasutaja edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid. Oskab koostada lihtsat teksti tuttavale või enda jaoks huvipakkuvale teemal, aga suudab kirjutada ka isiklikku kirja, milles kirjeldab oma kogemusi ja muljeid. Keelekasutaja saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse.

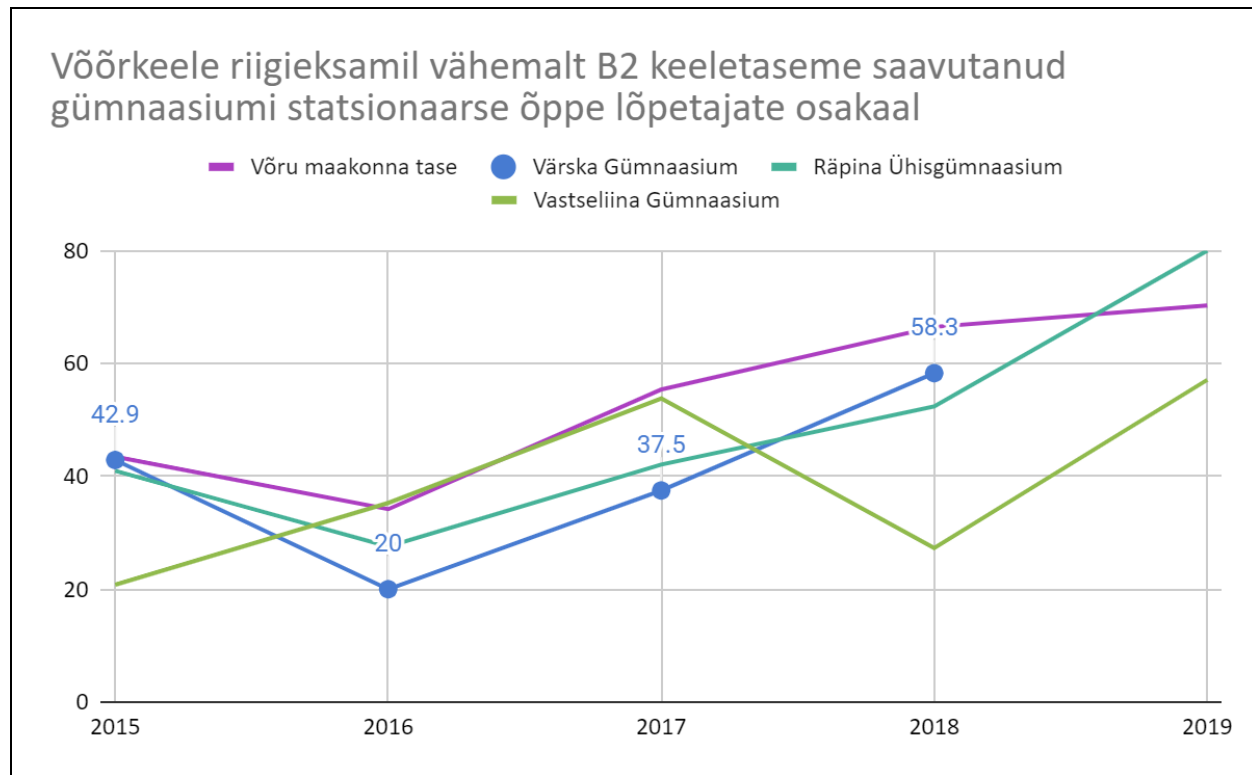
B2 tasemel keelekasutaja mõistab keerukate, abstraktsel või konkreetsele teemal tekstide ning erialase mõttevahetuse tuuma. Suudab spontaanselt ja lüüdlaselt vestelda sama keele emakeelse kõneleja ja oskab selgitada oma vaatenurka ja kaaluda kõnealuste seisukohtade tugevaid ning nõrku külgi. Keelekasutaja saab aru enamiku televaarduste, saadete ja filmide sisust ning ka tänapäevasest proosast. Oskab kirjutada esseid, aruannet või referaati edastamiseks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti ning suudab kirjutada ka kirju, milles tõstab esile kogemuste ja sündmuste talle olulisi aspekte. (Vikipeedia, 2023)

Võõrkeele riigieksamil B1 keeletaseme saavutanud õpilaste osakaal on Värskas Gümnaasiumis olnud aastati üsna erinev. Enamasti on tulemus olnud siiski üle Võrumaa keskmise ja aastate lõikes näitavad tulemused pigem tõusutrendi.



Haridussilm, jaanuar 2023

Võõrkeele riigieksamil B2 keeletaseme saavutanud õpilaste osakaal on Värskas Gümnaasiumis olnud tugevalt alla Võrumaa keskmise ning varasematel aastatel madalam ka Räpina Ühisgümnaasiumi ja Vastseliina Gümnaasiumi tulemustest. Viimastel aastatel on näha tulemustes tõusutrendi ja 2018 aasta tulemused olid kõrgemad Räpina ja Vastseliina Gümnaasiumite tulemustest.



Haridussilm, jaanuar 2023

7.3 Edasiõppimine

Järgnevalt on analüüsitud Eesti hariduse teabevärava Haridussilm.ee andmeid Setomaa koolide lõpetajate edasiõppimise valikute kohta.

7.3.1 Põhikoolilõpetajate edasiõppimine

Setomaa koolide põhikooliastme lõpetajatest 59,2% läheb edasi õppima gümnaasiumisse, 38,5% jätkab õpinguid kutsekoolis ja 2,3% ei jätka õpinguid. Eestis keskmiselt ei jätka õpinguid pärast põhikooli 3% lõpetajatest, mis näitab, et Setomaa õpilaste edasiõppimise protsent on üle Eesti keskmise. Värskas Gümnaasiumi lõpetajatest jätkab õpinguid gümnaasiumis 71,4%, mis on võrdne Eesti keskmisega, kutsehariduses jätkab 27%, mis on ühe protsendi võrra kõrgem Eesti keskmisest ning ei jätka vaid 1,4%, mis on väga hea näitaja. Mikitamäe ja Meremäe koolis jätkab gümnaasiumis vastavalt 40% ja 50% lõpetajatest ning kutsekoolis Mikitamäe lastest 57% ja Meremäe lastest 47%. Õpiteed ei jätka 3,3% Meremäe ja Mikitamäe lastest, mis on kõrgem kui Eestis keskmiselt. Andmetest jääb silma oluliselt suurem kutsekoolidesse suundujate hulk võrreldes Eesti keskmise (26%)

ja Võrumaa keskmise (30% tulemusega). Kutsekoolis ameti õppimine on igati tervitatav valik, kuid liiga suur % Setomaa noortest jääb ilma keskharidusest, mis tagaks neile hilisemas elus kõrgema palgataseme ja suuremad valikuvõimalused.

2015-2021	Ei jätkka	Kutseharidus	Üldharidus
Värskas Gümnaasium	1.4%	27.1%	71.4%
Mikitamäe kool	3.3%	56.7%	40.0%
Meremäe kool	3.3%	46.7%	50.0%
Setomaa vald	2.3%	38.5%	59.2%
Võru maakond	2.7%	29.7%	67.7%
Eesti keskmine	3%	26%	71%

Haridussilm, 2023

Ränne põhikooli lõpetamisel

Pärast põhikooli lõppu toimub Setomaa noorte esimene suurem haridusränne. Värskas põhikooli lõpetajatel on võimalus haridusteed jätkata kodukoolis ning perioodil 2015–2021 valis tegi selle valiku 56,5% Värskas põhikooli lõpetajatest. Mikitamäe koolist tuli Värskas Gümnaasiumisse iga viies laps (20,7%) ja Meremäe koolist lapsi Värskas Gümnaasiumisse sel perioodil ei tulnud. Kokku tuli perioodil 2015–2021 Värskas Gümnaasiumisse 35,7% Setomaa põhikooli lõpetajatest. Kui Värskas noor ei valinud kodukooli, ei läinud ta mitte naabervald, vaid teise maakonda (43,5%). Mikitamäe kooli lõpetajatest 48,3% jäid sama maakonna kooli ja 31% jätkasid teises maakonnas. Meremäe kooli lõpetajatest jäi kodumaakonda 60,7% ja teise maakonda liikus 39,3% õpilastest. Tuleb tähele panna, et 2017. aastal toimus Eestis haldusreform, mis muutis Värskas ja Mikitamäe piirkonna maakondlikku kuuluvust. 2015–2016 aastal tähendas “sama maakond” Värskas ja Mikitamäe jaoks Põlva maakonda ja alates 2017. aastast Võru maakonda.

2015–2021	Kodukool / koduvald	Sama maakond	Teine maakond
Värskas Gümnaasium	56.5%	0.0%	43.5%
Mikitamäe kool	20.7%	48.3%	31.0%
Meremäe kool	0.0%	60.7%	39.3%
Setomaa vald	35.7%	24.6%	39.7%

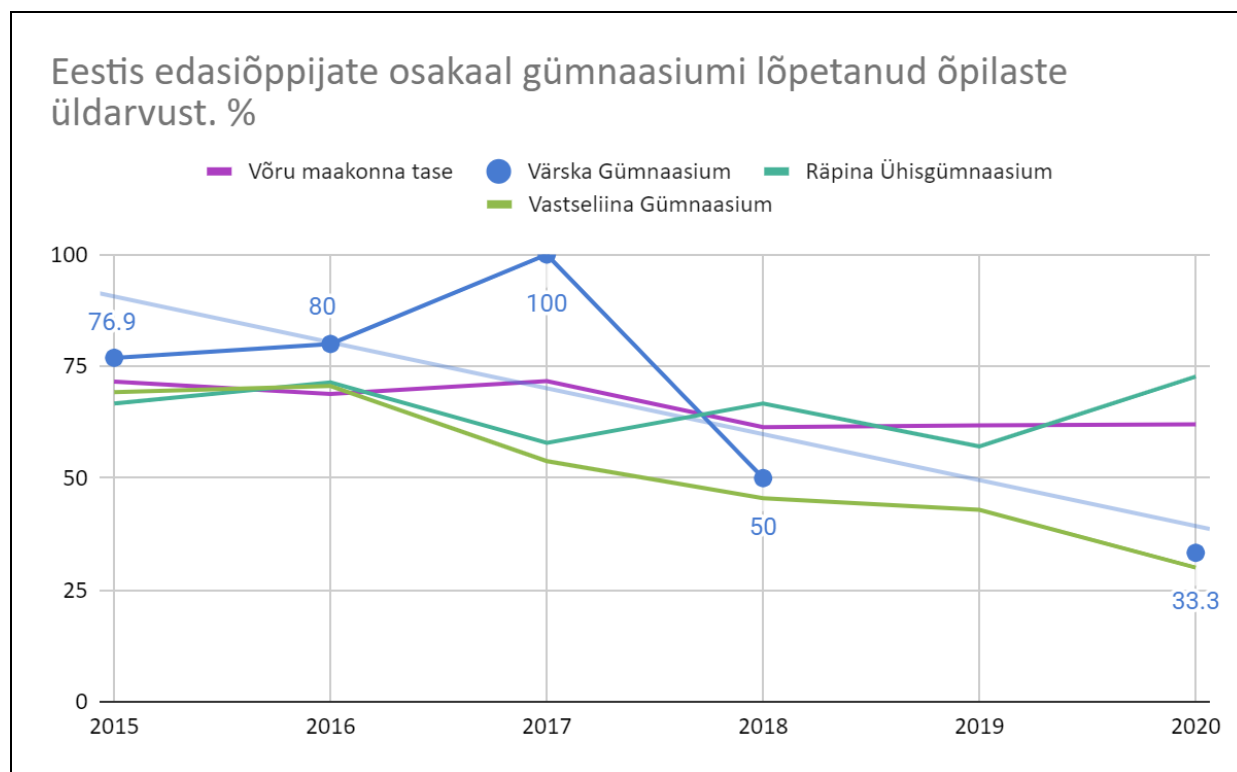
Haridussilm, 2023

7.3.2 Valikud pärast gümnaasiumi lõpetamist

Pärast Värskas Gümnaasiumi lõpetamist jätkavad 40,6% õpilastest õpiteed ülikoolis, 22% kutsekoolis ja 5% rakenduslikus kõrgkoolis. Õppimist ei jätka 32,8% lõpetajatest, mis on nii Eesti kui Võrumaa keskmisest madalam tulemus ja näitab Värskas Gümnaasiumi õpilaste head taset ja õpiaktiivsust. Võrreldes naabervaldade gümnaasiumidega on Värskas koolist ülikooli minejate % oluliselt kõrgem. Näitaja on kõrgem ka Võrumaa keskmisest ja jääb vaid veidi alla Eesti keskmisele. Ka kutsekoolis jätkajate % on Vastseliina Gümnaasiumist kõrgem. Teistest madalam on Värskas noortel rakenduslikku kõrgkooli suundumise %.

2015–2021	Ülikool	Kutsekool	Rakenduslik kõrgkool	Ei jätkka
Värskas Gümnaasium	40.6%	21.9%	4.7%	32.8%
Vastseliina Gümnaasium	29.5%	17.0%	6.8%	46.6%
Räpina Ühisgümnaasium	25.8%	23.2%	13.5%	37.4%
Võru maakond	38.9%	16.4%	8.4%	34.9%
Eesti keskmine	42.9%	8.4%	8.7%	37.1%

Haridussilm

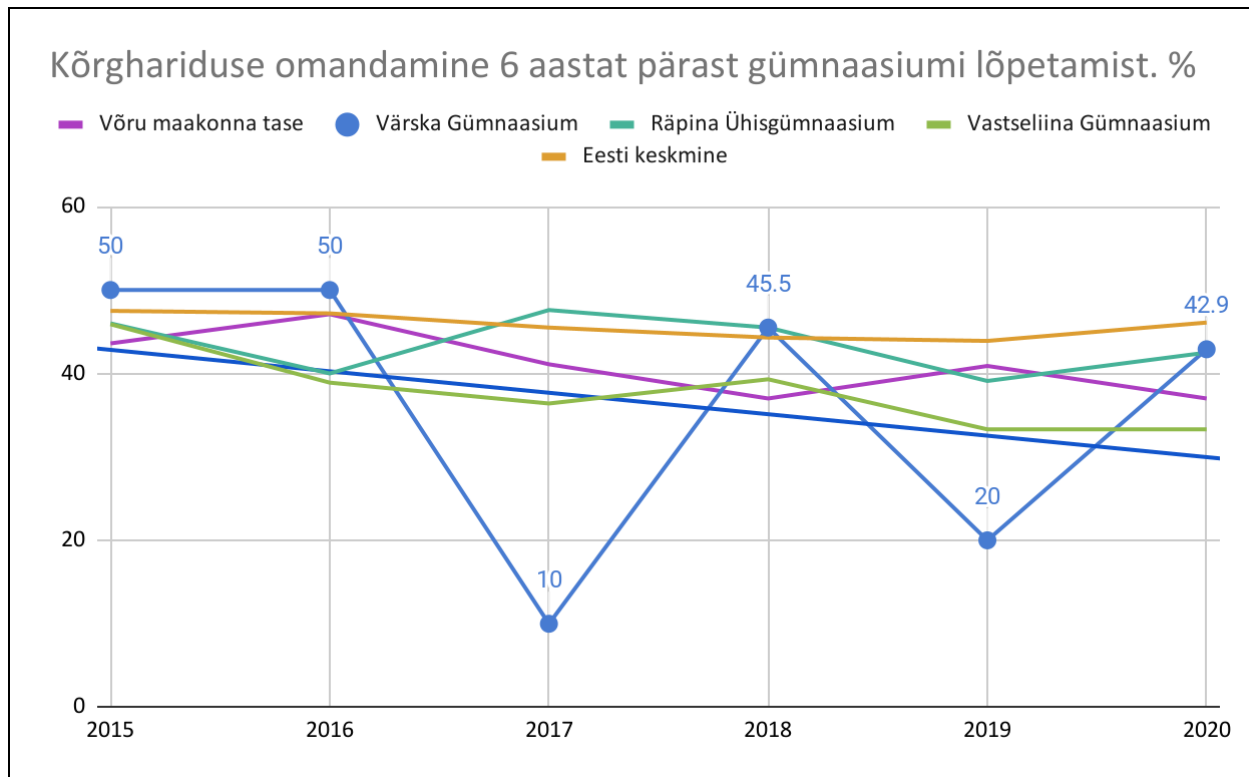


Haridussilm, 2023

Tuleb silmas pidada, et klassikomplektide suurused on aastati erinevad ja enamasti üsna väikesed, mistõttu ei saa statistikast väga laiapõhjalisi järeldusi teha. 2019. aastal oli Värskas Gümnaasiumis vaid üks lõpetaja, mistõttu selle aasta andmed ei ole graafikul kuvatud. Graafikult jääb silma, et 2018. ja 2020. aastal on edasiõppijate osakaal Värskas Gümnaasiumis olnud langustrendis, kuid siiski olnud kõrgem kui Vastseliina Gümnaasiumil.

7.3.3 Kõrghariduse omandamine

Järgmine graafik näitab kui suur protsent kõigist lennu lõpetanutest on 6 aastat pärast gümnaasiumi lõpetamist jõudnud kõrghariduseni. Näiteks 2019. aasta tulemus näitab 2013. aastal gümnaasiumi lõpetanute kõrghariduse omandamist. Värskas Gümnaasiumi lõpetajate kõrghariduse omandamine on olnud väga hüplik, kuid keskmine trendijoon on alla Võrumaa ja Eesti keskmise ja enamasti madalam ka Räpina ning Vastseliina Gümnaasiumi kõrghariduse omandanute osakaalust. Trendijoon tõmbuvad alla 2017. aasta ja 2019. aasta osakaalud (vastavalt 2011. aastal lõpetanud ja 2013. aastal lõpetanud õpilaste kõrghariduse omandamise osakaal). Ülejäänud aastatel jääb Värskas Gümnaasiumi tulemus Eesti keskmise lähedale ja on kõrgem Võrumaa keskmisest.



Haridussilm, jaanuar 2023

7.3.4 Setomaa inimesed kõrgkoolides ja kutsekoolides

2023. aasta jaanuari seisuga õpib Eesti kõrg- ja kutsekoolides 133 Setomaa valla inimest, neist kõige enam on õppureid vanusegrupis 19–22 (34 inimest). Kõige rohkem Setomaa valla inimesi õpib Tartu Ülikoolis (30), Eesti Maaülikoolis (16) ja Tallinna Ülikoolis (9). Kutsekoolidest on populaarseimad Tartu Rakenduslik Kolledž (16) ja Võrumaa Kutsehariduskeskus (12) ning Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool (7).

	Kokku	alla 19	19-22	23-26	27-35	36-49	50+
Kokku	133	19	34	22	30	20	8
Tartu Ülikool	30		10	5	8	6	1
Eesti Maaülikool	16		4	3	7	1	1
Tartu Rakenduslik Kolledž	16	9	4		1	2	
Võrumaa Kutsehariduskeskus	12	7		3	1	1	
Tallinna Ülikool	9		1	1	3	4	
Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool	7		2	1	2	2	
Tallinna Tehnikaülikool	6		2	4			
Tartu Tervishoiu Kõrgkool	6		1	1	1		3
Räpina Aianduskool	5	1	1			1	2
Tallinna Tööstushariduskeskus	4	1	3				
Valgamaa Kutseõppekeskus	4			1	2	1	
Viljandi Kutseõppekeskus	3		1	1	1		
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	2		2				
Kaitseväge Akadeemia	2		1	1			
Tallinna Tehnikakõrgkool	2				1	1	
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	2				2	0	
Eesti Lennuakadeemia	1		1				
Eesti Massaaži- ja Teraapiakool	1				1		
Eesti Merekool	1		1				
Haapsalu Kutsehariduskeskus	1						1
Järvamaa Kutsehariduskeskus	1					1	
Luua Metsanduskool	1	1					
Sisekaitseakadeemia	1			1			

EHIS, seisuga 11.01.2023

8 Setomaa koolide vilistlaste tagasipöördumine Setomaale

Uuringu lähteülesandes paluti uurida Setomaa koolide vilistlaste tagasipöördumist Setomaale. Neid andmeid ei ole aga järjepidevalt vilistlaste kohta kogutud ning need on ka ajas muutuvad. Vilistlaste tagasipöördumisest selgema ülevaate saamiseks koostati veebipõhine küsimustik kogukonnaliikmetele, kes said hinnata vilistlaste tagasipöördumist Setomaale. Koolidelt koguti kokku perioodil 2005–2018 Meremäe Kooli, Mikitamäe Kooli ja Värskas Gümnaasiumi (põhikooli ja gümnaasiumiastme) lõpetanute nimekirjad ning paluti aktiivsetel kogukonnaliikmetel ära märkida, kas vilistlased elavad või töötavad Setomaal või panustavad mingil viisil Setomaa edendamisse.

	A	B	C	D	E	F	G
1		Elab Setomaa vallas	Elab Setomaa lähipiirkonnas (naabervaldades)	Töötab Setomaa vallas	Panustab Setomaa edendamisse (täpsusta kommentaari real, millega panustab)	Ei ela Setomaal ega lähipiirkonnas	Kommentaari kui tead mingit lisainfot (nt kuhu suundus edasi õppima või omandatud haridus), soovid midagi täpsustada või ei ole teiste poolt sisestatud infoga päri.
2	Vilistlane 1	☒	☐	☐	☐	☐	
3	Vilistlane 2	☐	☒	☐	☐	☐	
4	Vilistlane 3						
5	Vilistlane 4	☐	☐	☐	☐	☒	
6	Vilistlane 5	☒	☐	☒	☒	☐	
7	Vilistlane 6	☐	☐	☐	☐	☒	
8	Vilistlane 7	☐	☐	☐	☐	☒	
9	Vilistlane 8	☐	☐	☐	☐	☒	
10	Vilistlane 9	☒	☐	☐	☐	☐	
11	Vilistlane 10	☐	☐	☐	☒	☒	
12							

Vilistlasuuringu veebivorm

Värskas Gümnaasiumi põhikooli- ja gümnaasiumiastme vilistlaste info saadi peamiselt iga lennu Setomaal elavalt klassikaaslastelt. Uuringu teostaja võttis ühendust igast lennust 1–2 vilistlasega ja palus märkida oma lennu kohta tabelisse info. Lisaks vaatasid tabelid üle veel mitmed Värskas kogukonna liikmed ja Värskas Gümnaasiumi õpetajad. Mikitamäe ja Meremäe koolide lõpetajate kohta koguti infot pikaaegsetelt kooliõpetajatelt, klassijuhatajatelt ja kogukonnaliikmetelt.

Vilistlasuuringust selgus, et Värskas Gümnaasiumi gümnaasiumiosa 2005–2018 aasta vilistlastest elab praegu Setomaal 25,8%. Sama ajaperioodi Värskas Gümnaasiumi põhikooliastme lõpetajatest elab Setomaal 28,4%. Mikitamäe Kooli 2005–2018 aasta lõpetajatest elab Setomaal 29,3% ja Meremäe Kooli lõpetajatest 29,2%.

2005–2018	Värskas Gümnaasium (gümnaasiumiosa)		Värskas Gümnaasium (põhikooliosa)		Mikitamäe Kool		Meremäe Kool	
	Kokku	Protsent	Kokku	Protsent	Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Lõpetajaid kokku	155	100%	201	100.0%	92	100.0%	89	100.0%
Elab Setomaal	40	25.8%	57	28.4%	27	29.3%	26	29.2%
Elab naabervallas	12	7.7%	11	5.5%	2	2.2%	7	7.9%
Setomaa+lähi-piirkond	52	33.5%	68	33.8%	29	31.5%	33	37.1%
Elab mujal	103	66.5%	133	66.2%	63	68.5%	56	62.9%
Töötab Setomaal	26	16.8%	28	13.9%	11	12.0%	13	14.6%
Panustab Setomaa edenemisse	31	20.0%	34	16.9%	3	3.3%	5	5.6%

Kui arvestada juurde ka Setomaa naabervaldades elavad vilistlased, siis on kõige rohkem vilistlasi tagasipöördunud Meremäe Koolist (37,1%). Värskas Gümnaasiumi puhul põhikooli ja gümnaasiumi protsendid ühtlustuvad, kui vaadata ka naabervaldades elavaid vilistlasi (vastavalt 33,5% ja 33,8%). Kõige vähem elab Setomaal ja lähipiirkonnas Mikitamäe Kooli vilistlasi (31,5%). Kõige enam töötab Setomaa vallas Värskas Gümnaasiumi vilistlasi (16,8%) ja kõige vähem Mikitamäe Kooli vilistlasi (12%).

Küsimusele “kas vilistlane panustab Setomaa edenemisse” saab vastata vaid subjektiivselt ning seda tõlgendati erinevalt, mistõttu vastustest lõplikke järeldusi teha ei saa. Inimeste subjektiivseid hinnanguid võrreldes näeme, et Värskas Gümnaasiumi vilistlaste panustamist hinnatakse poole kõrgemaks põhikooli vilistlaste panustamisest. Sellest võiks järeldada, et kui noorte haridustee jätkub pikema perioodi vältel kodupiirkonnas, on nad kogukonnaga rohkem seotud, suurema tõenäosusega kogukonna tegevustesse kaasatud ja panustavad ka siis, kui elavad Setomaalt kaugemal.

2005–2018	Põhikoolide vilistlased		Gümnaasiumi vilistlased	
	Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Lõpetajate arv	382	100%	155	100.0%
Elab Setomaal	110	28.8%	40	25.8%
Elab naabervaldades	20	5.2%	12	7.7%
Elab mujal	252	66.0%	103	66.5%
Töötab Setomaal	52	13.6%	26	16.8%
Panustab Setomaa edenemisse	42	11%	31	20.0%

Huvitav erinevus tuleb välja kui võrrelda Setomaa põhikooliastme vilistlaste tagasipöördumist Värskas Gümnaasiumi gümnaasiumiastme vilistlaste tagasipöördumisega. Põhikoolilõpetajate tagasipöördumise graafikult on selgelt näha Setomaale tagasipöördumise tõusutrendi, millest võib ettevaatlikult järeldada, et Setomaale tagasitulemine on aastatega muutunud populaarsemaks.



Vilistlasuuring, 2023

Samas Värskas Gümnaasiumi gümnaasiumiastme vilistlaste tagasipöördumine on lendude lõikes olnud väga muutlik ning ka trendijoon tõusutrendi ei näita.



Vilistlasuuring, 2023

9 Huviharidus ja huvitegevus

9.1 Huviharidus

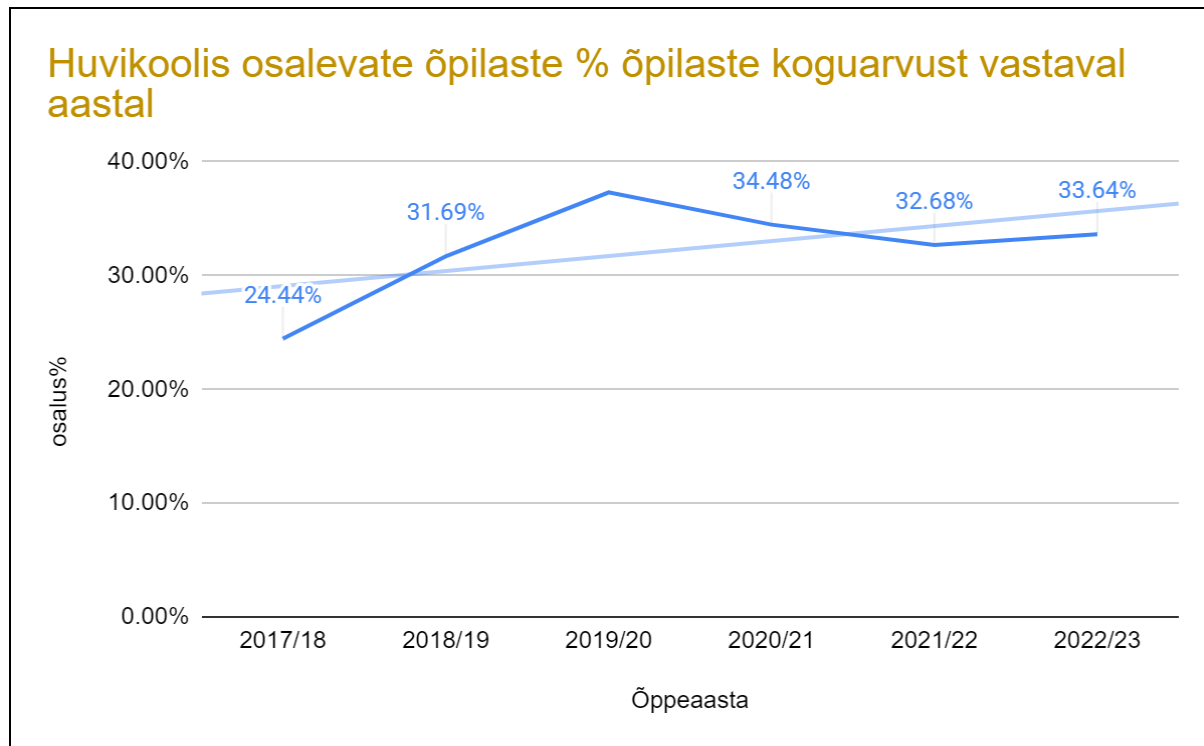
Setomaa vallas tegutseb üks huviharidust pakkuv asutus - Setomaa Muusikakool. Alates 2018. aastast on Setomaa Muusikakooli filiaal tegutsenud Mikitamäel ning alates 2019. aastast ka Meremäel. Alljärgneval graafikul on näha huvikooli õpikohtades osalevate õpilaste arvud ja trendijooned perioodil 2017–2022:



Setomaa Muusikakool, 2023

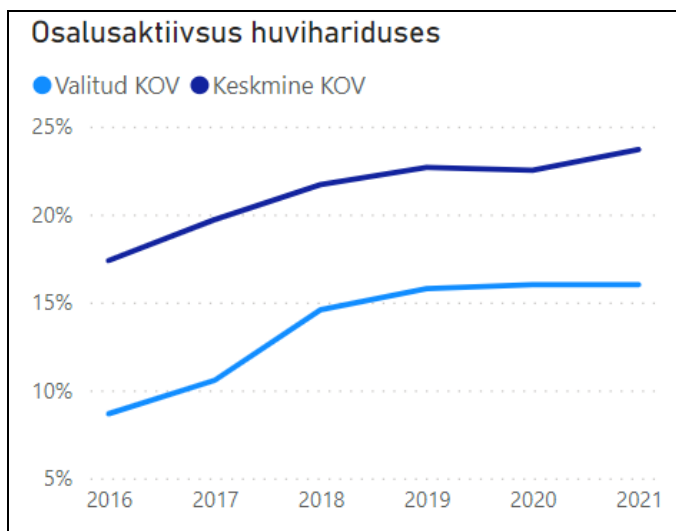
Graafikult nähtub, et Värskä õpilaste arv on tõusutrendis (+14%), Mikitamäel stabiilne ning Meremäel langustrendis (-50% muutus 2019 vs 2022).

Setomaa Muusikakoolis osalevate õpilaste koguarv on aga viimase kuue aasta jooksul olnud tõusutrendis (kasv +66%) ning 2022/23 õppeaastal osaleb huvikoolis juba 33.64% Setomaa koolide õpilastest:



Setomaa Muusikakool, Haridussilm, 2023

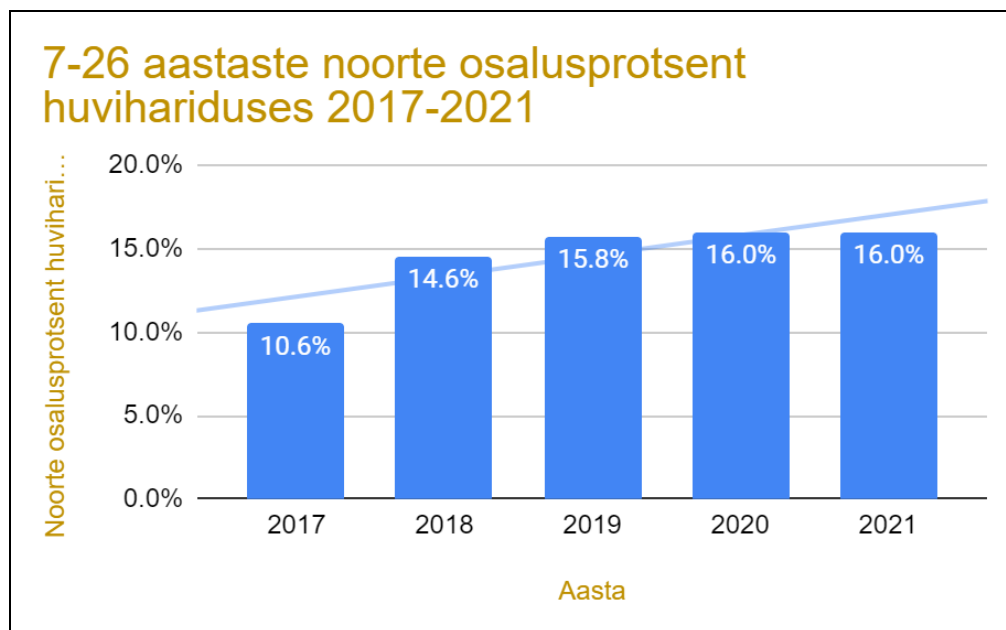
Omavalitsuseti võrreldakse õpilaste osalusprotsendi asemel noorte eagrupi (7-26a)



osalusprotsenti huvihariduses, mis Setomaa vallas on olnud tõusutrendis ning jõudnud 2021. aastaks 16% juurde. Kuigi 16%-line osalus annab Eesti KOV-ide võrdluses eeskujuliku taseme (lävend 15%), jääb see siiski madalamale Eesti keskmise KOVi noorte osalusaktiivsusest huvihariduses (ca 24%).

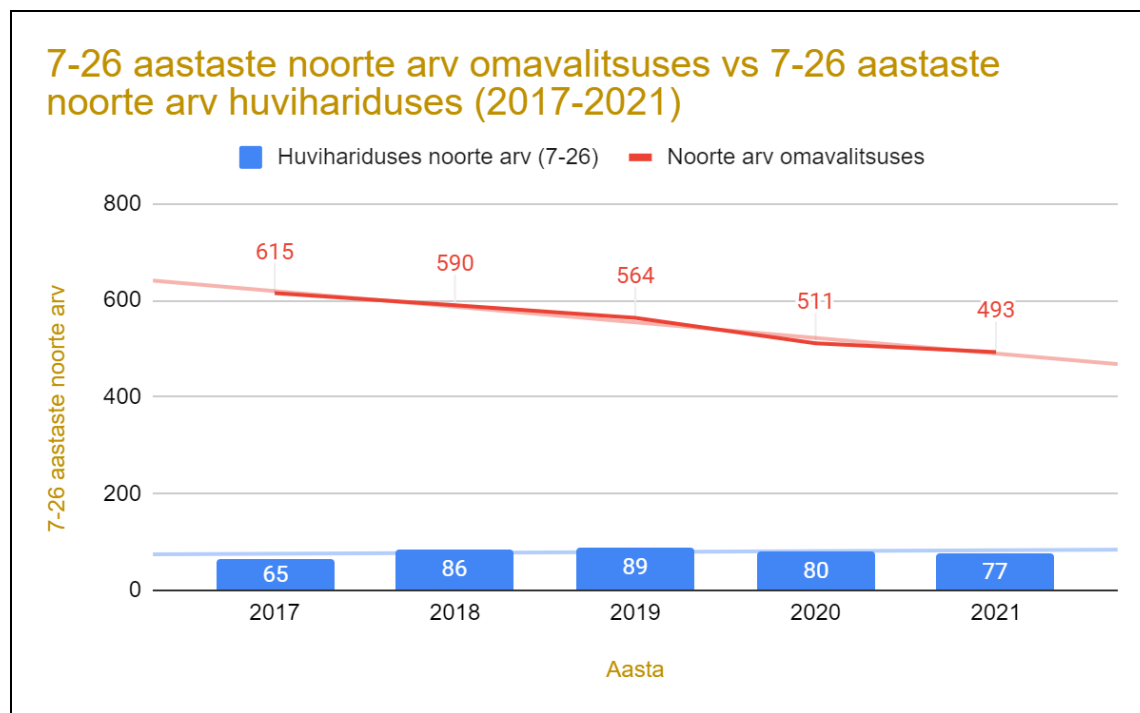
www.minuomavalitsus.ee, 2023

Setomaa valla 7-26-aastaste noorte osalus huvihariduses 2017-2021:



Haridussilm, 2023

2017 ja 2021 aasta võrdluses on 7–26 aastaste noorte arv Setomaa vallas 20% vähenenud, kuid huvihariduses osalevate noorte arv on, väikeste kõikumistega, püsinud üsna stabiilsena:



Rahandusministeerium: www.minuomavalitsus.ee

9.2 Huvitegevus

Setomaa vallas koordineerib koolide huviringe Setomaa Noorsootöö Keskus. Noorsootöö Keskuse korraldatud huviringides osalemine on noortele tasuta - huviringi läbiviimiseks vajalikud vahendid soetatakse keskuse eelarvest või koolide eelarvetest. Setomaa Noorsootöö Keskuse andmetel ei toimu koolides 2022/23 õppeaastal seto kultuuriga seotud ametlikke huviringe (v.a Värska Gümnaasiumis tegutsev laste ja noorte leelopark Laanõtsirk). Viimati tegutsesid omakultuuriga seotud huviringid 2020/21 õppeaastal.

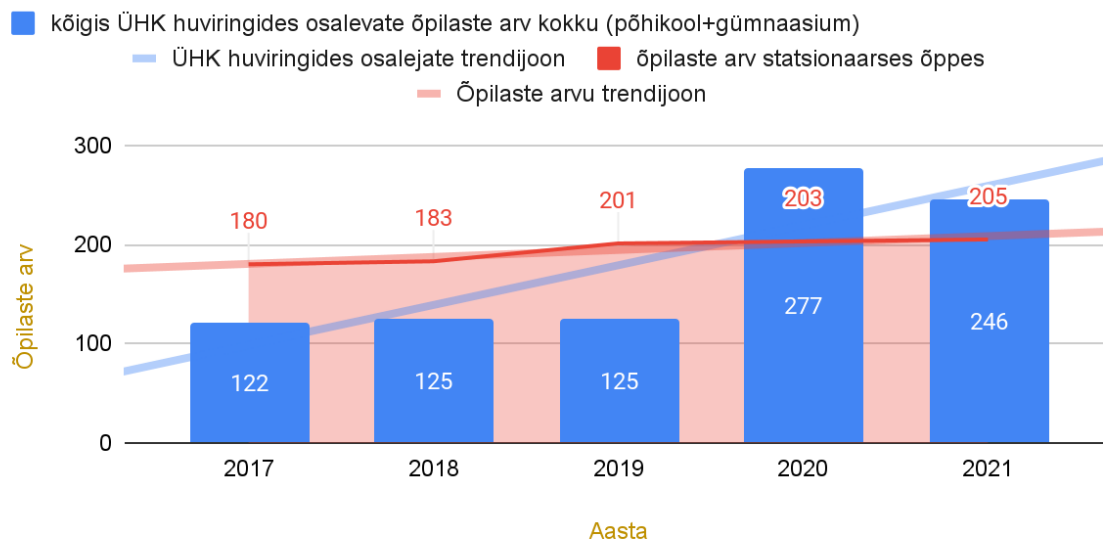
Setomaa koolides toimub kokku 22 huviringi, millest võtab osa 148 õpilast 217-st ehk osalusaktiivsus on 68%. 2022. aastal ei osale mitte üheski koolide pakutavas huviringis 69 õpilast, mis on kolme kooli keskmisena 32% kõikidest Setomaa koolide õpilastest:

2022 / 23	Ringide arv	Huviringid	Osaleb	Ei osale	Õpilasi kokku	Mitteosalejate % õpilastest	Osalus-aktiivsus
Mikitamäe Kool	6	puutöö, muusika, jalgrattaring, sport, jalgpall	31	17	47	34%	66%
Meremäe Kool	6	lauluring, 3K klubi, kunst, keraamika, tekstiil, sport, võrkpall	26	14	41	36%	63%
Värska Gümnaasium	10	visketreening, korvpall, orienteerumine, tantsimine, jalgpall, maalimine, jõusaalitrenn, ujumine, võrkpall, mudilaskoor, lastekoor, robotika, sportlikud meeskonnamängud	91	38	129	29%	71%
KOKKU	22		148	69	217	32%	68%

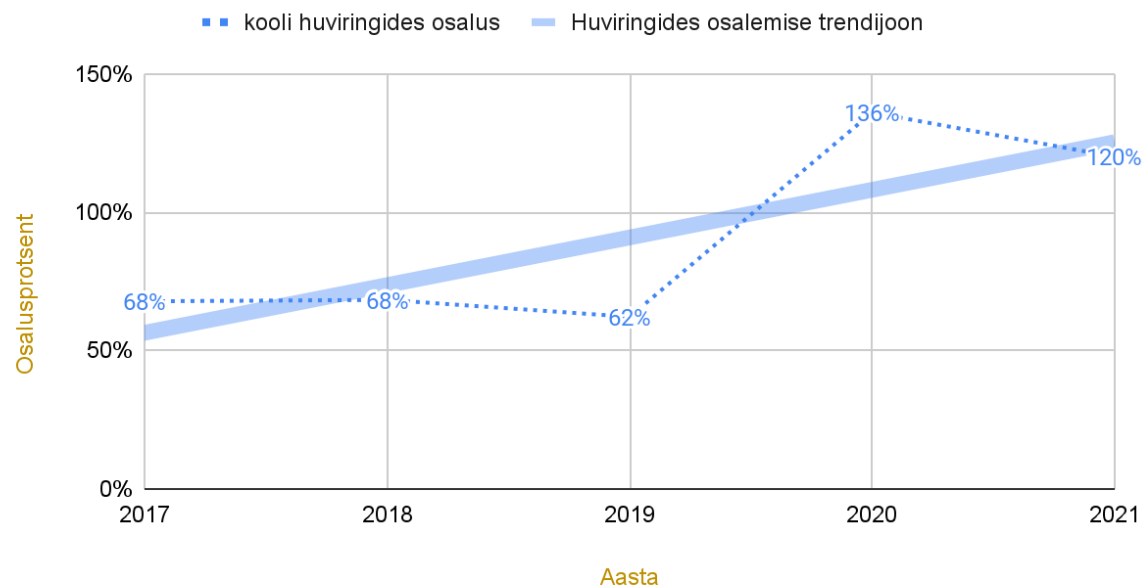
Setomaa Noorsootöö Keskus, 2023

Järgnevatelt graafikutelt näeme, et 2020/21 ja 2021/22 õppeaastal oli huviringides osalevate õpilaste arv suurem kui õpilaste koguarv, mis tähendab, et aktiivsed lapsed osalesid enam kui ühes kooli pakutavas huviringis. Positiivne on huvitegevuses osalevate õpilaste kasvav trendijoon:

ÜHK õpilaste arvu ja huviringides osalevate õpilaste arvu muutus 2017-2021



Osalusprotsent koolide huviringides 2017-2021



Rahandusministeerium: www.minuomavalitsus.ee

10 Haridusasutuste koostöö

Setomaa valla haridusasutuste koostöö hetkeseisu hindamiseks viidi läbi veebiküsitlus Setomaa valla haridusasutuste juhtide seas. Küsitlusele vastasid Värska Gümnaasiumi, Värska Lasteaia, Meremäe Kooli, Mikitamäe Kooli ja Värska Muusikakooli direktorid. Kuna Meremäe Kooli ja Värska Lasteaia direktorid on ametis olnud vaid pool aastat, vastasid küsitlusele ka nende asutuste endised direktorid ning tulemustes võeti arvesse kahe direktori hinnangud. Uuringust selgus, et Setomaa valla haridusasutuste vahel puudub regulaarne ja süsteemne koostöö. Suheldakse vajaduspõhiselt ja koostöö planeerimiseks koosolekuid reeglina ei korraldata. Kõige parem ja süsteemsem koostöö on koolide ja Setomaa Noorsootöö Keskuse vahel, sest noorsootöötajad on tööl ka kooli huvijuhtidena, mis tagab info liikumise ja igapäevase koostöö asutuste vahel. Kõige madalamalt hinnati koostööd Setomaa lasteaedade vahel ning koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumiga, mis vastajate hinnangul praktiliselt puudub. Vastajad said hinnata ka koostöö vajalikkust. Kõige olulisemaks peeti koostööd koolide ja Noorsootöö Keskuse vahel, koostööd koolide vahel, koostööd Setomaa valla ja Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning koostööd koolide ja Setomaa Muusikakooli vahel. Võttes arvesse ka hinnanguid koostöö vajalikkusele, saab probleemkohtadena esile tuua koostöö Setomaa koolide vahel, mida on hinnatud 5 palli süsteemis hindegaga 3,2 (vajalikkus 4,8) ja koostööd Setomaa vallaga, mida on hinnatud hindegaga 2,9 (vajalikkus 4,8). Aritmeetiline keskmine hinnang koostöö Setomaa haridusasutuste koostöö hetkeseisule oli 3,1, samas kui keskmine hinnang koostöö vajalikkusele oli 4,4.

	Sagedus	Süsteemsus	Tulemuslikkus	Sujuvus	Suhted	Vastavus ootustele	Kokku (keskmine)	Koostöö vajalikkus
Koolid ja Noorsootöö Keskus	4.5	4.5	4.5	4.5	4.7	4.5	4.5	5.0
Koostöö Noorsootöö Keskusega	3.6	3.6	3.6	3.6	4.6	3.8	3.8	4.2
Koolid ja lasteaiad	3.6	3.1	3.6	3.9	4.6	3.6	3.8	4.4
Koostöö Kultuurikeskusega	3.5	3.3	3.6	3.4	4.3	3.3	3.6	4.5
Koostöö ettevõtetega	3.4	3.4	3.5	3.8		3.4	3.5	4.3

	Sagedus	Süsteemsus	Tulemuslikkus	Sujuvus	Suhted	Vastavus ootustele	Kokku (keskmine)	Koostöö vajalikkus
Koolid ja muusikakool	3.5	3.3	3.3	3.3	3.8	3.3	3.4	4.8
Koolide koostöö	3.0	2.5	3.3	3.2	4.3	2.7	3.2	4.8
Koostöö raamatukogudega	2.8	2.8	3.0	3.0	3.7	2.9	3.0	4.0
Koostöö vallavalitsusega	3.0	2.6	2.8	2.7	3.3	2.7	2.9	4.8
Koostöö Setomaa muuseumidega	2.9	2.5	2.6	2.9	3.5	2.6	2.8	4.0
Lasteaiad ja muusikakool	2.5	2.5	2.5	2.8	3.4	2.5	2.7	4.1
Koostöö 3. sektoriga	2.5	2.3	2.5	2.5		2.5	2.5	3.5
Koostöö HTM-ga	2.4	2.4	2.3	2.3		2.4	2.4	4.9
Lasteaedade koostöö	1.8	1.8	2.2	1.8	2.7	2.2	2.1	4.2
Aritmeetiline keskmine	3.1	2.9	3.1	3.1	3.9	3.0	3.1	4.4

Värska Gümnaasiumil on väga hea koostöö Setomaa Noorsootöö Keskusega. Hea koostöö on Värska Gümnaasiumil Setomaa Raamatukogude, ettevõtete ja Värska Lasteaiaga. Kõige madalamalt hinnati koostööd Setomaa vallaga ja kooliga samas hoones asuva Setomaa Muusikakooliga. Madalalt hinnati ka Setomaa koolide omavahelist koostööd ja koostööd Setomaa Muuseumidega. Keskmine hinnang koostööle oli 3,3 (5 palli süsteemis).

Meremäe Koolil on väga hea koostöö Setomaa Noorsootöö Keskusega ning hea koostöö Setomaa Muusikakooliga. Koostööd puudub Setomaa Muuseumidega ja Setomaa Raamatukogudega. Meremäe Kooli lasteaiad puudub koostöö teiste Setomaa lasteaedadega ning Setomaa Muusikakooliga. Nõrgana tajuvad Meremäe Kooli juhid koostööd ka kolmanda sektoriga. Keskmine hinnang koostööle oli 2,4 (5 palli süsteemis), mis on Setomaa haridusasutustest madalaim ja tuleneb ilmselt kooli logistilisest eraldatusest teistest valla haridusasutustest.

Mikitamäe Koolil on väga hea koostöö sama asutusena tegutseva Mikitamäe lasteaiaga. Hea koostöö on koolil Setomaa Noorsootöö Keskuse, Setomaa Muuseumide, Setomaa Raamatukogude, ettevõtete, Setomaa Muusikakooli ja Setomaa

Kultuurikeskusega. Kõige madalamalt hinnati koostööd Setomaa vallaga ja Setomaa lasteaedade omavahelist koostööd. Keskmine hinnang koostööle oli 3,6 (5 palli süsteemis), mis on võrreldes teiste Setomaa haridusasutustega kõrgeim.

Värska Lasteaed hindas kõige madalamalt koostööd Haridus ja Teadusministeeriumiga ja kolmanda sektoriga. Väga nõrgaks hinnati ka Setomaa lasteaedade omavahelist koostööd. Hea koostöö on Värska Lasteaial Setomaa Muuseumide ja Setomaa Raamatukogudega. Keskmine hinnang koostööle oli Värska Lasteaial 3,4 (5 palli süsteemis).

Setomaa Muusikakoolil on hea koostöö Setomaa Kultuurikeskusega, kuid koostöö puudub Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning kolmanda sektoriga. Muusikakooli koostöö on minimaalne Setomaa Raamatukogude ja Noorsootöö Keskusega. Keskmine hinnang koostööle oli väga madal – 2,5 (5 palli süsteemis), mis näitab, et Setomaa Muusikakool jääb asutusena Setomaa vallas üsnagi üksi.

Negatiivselt paistab silma koolide ja Setomaa Vallavalitsuse omavaheline koostöö, mille keskmiseks hindeks on 2,5 (5 palli süsteemis). Kõige kehvemaks hinnatakse koostööd valla finantsosakonna ja haridusosakonnaga. Hea koostöö valla haridus- ja finantsosakonnaga on võtmetähtsusega, et hoida haridusasutuste juhtide motivatsiooni ja toetada ladusat töökorraldust ning koolide arendamist. Koolijuhid ootavad vallajuhtidelt ja -ametnikelt suuremat kaasamist otsuste tegemisse ning aruteludesse, avatust, läbipaistvust, rohkem tagasisidet, kiiremat info jagamist ning võrdväärset ja toetavat partnerlust ning mentorlust. Probleemina on välja toodud haridusprojektide (nt ERASMUS+) elluviimise takerdumist finantsosakonna taha, kokkulepete mitte täitmist, ülevalt alla juhtimisstiili ning vähest huvi ja koostööd hariduse väljakutsete lahendamisel.

Koostöö vallaga	Haridusosakonnaga	Finantsosakonnaga	Kantseleiga	Vallavanemaga
Kokku (keskmine)	3.2	3.1 (koolidega 2,7)	4.0	3.7 (koolidega 3.5)

Järgnevalt on välja toodud Setomaa haridusasutuste juhtide küsitluse avatud küsimuste vastused, mis toovad täpsemalt välja, milles asutuste vaheline koostöö siiani on põhiliselt seisnenud ning millist koostööd oodatakse riigilt ja kohalikult omavalitsuselt. Ka siit joonistub välja, et koostöö on olnud üsna vähene, projektipõhine ja ebaregulaarne ning selgelt mõtestamata. Juba hästi toimivad koostöökohad on aga oluliseks sisendiks Setomaa haridusasutuste koostöö edasisel planeerimisel.

Setomaa koolide omavaheline koostöö

- Majandusõppe projekti raames ühised ettevõtluspäevad ja õpilasfirmade laadad;
- Setomaa Noorsootöö Keskuse ühisprojekt "Julge ja loov Setomaa noor" (projektijuhid H. Elgindy ja S. Andreson), millega kolme kooli noored käisid Tallinnas;
- Õpilasesindused on koos käinud;
- Töötajate ühiskoolitus (tuleohutus 2019 või 2018);
- Ühised õpetajad (Värskal ja Mikitamäel - käsitöö ja kunst);
- Võrumaa spordivõistlustele sõidetakse võimalusel ühise transpordiga;
- IT õpikoda "Noored Koodi" Värskas 2022 sügisel, kõigi koolide õpilased kaasatud;
- Traditsioonilisel Seto muinasjutupäeval osaleme;
- Noorte heaks projekt;
- Lõpueksamite korraldamine;
- Kokkade koostöö mahetoidu teemal.

Setomaa koolide ja lasteaedade koostöö

- Omavaheline koostöö jääb väga põgusaks. On olnud vähene suhtlus korralduslikes küsimustes. Näiteks jõulupeo planeerimine, kuidas ja kuna korraldada, et vanemad saaksid mõlemas kohas käia;
- Eelkool;
- Õpilasesindus käis ühel aastal sõbrapäeval lasteaial külas;
- Meie õpetajad on osalenud lasteaiaõpetajatega ühisel õuesõppemetoodika koolitusel;
- Sügisel 2022 valmistasid koolikokad lasteaiale toitu;
- Kokkade omavaheline koostöö mahetooraine kasutamisel;
- Kooli ja lasteaia ühised üritused: spordipäev, aktused jt;

- Kuigi Meremäel on kool ja lasteaed samas hoones, on koostöö nõrk. Ühiseid projekte on Meremäe ja Obinita rühmal (mudilaste laulupeol osalemine). Lisaks õpetajate ühiskoolitused ja mahetoidu projekt.
- Staadioni ja võimla kasutamine;
- Võimalikud juhendatud treeningud (eelkõige pallimängud) koolieast noorematele (koos 1. klassiga või I kooliastme huvilistega);
- Külaskäigud tähtpäevadel vms (sõbrapäev, mardi-või kadrikombestik, jüriöö jooks, kevadnäitus, tutipäev).

Setomaa lasteaedade koostöö

- On olnud väga põgusad arutelud, näiteks suviste lahtiolekuaegade suhtes. Mikitamäe Kooli juhiga oleme põgusalt arutanud ühise ürituse tegemist, kuid pole jõudnud konkreetsete plaanide ja tegevusteni;
- "Tean. Tunnen. Oskan" projektis osalemine;
- Mikitamäe korraldab järjepidevamalt seto muinasjutupäeva (üles astunud ka lasteaialapsed);
- Värska Lasteaed on korraldanud (vist 2015 ja 2016) paar korda aastas piirkonna lasteaiarühmadele ühisüritusi-mänguhommikuid (sügisel "Lehekullamängud" ja talve lõpus "Lumemängud") – osalenud on 2x Orava Kooli lasteaiarühm, 2x Mikitamäe Kooli lasteaiarühm, 1x Obinita rühm, 1x Räpina liitrühm;
- Setomaa Kultuuriprogramm on toetanud Setomaa lasteaedade keelepesa-aasta ühisprojekti (õppe- ja huvikäigud/teematoad piirkonnas + rahvariidekomplektid) (taotlus ja aruandlus Värska Lasteaed) .

Setomaa koolide ja muusikakooli koostöö

- Muusikakooli õpilased esinevad koolide ja lasteaedade sündmustel. Kui on ühised õpetajad, siis on koostöö tulemuslikum (Värska ja Meremäe).
- Muusikakooli rahvapilliansambli esinemine kooli jõulupeol 2019, lõpuaktusel;
- Projekti "Koolikontsert" korraldamine õpilastele;
- Kooliruumide kasutamine;
- Kooli koristaja koristab muusikakooli ruume;
- Muusikakooli õpetaja juhendab koolis pilliringi; õpilased esinevad kooliüritustel
- Muusikakooliga koostöös sai tehtud jõulupeo kava. See töötas tänu sellele, et Muusikakooli filiaal on meie majas. Nii on võimalik otsekontakt iga nädal. Samuti on muusikaõpetaja ka muusikakooli õpetaja – ka see soodustab oluliselt koostööd.

Koostöö ei käi niivõrd juhtide vaid pigem õpetajate tasandil ja see ongi minu hinnangul hea.

Setomaa lasteaedade ja muusikakooli koostöö

- Muusikakooli laste esinemine Värskas lasteaias (nt advendihommik);
- Eelkõige muusikakooli eelklassi võimalus 6–7 a huvilistele;
- Koolikontsertidest osa saamine.

Setomaa haridusasutuste koostöö Setomaa Noorsootöö Keskusega

- Noorsootööspetsialist on huvijuht; kooliürituste korraldamine; huvitegevuse ja tunnivälise vaba aja sisustamine noortekeskuses ja mujal; ühised lapsed, koostöö lapse toetamisel; Projekt Noorte heaks, noorte omaalgatusprojektid, nt "Köögililja teekond lauale" jpt;
- Noorsootööspetsialist töötab noortekeskuses ja koolis, juhib õpilasesindust;
- Kuna noorsootöötaja on ühtlasi ka huvijuht, siis on koostöö korraldamine väga lihtne ja sujuv. Noorsootöötaja teab õpilasi, päeva esimesel poolel toimub tihe infovahetus (millised üritused koolis, millised noortekeskuses). Huvijuht korraldab koolis pidevalt üritusi koostöös õpetajatega, kirjutab projekte, juhib projektitegevusi;
- Laagrite korraldamine;
- Lasteaia saalis (ühel aastal ka noortekas) on toimunud juhendatud tantsutunnid. Lisaks on keskuse poolt algatatud üritused (nt muinasjutudisko, ministaaride õhtu jms) olnud väga oodatud ja rõõmurohked.

Setomaa haridusasutuste koostöö Setomaa Muuseumidega

- Üksikud muusikakooli esinemised on toimunud;
- Värskas Lasteaial külaskäigud ja õppeprogrammide läbimine koos praktilise tegevusega nii Värskas, Saatses kui Obinitsa majades.
- Värskas lasteaia seto keelepesarühm teeb väga tihedalt muuseumiga koostööd. Sellest tulenevalt oleme muuseumiga rohkem suhelnud;
- 1. juuni - muuseumipäev, ajaloo- ja pärimusõpetuse tunnid muuseumis, õpilaste osalemine muuseumiprogrammides, teemapäevadel. Vajaka jääb koostöö kavandamises - mida ja kuidas koostöös toimetada. Nt võiks toimuda õpetajatele õppeprogrammide tutvustus (infopäev). On juhtunud, et info teemapäevadel osalemise kohta jõuab kooli viimasel minutil;
- Osaleme muuseumiprogrammides ning lastekaitsepäeva üritusel;

Setomaa haridusasutuste koostöö Setomaa Raamatukogudega

- Ühine koostööprojekt oli advendihommiku raames, kus sai palutud, et nad tuleksid lasteaeda esinema. Tuldi hea meelega. Rohkem pole koostööd omavahel teinud. Sooviksin, et rühmad külastaksid tihedamini raamatukogu.
- Koostöö Värskas kooli ja valla raamatukogu juhatajate vahel;
- Maaraamatukogudes toimub üleriigiline projekt, kirjanikud ringreisil. Värskas raamatukogu külastavad kirjanikud kohtuvad õpilastega koolis. Toimiv kokkulepe: kirjanikud nende poolt, kuulajad meie poolt.
- Ilon Wiklandi kohvernäitus „Pikk-pikk teekond“. Tõime kohvrid Värskas kooli raamatukokku, kus toimusid tunnid klasside kaupa.
- Põhiline koostöö: kui ainekavas on klassile lugemiseks raamat, mida Värskas kooli raamatukogus klassijagu ei ole, siis vallaraamatukogu tellib ja soetab koolile vajalikud raamatud teistest raamatukogudest;
- Uued valla raamatukogu spetsialistid küsivad nõu Värskas kooli raamatukogu juhatajalt, sest kool osaleb juba mitmel aastal lugemisprojektides „Meie väike raamatukogu“ ja „Lugemisisu“;
- Raamatukogu programm on ühine - RIKS;
- Emakeele tundides külastavad aineõpetajad õpilastega valla raamatukogu, tutvudes uute ilmunud raamatutega;
- Raamatukogu töötaja käib nii koolis kui lasteaias, korraldab üritusi: Kuldvillak, Raamatu tutvustamise päevad jne.
- Kui Värskas Raamatukogu asus Värskas Lasteaiaga samas hoones, oli väga lihtne koostööd korraldada ja lubada lastele iseseisvat asutuse külastust (laenutuskogemus). Lisaks olid kokku lepitud 1x aastas ettelugemispäevad (rühmade kaupa) ja lasteaia saalis või raamatukogus korraldatud lastekirjanikega kohtumistest said osa vanemad Värskas lasteaia vanemad rühmad.

Koostöö Setomaa Kultuurikeskusega

- Kõik muusikakooli suuremad üritused toimuvad kultuurikeskuses, käime esinemas nende korraldatud sündmustel (viimane oli pensionäride jõulupidu);
- Värskas Lasteaiaga koostööprojekt advendihommiku raames, kus sai palutud, et nad tuleksid lasteaeda meisterdama. Koolitus toimus kultuurikeskuse saalis;
- Kasutame kultuurikeskuse saali aktuste (1.sept, lõpuaktused) ja Playback läbiviimiseks, sh helitehnikut ja -tehnikat kasutame; algklassid on käinud

teatrietendustel, kultuurikeskus on jaganud meie sündmuste kohta infot. (2022. aastal ei võimaldatud Värskas koolil kultuurikeskuses vabariigi aastapäeva aktust läbi viia);

- Viime koos läbi Seto muinasjutupäevi, osaleme üritustel;
- Lasteetendused ja -filmid, huviringidest osavõtt (eelkõige õp Piret Torm-Kriisi tantsuõpetus), igakülgne toetus seto pärimuskultuuri edasikandmiseks (nt keelepärahummoku läbiviimine lasteaias).

Millist tuge ja koostööd Te Setomaa Vallavalitsuselt vajaksite?

- Rohkem kaasamist ja teavitamist muusikakooli puudutavate määruste koostamisel.
- Ootaks rohkem info jagamist, läbipaistvust, toetust, süsteemsust. Kuna olen esimest aastat alles tööl, siis on kõik veel õppimine ja avastamine. Vahel arvatakse, et sa tead kõike iseenesest mõistetavalt. Tunnen puudust mentorist. Tundub, et vahel räägid enda murekohad ära, aga sa oled nendega üksi ning kuskilt nõu ja lahendusi ei tule. Tihti tundub, et huvitundmine on ühepoolne.
- Sõbralikud ja toetavad suhted; asjaajamises enam läbipaistvust, selgitusi (mida-milleks), kaasamist valdkonna ühisaruteludesse; vallasiseselt haridusvaldkonna süsteemset ja avatud juhtimist; võimalusel kaasata Vallavalitsuse ametnike õppekäikudele, motivatsiooniüritustele ka hallatavate asutuste juhte, et oleks ametnikega parem kontakt ja teineteisemõistmine;
- Infovahetust, pingevabasid arutelusid, konstruktiivset ja objektiivset tagasisideandmist; tunnet, et oleme võrdväärsed partnerid;
- Ma ei saa öelda, et ma ei saa tuge aga vahepeal algajana ei oska kõike küsida ja asjad selguvad töö käigus. Oleksin sisseelamiseks vajanud alguses mentorit või eelmist sama töö tegijat, kel oleks olnud aega mind tööülesannetega kurssi viia. Vahepeal mulle tundub, et ei arvestata või ei saada aru kooli spetsiifikast (ei saada nt aru, et õpetajatele ei ole mõtet teha üritusi keset koolipäeva, meie kohusetundlikud õpetajad lihtsalt ei lähe sinna, sest sel ajal on tunnid ja iga väikese asja pärast koolipäeva ei kärbita);
- Eks toetatud ja aidatud on ikka võimaluste ja vahendite piires, sh on nii vallavanema kui volikogu esimehe poolt välja kaubeldud ka riigieelarvelisi toetusi (nt õueala arendamiseks (rattarada ja liiklusväljak), hoone katuse vahetamiseks, neljanda rühma loomiseks jm).

Millist tuge ja koostööd Setomaa haridusasutused Haridus- ja Teadusministeeriumilt vajavad?

- Õpetajate koolitus, nõustamine, juriidilised konsultatsioonid jm;
- Osalen vajalikel HTM-i infotundidel, nõupidamistel, küsitlustel, uuringutel, nende kohta info on olnud õigeaegselt kättesaadav, meilitsi, veebilehel. Pole olnud vajadust ministeeriumi ametnikuga vahetult suhelda. Tekkinud küsimuste korral on valla Haridusosakonna juhataja pöördunud HTM ametniku poole;
- Infovahetus;
- Väikekoolidele, kus eeldatakse, et klasse liidetakse, võiks olla ka liidetud õppekavad, mis arvestaksid erinevate klasside liitmist, et liitklassi õpetajate tööd veidigi lihtsustada. Praegu teeb liitmise töö õpetaja ja see ei ole lihtne, sest paljudes ainetes on oluline ka teemade järgnevus;
- Otsekontakti koolidega;
- Piirkonna erilisust silmas pidades on finantsiline abi igati oodatud (keelepesa toetamine; lasteaia erispetsialisti (logopeed-eripedagoog) ametikoha loomise/suurendamise toetamine, kooliõpetajatega võrdsed pedagoogide palgamäärad) jm.

Milliste ettevõtetega teevad Setomaa haridusasutused koostööd?

- Värska Sanatoorium
- COOP Põlva
- Kohalikud mahetootjad ja ettevõtjad
- Kirsi Talo
- OÜ Liinamäe Reisid

Milliste kolmanda sektori organisatsioonidega teevad Setomaa haridusasutused koostööd?

- Värska Gümnaasium: Setomaa Liit, Seto Käsitöö Kogo, Seto Küük, Setomaa Haridusselts, Nooruslik Setomaa, Korvpalliklubi Valgamaa. Kõige tõhusam: Setomaa Liit;
- Mikitamäe Kool: Setomaa Liit, Mäe Jahiselts;
- Meremäe Kool: Setomaa Liit;
- Värska Lasteaed: MTÜ Kirävüü, MTÜ Värska Orienteerumisklubi Peko, MTÜ Tedrekuke, SA Innove (õppenõustamine).

11 Uuringu kokkuvõte

11.1 Setomaa hariduse väljakutsed uuritud valdkondades

Rahvastik

- Setomaa rahvastiku vähenemine (viimase 7 aastaga -19%) ja vananemine. Sünnitusealiste naiste arv on kahanenud 7 aastaga 22%. Töö- ja pereloomisealistes põlvkondades on Setomaa rahvastikus kõige kiirem elanike arvu langus.
- Prognoositav õpilaste arvu vähenemine. 1990-ndate madal sündimus Eestis toob 10–15 aasta pärast kaasa õpilaste arvu järsu vähenemise. Viimase aastaga (2022) kahanes Setomaal sündide arv 49% ja Lõuna-Eesti valdade võrdluses on sündide arvu languse prognoos Setomaal kõige kiirem. Sündide arv kahaneb järgmise 10 aastaga prognoositavalt 56%, aastaks 2045 72%.

Haridusränne

- Vaid 35% Setomaa põhikooli lõpetajatest jätkab kooliteed Värska Gümnaasiumis. Värska Gümnaasiumi 10. klassi õppekohtade prognoos on keskmiselt 8–10 last aastas.
- Setomaa valla haridusasutused ei ole tõmbekeskused teiste KOVide lastele. Setomaa valla lapsi on teiste KOV-ide haridusasutustes 78 ja teiste KOV-ide lapsi Setomaa valla haridusasutustes poole vähem, 35.
- Hajaasustus ja piiriäärne asukoht. Pikk koolitee (kuni 25 km) Luhamaa, Saatse ja Matsuri piirkonnast. Piiriäärse asukoha ja kauguse tõttu keskustest on keerulisem leida kvalifitseeritud õpetajaid ja meelitada gümnasiste.

Õpitulemused

- 45,6% Setomaa koolide õpilaste sooritatud tasemetöödest on alla Eesti keskmise. Kõige nõrgemad on tulemused I kooliastme matemaatikas (58% tasemetöödest alla Eesti keskmise) ja II kooliastme loodusõpetuses (56% alla Eesti keskmise).
- Laia matemaatika ja B2 võõrkeeke riigieksami tulemused on Võrumaa keskmisest madalamad. Laia matemaatika madal tase seab piirangud edasistele haridusvalikutele. Madal B2 võõrkeeke tase vähendab karjäärivalikuid ning välismaal õppimise võimalusi.
- Pärast põhikooli gümnaasiumis haridusteed jätkavate õpilaste osakaal on Meremäe ja Mikitamäe koolides Eesti keskmisest oluliselt madalam ning kutsekoolis jätkajate

osakaal Eesti keskmisest pea kaks korda kõrgem. 2022/23 õppeaastal on vaid 2 Setomaa õpilast omandamas koos kutsega ka keskharidust, ülejäänud kutsekooli valinud õpilased jäävad ilma keskharidusest, mis oluliselt kitsendab nende tulevasi karjäärivalikuid.

Õpetajad

- Lähema 5 aasta jooksul jääb pensionile 27% Setomaa õpetajatest ning 15 aasta jooksul 64% õpetajatest. 64% õpetajatest on vanuses 50+, 27% vanuses 60+. Alla 30-aastaseid õpetajaid on vaid 7%.
- Setomaa õpetajate tegelik palk on 11% madalam Eesti munitsipaalkoolide õpetajate keskmisest palgast ja on väikseim Võru maakonnas.
- Setomaa õpetajate madal keskmine koormus (0,6).
- Keskmiselt 35% Setomaa koolide õpetajatest ei vasta kvalifikatsioonile, ühes koolis 54%.
- Peaaegu pooled ehk 48% Setomaa õpetajatest on viimased tasemeõpingud lõpetanud enam kui 26 aastat tagasi.
- Tugispetsialistide puudus. Kolme kooli peale on tagatud psühholoogi teenus 1 päeval kuus, lasteaias puudub logopeed, ühes koolis puudub eripedagoog. Haridusasutustes töötavad tugispetsialistid on kõik vanusegrupis 50+ ja jäävad 10–15 aasta jooksul pensionile.
- Setomaa valla väärtuspakkumine uute õpetajate leidmiseks ei ole üle-Eestilises õpetajate puuduse kontekstis konkurentsivõimeline – madal koormus, Võrumaa madalaim palk, elukohtade vähesus, tagamaaline asukoht.

Koostöö

- Haridusasutuste vähene koostöö omavahel ja valla allasutustega. Koostöös puudub regulaarsus, eesmärgistatus ning süsteemsus. Koostöö Setomaa lasteaedade vahel praktiliselt puudub. Meremäe Kool asub teistest Setomaa haridusasutustest ning allasutustest kaugel ja jääb üksikuks. Haridusasutuste ja KOVi koostöö ei ole sujuv.

Ressursid

- 2018–2022 keskmine hariduskulude osakaal väljaminekutest on vaid 26%. Setomaa vald oli 2021. aastal kõige madalama hariduskulude osakaaluga KOV Eestis. Väikese

rahvaarvuga KOVide võrdluses on Setomaa valla hariduskulud elaniku kohta samuti viie kõige madalama hulgas.

- Perioodil 2019–2022 kasvasid haridusasutuste majandamiskulud keskmiselt 64%.
- Keskmine pinnakasutus koolides on 33.04 m² õpilase kohta, mis on 3x suurem optimaalsest ressursitõhusast pinnakasutusest (10 m² õpilase kohta).
- Haridusasutuste kõrged personali- ja majandamiskulud, mistõttu jääb investeeringuteks vähe ressursi.
- Toetus- ja tasandusfondi piirkondlik koefitsient (1.983) ei rakendu HEV-lastetoetuse arvestamisel. Setomaa vald saab riigilt tõhustatud toel oleva õpilase eest vaid 38 eurot kõrgemat pearaha kui tavaõppes õppiva lapse eest (riiklik koefitsient 2.0). Eritoel õppiva lapse eest saab Setomaa vald vaid 2x rohkem tavaõppe õpilasest (riiklik koefitsient 4.0).

11.2 Setomaa hariduse tugevused uuritavates valdkondades

Rahvastik

- Mikitamäe Koolis on õpilaste arv püsinud viimased 12 aastat stabiilsena. Kõigis Setomaa koolides on õpilaste arv viimasel 6 aastal kasvanud ~20%.
- Setomaa koolide prognoositav õpilaste arv püsib järgmised 10 aastat pigem stabiilsena (kui rändes ei toimu järske muutusi või lapsi ei viida teiste valdade koolidesse).
- Kolme Setomaa kooli piirkonnad on kooliminevate laste arvult üsnagi võrdsed. Meremäe Koolis on kooliminevate laste arv tõusutrendis (Mikitamäel väikeses langustrendis ja Värskas piirkonnas veidi kiiremas langustrendis).
- Värskas Lasteaia suur laste arvu kasv – viimase 10 aastaga on laste arv kahekordistunud.
- 33% Setomaa koolide lõpetajatest jõuab tagasi Setomaale või naabervaldadesse elama.

Õpetajad

- Lasteaiaõpetajate vastavus kvalifikatsioonile on küllalt kõrge (85%).
- Igas Setomaa koolis on olemas logopeed.

-
- Lasteaiaõpetajate kõrge palgatase.

Õpitulemused

- Värska Gümnaasiumi põhikooli õpilaste edasiõppimine gümnaasiumis on Eesti keskmisel tasemel.
- Värska Gümnaasiumi lõpetajatest 40% jätkab kooliteed ülikoolis (kõrgem Võrumaa keskmisest, oluliselt kõrgem naabergümnaasiumitest ja vaid 2% madalam kui Eesti keskmine).
- Haridustee katkestavate põhikooli- ja gümnaasiumiastme lõpetajate osakaal on Setomaa vallas madalam Eesti keskmisest.
- Värska Gümnaasiumi põhikooli lõpetajatel on keskhariduse omandamise % 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist kõrgem kui Võrumaa keskmine.
- Värska Gümnaasiumi eesti keele riigieksami tulemused on kõrgemad kui Võrumaa keskmine.

Huviharidus ja huvitegevus

- Noorte osalus huvihariduses on kõrge, osalus koolide huviringides on kasvutrendis.

Koostöö

- Edukas koostöö Setomaa koolide ja Setomaa Noorsootöö Keskuse vahel.
- Haridusasutuste ja Setomaa valla allasutuste juhtide vahel on head suhted.

12 Kasutatud kirjandus

1. European Commission/EACEA/Eurydice, 2021. Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe – 2019/20. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/teachers-and-school-heads-salaries-and-allowances-europe-20202021>
2. OECD (2021). Shrinking smartly in Estonia. Preparing regions for demographic change. OECD Rural Studies.
https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/kahanemisega_kohanemine_ees_tis_luhikokkuvote.pdf
3. Raudla, 2022. Ministeerium: hariduse kättesaadavust ei tohi tagada kvaliteedi arvelt". *Õpetajate Leht*. 11.03.2022.
<https://opleht.ee/2022/03/ministeerium-hariduse-kattesaadavust-ei-tohi-tagada-kvaliteedi-arvelt/>
4. Tiit, E-M., 2000. Sündimuse dünaamika Eestis. Mõjutused, trend ja prognoos euroopa rahvastikuprotsesside taustal.
https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/sundimuse_dunaamika_eestis.pdf
5. Vikipeedia, 2023. Keeleoskustase. <https://et.wikipedia.org/wiki/Keeleoskustase>

13 LISA 1 Tasemetööde tulemused 2013-2022

Aasta	Test	Õppeasutus	Eksaminandid	Max võimalik pallide arv	Keskmine	Keskmine (%)
2013	Eesti keele 6. klassi tasemetöö	Meremäe				
		Kool	6	68	48.00	70.00
		Värska				
		Gümnaasium	11	68	53.36	78.09
		Võru				
		maakond	63	68	52.54	76.87
		Kogu Eesti	1331	59	43.70	74.06
	Matemaatika 3. klassi tasemetöö	Mikitamäe				
		Kool	7	60	49.29	82.14
		Võru				
		maakond	64	60	47.97	79.97
		Kogu Eesti	1432	60	48.22	80.36
2015	Matemaatika (3. klassi tasemetöö 2015)	Värska				
		Gümnaasium	8	42	32.38	77.00
		Võru				
		maakond	64	42	32.36	77.06
		Kogu Eesti	2497	42	32.70	77.85
2016	Matemaatika (3. klassi tasemetöö 2016)	Meremäe				
		Kool	6	40	21.83	54.58
		Värska				
		Gümnaasium	17	40	28.12	70.29
		Võru				
		maakond	40	40	29.20	73.00
		Kogu Eesti	2415	40	30.11	75.27
	Eesti keel (6. klassi e-tasemetöö 2016)	Meremäe				
		Kool	6	59	38.33	64.97

		Võru maakond	142	59	43.22	73.25
		Kogu Eesti	1331	59	43.70	74.06
	Matemaatika (6. klassi e-tasemetöö 2016)	Värskas Gümnaasium	10	53	31.20	58.87
		Võru maakond	209	53	29.90	56.41
		Kogu Eesti	1584	53	31.65	59.72
	Loodusõpetus (6. klassi e-tasemetöö 2016)	Värskas Gümnaasium	11	72	49.68	69.00
		Võru maakond	207	72	55.88	77.61
		Kogu Eesti	1588	72	53.85	74.77
2017	Matemaatika (3. klassi tasemetöö 2017)	Meremäe Kool	4	50	39.00	78.00
		Võru maakond	64	50	37.64	75.28
		Kogu Eesti	2501	50	36.96	73.93
	Eesti keel (3. klassi tasemetöö 2017)	Värskas Gümnaasium	5	51	47.00	92.16
		Võru maakond	71	51	42.45	83.24
		Kogu Eesti	1931	51	40.67	79.75
	Eesti keel (6. klassi e-tasemetöö 2017)	Värskas Gümnaasium	5	63	55.40	87.94
		Võru maakond	236	63	52.46	83.27
		Kogu Eesti	1522	63	51.71	82.08

2018	Eesti keel (3. klassi tasemetöö 2018)	Värska Gümnaasium	5	51	43.20	84.71
		Võru maakond	61	51	42.92	84.15
		Kogu Eesti	1847	51	43.15	84.60
	Eesti keel (6. klassi e-tasemetöö 2018)	Mikitamäe Kool	7	54	31.71	58.73
		Värska Gümnaasium	12	54	40.00	74.07
		Võru maakond	238	54	39.25	72.69
		Kogu Eesti	1849	54	40.12	74.30
	Matemaatika (6. klassi e-tasemetöö 2018)	Mikitamäe Kool	7	44.5	21.57	48.48
		Värska Gümnaasium	12	44.5	29.58	66.48
		Võru maakond	242	44.5	25.02	56.22
		Kogu Eesti	2482	44.5	26.59	59.75
	I kooliastme loodusõpetuse test 4. klassile 2018	Värska Gümnaasium	5	45	19.60	43.56
		Võru maakond	202	45	19.39	43.09
		Kogu Eesti	1868	45	17.27	38.37
	II kooliastme loodusõpetuse test 7. klassile 2018	Värska Gümnaasium	12	57	19.17	33.63
		Võru maakond	222	57	23.15	40.62

		Kogu Eesti	1725	57	23.98	42.07
2019	Matemaatika (3. klassi tasemetöö 2019)	Meremäe Kool	5	40	30.60	76.50
		Võru maakond	59	40	33.41	83.52
		Kogu Eesti	2619	40	27.74	69.34
	Matemaatika 6. klassi e-tasemetöö 2019	Mikitamäe Kool	3	47	22.67	48.23
		Võru maakond	257	47	25.06	53.32
		Kogu Eesti	2532	47	26.03	55.39
	Eesti keel (6. klassi e-tasemetöö 2019)	Meremäe Kool	5	59	35.30	59.83
		Värska Gümnaasium	13	59	45.31	76.79
		Võru maakond	329	59	46.64	79.06
		Kogu Eesti	1876	59	46.07	78.08
	I kooliastme loodusõpetuse test 4. klassile 2019	Meremäe Kool	5	45	23.00	51.11
		Mikitamäe Kool	3	45	25.67	57.04
		Värska Gümnaasium	11	45	22.46	49.90
		Võru maakond	252	45	20.23	44.96
		Kogu Eesti	9876	45	18.06	40.12

	II kooliastme loodusõpetuse test 7. klassile 2019	Meremäe Kool	6	54	24.33	45.06
		Mikitamäe Kool	3	54	17.00	31.48
		Värska Gümnaasium	9	54	23.33	43.21
		Võru maakond	287	54	21.87	40.50
		Kogu Eesti	8020	54	21.84	40.44
2020	Matemaatika I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2020	Mikitamäe Kool	3	40.5	25.67	64.17
		Värska Gümnaasium	7	40.5	27.71	69.29
		Võru maakond	209	40.5	31.80	79.50
		Kogu Eesti	813	40.5	28.96	72.40
	Matemaatika II kooliastme tasemetöö 7. klassile 2020	Mikitamäe Kool	3	46	27.00	58.70
		Värska Gümnaasium	9	46	28.22	61.35
		Võru maakond	178	46	29.78	64.74
		Kogu Eesti	747	46	26.64	57.91
	I kooliastme loodusõpetuse test 4. klassile 2020	Värska Gümnaasium	8	44	17.50	39.77

		Võru maakond	213	44	20.55	46.70
		Kogu Eesti	7758	44	19.14	43.50
	II kooliastme loodusõpetuse test 7. klassile 2020	Värska Gümnaasium	8	59	16.75	28.39
		Võru maakond	197	59	22.46	38.07
		Kogu Eesti	6986	59	22.29	37.77
2021	Matemaatika I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2021	Meremäe Kool	5	44	30.40	69.09
		Mikitamäe Kool	4	44	29.50	67.05
		Värska Gümnaasium	13	44	29.92	68.01
		Võru maakond	273	44	31.25	71.03
		Kogu Eesti	7628	44	31.47	71.52
	Matemaatika II kooliastme tasemetöö 7. klassile 2021	Mikitamäe Kool	8	48	17.63	36.72
		Värska Gümnaasium	8	48	22.00	45.83
		Võru maakond	238	48	26.87	55.98
		Kogu Eesti	7509	48	28.51	59.39
	Inglise keele II kooliastme	Värska Gümnaasium	7	149	97.43	65.39

	tasemetöö 7. klassile 2021					
		<i>Võru maakond</i>	209	149	108.89	73.08
		Kogu Eesti	1023	149	110.99	74.49
	Loodusõpetuse I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2021	Meremäe				
		Kool	6	72	37.83	52.55
		Mikitamäe				
		Kool	5	72	35.60	49.44
		Värska				
		Gümnaasium	10	72	35.00	48.61
		<i>Võru maakond</i>	256	72	38.92	54.05
		Kogu Eesti	1303	72	37.55	52.15
	Loodusõpetuse II kooliastme tasemetöö 7. klassile 2021	Mikitamäe				
		Kool	4	82	25.13	30.64
		Värska				
		Gümnaasium	4	82	34.13	41.62
		<i>Võru maakond</i>	255	82	33.13	40.40
		Kogu Eesti	2186	82	31.50	38.42
	Eesti keel emakeelena II kooliastme tasemetöö 7. klassile 2021	Värska				
		Gümnaasium	7	77	54.71	71.06
		<i>Võru maakond</i>	235	77	55.07	71.52

		Kogu Eesti	1063	77	55.09	71.55
	Eesti keel emakeelena I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2021	Värskas Gümnaasium	12	77	52.83	68.61
		Võru maakond	276	77	52.93	68.74
		Kogu Eesti	1122	77	50.68	65.82
	Loodusainete III kooliastme katseline tasemetöö 10. klassile 2021	Värskas Gümnaasium	11	86	31.46	36.58
		Võru maakond	127	86	38.32	44.56
		Kogu Eesti	1815	86	38.35	44.59
2022	Matemaatika I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2022	Värskas Gümnaasium	8	44	27.63	62.78
		Võru maakond	260	44	30.75	69.90
		Kogu Eesti	1366	44	30.74	69.86
	Matemaatika II kooliastme tasemetöö 7. klassile 2022	Värskas Gümnaasium	10	48	34.60	72.08
		Võru maakond	225	48	31.11	64.81
		Kogu Eesti	1354	48	28.25	58.86

Inglise keele 7. klassi tasemetöö 2022 (tasemel A2)	Värska Gümnaasium	10	123	101.40	82.44
	Võru maakond	176	123	92.72	75.38
	Kogu Eesti	3497	123	83.88	68.21
Eesti keel emakeelena II kooliastme tasemetöö 7. klassile 2022	Värska Gümnaasium	8	97	77.13	79.51
	Võru maakond	175	97	72.17	74.40
	Kogu Eesti	3784	97	69.24	71.38
Eesti keel emakeelena I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2022	Värska Gümnaasium	11	87	54.64	62.80
	Võru maakond	138	87	57.38	65.96
	Kogu Eesti	3591	87	58.45	67.19
Loodusõpetuse I kooliastme tasemetöö 4. klassile 2022	Värska Gümnaasium	10	72	40.90	56.81
	Võru maakond	190	72	40.91	56.82
	Kogu Eesti	4660	72	39.71	55.15
Loodusõpetuse II kooliastme	Värska Gümnaasium	6	82	37.50	45.73

	tasemetöö 7. klassile 2022					
		<i>Võru maakond</i>	<i>182</i>	<i>82</i>	<i>37.45</i>	<i>45.67</i>
		<i>Kogu Eesti</i>	<i>4606</i>	<i>82</i>	<i>36.16</i>	44.09
	Loodusainete III kooliastme katseline tasemetöö 10. klassile 2022	Värska Gümnaasium	7	83	39.29	47.33
		<i>Võru maakond</i>	<i>19</i>	<i>83</i>	<i>44.05</i>	<i>53.08</i>
		<i>Kogu Eesti</i>	<i>792</i>	<i>83</i>	<i>37.33</i>	44.97